

**NUNARPUT INNUTTAMINIT
NAPATINNEQARTOQ
TUNNGAVIUSUMIK QINEQQUSAARUT**

**GRØNLAND – ET LAND
DER BÆRES AF SIT FOLK
VALG PROGRAM**

NUNARPUT INNUTTAMINIT NAPATINNEQARTOQ

Nunarput allangortitassaanngittumik namminilivinnissap tungaanut ingerlarsorpoq. Taamaattumik Siumut nunatsinni naalakkersuinikkut siuttooqqinniarluni sapiunnani Inatsisartunut qinigassanngorteqqippoq.

Siumup 2013-imiit nunatsinni naalakkersuinikkut siuttuunerani nunatsinni sutigut tamatigut aatsaat taama ineriertortoqartigaaq, suliffissaaleqisut aatsaat taama ikitsigilerput, nunatta aningaasaqarnera aatsaat taama pitsatigaaq, aalisartut aatsaat taama aningaasatigut tigusartagaat annertutigilerput. Tamakku atorluarlugit suli ineriertortitseqqiniissat pitsangorsaanerillu annertuut ingerlanniarlugit Siumut sassarpoq, nunarput inuiliu namminilivinnissatsinnut ineriertortitseqatigiumallugit **NUNARPULLU INNUTTAMINIT NAPATINNEQARTOQ PILERSINNIARLUGU.**

Siumup namminilivinnissatsinnut appakaakkiartornitsinni atugarissaannerup akigineqannginnissaa sulissutigiuarpaq sulissutigiuvavaalu. Nunatsinni innuttaasut naligiinnerusumik atugaqalernissaat Siumut ukiuni tulliuttuni sulissaaq, sulisninaasut tamarmik sulissapput, tamattami nunatta imminut napatilernissaa napatittuarnissaalu soleqataaffigissallugu pisussaaffigaarput. Nunatta pisuussutai uumassusillit uumaatsullu nunatsinnut iluaqtaassappata nunatsinni annerpaamik naleqarnerulersin neqartarnissaat Siumup siuttuuffialugu suliaraa taamaattumik nunatta pisuussutaa annerpaaq inuk sulinermigut nunaminik napatiseqataasaaq. **SAPINNGILAGUT – PISINNAAVUGUT – IMMITSINNUT UPPERISA.**

Nunatsinnimi ilisarnaatigaarput sineriassuatsinni siammasissumik nunasseriaaseqarluta. Siammasissumillu nunasseriaaseqarnerput attatiinnassagutsigu isorliunerusuni ineriertortitseqqinnissarput pisariaqarpoq. QANILAASSUSEQ UTERTEQQITSIGU.

Nunatsinni innuttaasut atugarisaasa pitsangorsarnissaat pingaernerpaatillugu Siumut ingerlaqqinniarpoq. Meeqqat, ilaqtariit meerartallit, utoqqaat, innarluutillit, napparsimasut siusinaartumillu pensionisallit atugarisaat pitsaanerulersinniarlugit aaqqissusseqqinnerit Siumup sulissutiginiarpai.

Nunarput tassaassaaq innuttaasut immikkoortinneqaratik toqqisisimallutik ataatsimoorlutik suleqataallutik angerlarsimaffigisinhaasaat, inuimmi nuannaartut naapittakkatta nukimmik piumassutsimillu tunisarpaatigut ingerlaqqinnissatsinnut nukissaqalersilluta.

Ataatsimoorluta tatigeqatigiillatalu Siumut ingerlaqqinnissarput aatsaat taama pisariaqartigaaq. Suleqatigiinnissaq pingaartillugu Siumut ingerlaqqinniarpoq - **ATAATSIMOORLUTA SIUMUT**

Qinersilluarisi !

Erik Jensen
Siulittaasoq

ET LAND DER BÆRES AF SIT FOLK

Det er ikke til at komme udenom at Vort land er på vej mod selvstændighed. Derfor stiller Siumut op til Inatsisartut og tror på og har viljen til at stå i regering igen.

Siden 2013 har Siumut sidset i spidsen, og historisk er det første gang at dette har haft en afsmitning i alle samfundets områder, mærkbar stærkt fremskridt, historisk lavt antal arbejdsløse, den bedste økonomiske situation og historisk de bedste indtægter for fiskerne. Siumut står frem for at videreføre de gode resultater og fremskridt, og samarbejde med Vort lands folk, for at opnå selvstændighed og ET LAND DER BÆRES AF SIT FOLK.

Siumut arbejder altid for at det ikke skal gå ud over velfærden mens vi arbejder os henimod selvstændighed og vil altid arbejde for det. Siumut vil i de næste år arbejde for mere ligeværd i samfundet, alle der kan arbejde skal arbejde, vi skal alle arbejde for en mere selvbåren levevis, og fortsat stræbe efter det,. Vi har alle et medansvar for at samarbejde og løfte i flok. Vort lands levende og ikke-levende ressourcer skal gavne os alle, Siumut arbejder og vil fortsat arbejde for forædling af disse indenfor landets grænser, og derfor har vi alle et medansvar som hver enkelt individ og mennesket er den vigtigste ressource til at bære vort land fremad. **VI KAN – VI HAR MODET – VI SKAL TRO PÅ OS SELV.**

Vi har et spredt bosætningsmønster i Vort land, og det er kendetegnende for os. Hvis vi skal fortsætte med dette, er det nødvendigt med udvikling af yderdistrikterne påny.

LAD OS FÅ NÆRHEDEN TILBAGE.

Siumut vil igen have velfærden i højsædet. Siumut vil arbejde for at børn og børnefamilier, ældre, personer med handikap, sygdomsramte og førtidspensionister alle skal have bedre vilkår.

Vort land skal bygges som et trygt samfund, hvor alle uanset deres baggrund kan samarbejde og behandles ens. De mange glade folk jeg møder, giver energi og styrke og vilje for at viderebringe arbejdet.

Lad os stole på hinanden og arbejde sammen og tro på at vi kan arbejde os Fremad igen, det er der mere end nogensinde brug for. Siumut vil igen arbejde for at samles om et fremadrettet samarbejde

– LAD OS ARBEJDE FREMADRETTET SAMMEN

Godt valg !

Erik Jensen

INATSISARTUNUT 2021

Erik Jensen
Formand

IMARISAI:

Siumup tunngaviusumik siunertai	5
Nualluussuup covid-19-p kingunerisai	6
Sulissutigaarpot nunatta naalagaaffingornissaa	7
Aningaasaqarnermut politikki ataqatigiittooq	8
Akileraarusersuinermi naapertuilluaneq pingartinneqassaaq	10
Inuussutissarsiorneq aralinnik tunngavilik pilersinnejqassaaq	11
Aalisarneq siunissaraarput	12
Piniarneq	14
Nunalerineq uumasuuteqarnerlu	15
Takornariaqarneq	16
Naaminersorlutik oqartussat suliffeqarfiataat	17
Namminersortungorsaaneq	18
Aatsitassarsiorneq aningaasaqarnitsinnut tapertaassaaq	19
Ujaqqat – sioqqallu innuttaasunit aningaasariutigineqassapput	20
Avatangiisit pinngortitarlu	21
Nukissiuutit ataavartut ineriertortinnejqassapput	22
Attaveqaqatigiinneq ataqatigiissoq ineriertornermut tunngavissilluinnassaaq	23
Internettikkut attaveqaatit	24
Suliffeqarneq tamanut toqqissimanartoq	25
Ineqarneq sanaartornerlu	26
Isumaginninneq inoqatinullu ataaqqinninneq	28
Illaqtariit nukittuut pilersinnejqassapput	30
Utoqqaat	31
Inuit innarluutillit	32
Meeqquerivit tamanut inissaqartitsut	33
Meeqqat atuarfiat ingerlalluartoq	34
Ilinniagaqarsimasuuneq siunissaraarput	35
Inuussutissarsiutitigut ilinniartitaanerit	36
Ilisimatusarluni ilinniartitaaneq	37
Peqqinnissaq	38
Pinaveersaartitsineq katsorsaanerlu	39
Timorsorneq	40
Inhiaattut ileqqut – piorsarsimassuserput kultorerpullu	42
Kommuunit	44
Ilageeqarneq	45
Eqqartuussiveqarneq	46
Pineqaatissisarneq pinerluttunillu isumaginninneq	47
Politeeqarneq	48
Akulerutsitsineq	49
Nunat allanut tunngasut illorsornissaq upalungaarsimanerlu	50
Qatserisartoqarneq	52
Siumut – politikkikkut suleqatigiiffik	54

INDHOLD:

Siumuts grundlæggende målsætninger	5
Konsekvenser af covid-19 virus	6
Vi arbejder for statsdannelse	7
En sammenhængende finanspolitik	9
En tilsvarende skattefradrag skal prioriteres	10
Et flerstrenget erhverv skal skabes	11
Fiskeriet er vores fremtid	13
Fangst	14
Landbrug og dyrehold	15
Turisme	16
Selvstyrets institutioner og arbejdspladser	17
Privatisering	18
Minedrift som økonomisk suppliment	19
Sten- og sand skal skabe indtægter for borgere	20
Miljø og natur	21
Vedvarende energi skal udvikles	22
En sammenhængende infrastruktur som et godt fundament for forudvikling	23
Internet forbindelser	24
Tryg arbejdsplass for alle	25
Bolig og byggeri	27
Socialområdet og respekt for medmennesker	29
Vi skal have stærke familier	30
Ældre mennesker	31
Personer med handicap	32
Inkluderende daginstitutioner	33
En velfungerende folkeskole	34
Uddannelse er vores fremtid	35
Erhvervsuddannelser	36
Videregående uddannelser	37
Sundhed	38
Forebyggelse og behandling	39
Sport	40
Traditioner som folk – vores kultur	43
Kommunerne	44
Kirken	45
Retsvæsenet	46
Foranstaltninger og kriminel forsorgen	47
Politiet	48
Integration	49
Udenrigsanliggender, forsvaret og beredskabet	51
Brandvæsenet	52
Siumut – et politisk samarbejdsforum	54

SIUMUP TUNNGAVIUSUMIK SIUNERTAI

Pilersikkumallugit inuaqatigiit ataqatigiissut, ilatsiinnartuunngitsut, eqeersimaartut napassinaalluartullu. Inuaqatigiittut akisussaaqataanertik qamuuna misigismalluarlugu ilumoorfigalugulu innuttaaqataasut.

Pilersikkumallugit inuaqatigiit nunamik tunniussinnaasai akisussuseqartumik atorluarlugit avataaniillu pisariaqartitatik iluaqutigalugit imminnut napatittut.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuaqatigiit kikkunnut tamanut pitsasumik atugassaqartitsisut naligiimmillu periarfissaqartitsisut.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuaqatigiit naligiissitaasut sumi inunngorsimaneq, arnaaneq, angutaaneq upperisaqarnerluunniit apeqqutaatinagit.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuaqatigiit aningaasaqarnikkut politikkullu nammineersut.

Kalaallit Nunaata aqunneqarnerani ammasumik inuillu oqartusaqqataanerat pingaartillugu ingerlatsineq nukitorsassallugu.

Nunatsinni inuaqatigiit akisussaassusermik, eqeersimaarnermik peqqikkusussutsimillu pingaartitsillutik kiffaanngissuseqarlutillu ineriartornissaminut pitsasumik periarfissaqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.

Nunatsinni avatangiisit isumalluutillu uumassusillit nungtsaaliuinikut paarilluarneqarnissaat qulakkeersimajuassallugu.

Pilersikkumallugit Nunatsinni inuaqatigiit nunarsuarmioqataasutut unammillersinnaasumik ilinniartitseriaaseqartut.

Kalaallit Nunaanni Inuit pisinnaatitaaffi nunarsuarmioqatigiinnut tamanut atuuttut illersussallugu.

SIUMUTS GRUNDLÆGGENDE MÅLSÆTNINGER

At skabe et folk der står sammen, som ikke er passive, som er aktive og som kan stå fast.

Et samfund som tager et medansvar, som de kan mærke indefra og tager alvorligt som medborger.

Skabe et samfund som ansvarsfuldt benytter landets ressourcer og til fordel benytter nødvendige udefrakommende nødvendigheder, og derved kan stå på egne ben.

Vort Land skal skabe et samfund hvor alle har gode vilkår, og lige muligheder.

Vort land skal skabe et ligeværdigt folk, uanset hvor du er født, om du er en kvinde eller en mand og religiøs orientering.

Skabe et samfund som står selvstændigt økonomisk og politisk.

Styrke et Grønland, hvor der er gennemsigtighed af styring, og folkets medbestemmelse prioriteres og styrkes.

Et samfund hvor det er vigtigt med ansvar, aktiv deltagelse, og hvor sundhed prioriteres, og prioritering af frihed til gode udviklingsmuligheder.

Det skal altid sikres at der passes godt på naturen og dyrelivet ved et bæredygtigt grundlag.

At beskytte de internationale menneskerettigheder også er gældende i Grønland.

NUALLUUSSUUP COVID-19-P KINGUNERISAI

Nualluussuup Covid-19-p atuunnerani nunatta inuisalu ataatsimut
suleqatigiittariaqarnerat aatsaat taama pisariaqartigilerpoq.
Taamaattumik Siumup inuaqatigiinnit katersuffiunini
ingerlateqqinniarpaa innuttaasunillu peqataatitsilluni ajornartoorfup
nalaani nunatta ilorraap tungaanut ingerlaaqinnissaa
siuttuuffigissavaa.

Siumup takusinnaavaa nualluussuup Covid-19-p uloriarna
rtorsiotsiunnaarnissaanut nunatsinni aningaasaqarnerup
patajaatsuuinnarnissaanut sulinissaq pisariaqatoq, taamaattumik
SIUMUP nunatta aningaasaqarnikkut isaatitaqarnerulernissaa
qukalleerniarlugu nutaanik aningaasanik isaatitsivissanik
pilersitsiortornissaq siuttuuffigissavaa. Nunarput aningaasaqarnikkut
patajaatsumiiginnarnissaa qulakkeerniarlugu kikkut tamarmik
suleqataanissaannut SIUMUT pisarnermisut piareersimavoq
akisussoaffimmik tigusinissaminut, inuaallu tatersuutsillugit
ataatsimoorermik pilersitseqataanissamut.

KONSEKVENSER AF COVID-19 VIRUS

Det har aldrig været mere nødvendigt at landets befolkning
samarbejder end i disse Covid-19 virus tider. Derfor vil Siumut igen
arbejde for at være samlingspunkt for folket og delagtiggøre
borgerne, i disse vanskelige tider, og vil stå i spidsen for at Vort land
igen kan udvikles positivt.

Siumut kan se at der under faren for Covid-19 virus, skal arbejdes
for at landets økonomi står stærkt, Siumut vil derfor stå i spidsen for
at sikre at der skabes nye indkomstmuligheder.

SULISSUTIGAARPUT NUNATTA NAALAGAAFFINNGORNISSAA

Siumup anguniarpaa nunatta naalagaaffinngornissaa, nunamik piginnituunita naqissusernissaa, uagutsinnut tunngasutigut nammineerluta tamakkisumik akisussaaffigilernissarput.

Siumut isumaqarpoq inuiaqatigiit imminnut aalajangiiffigisinnaati-taanerat ataaqisariaqartoq.

Siumup pilersikkumavai inuiaqatigiit kikkunnut tamanut pitsasumik atugassaqartitsisut naligiimmillu periarfissaqartitsisut.

Inuiaqatigiit nutaaliasut atugarissaartut nunamilu kikkut tamarmik kiffaanngissuseqarfigisaanni toqqisisimaffigisaannilu taamaallaat ineriartorsinnaassapput innuttaasut nammineq inuunerminnut, ilaquttaminnut, eqqaaminuminnut suleqatiminnut inuttaaqatiminnullu akisussaaqataasutut misigisimappata.

Akisussaaffit Danmarkimit ingerlanneqartut nunatsinnit ingerlan-neqalernissaat pillugu immikkut ittumik suleqatigiisitarsualiorissaq Siumup suliariissavaa, akisussaaffinnik tigusinissat tulleriaarnissaat nalilersorluakkamik piffissalorsorneqartariaqarmat.

Siumup sulissutiguarpa uagut, nunatta inui, nammineerluta killilersugaanatalu nunatta soqutigisai pillugit nunanik allanik isuma qatigiissuteqartalernissarput, tamannalu nukitorsarniarlugu Siumup sulinini ingerlateeqqissavaa.

Sammaasseqatigiinnissaq pillugu isumalioqatigiisitarsuup isuma-liutissiissutaani innersuussutigineqartut malitseqartineqarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Nunatsinni innuttaaqataasugut amerlanginnerput akueralugu, inuiaqatigiittut aaqqissuussisariaqarpugut kikkut tamarmik kissaatigisartik malillugu pisinnaasaminnik atuisinnaanngortillugit, nunatsinnilu ataatsimooqatigiinnerput mianeralugu.

SIUMUP sulissutigissavaa Tunngaviusumik Inatsisissaq pillugu Ataatsimiitaliarsuup suliani naammassippagu innuttaasut taasinneqarnissaasa kinguarsarneqarani peqqissaartumillu naammassineqarnissa – Tamatta SIUMUT ingerlaqatigiitta.

VI ARBEJDER FOR STATSDANNELSE

Siumut arbejder for at landet bliver en stat, at det understreges at vi ejer landet, at vi har fuldt ud ansvar for alt der vedrører os.

Siumut mener at selvbestemmelse i samfundet skal respekteres.

Siumut vil skabe et samfund, der har gode vilkår for alle, og lige muligheder.

Et moderne samfund kan kun udvikle sig i et land, hvor alle har velfærd, føler sig frie og trygge, hvis borgerne selv skal føle medansvar for deres familie, naboer, kolleger og medborgere.

Siumut vil arbejde for at der skal dannes en kommission, som skal arbejde særskilt for at Vort land selv kan varetage ansvarsområder, som Danmark idag varetager, da der skal arbejdes nøje med rækkefølgen af overtagelse af ansvarsområder og tidsrum.

Siumut arbejder altid for at Vort land og vi, landets folk, uden

begrensninger kan forhandle og lave aftaler med andre lande om Vort lands interesser, og Siumut vil arbejde videre for at styrke det arbejde.

Siumut vil arbejde for at der følges op på henvisningerne fra Forsoningskommissionens betænkning.

Vi må acceptere at vi ikke er så mange borgere i Vort land, derfor strukturerer vi landet således at alle og enhver kan benytte deres færdigheder bedst og udfra deres ønsker, og vi skal værne om sammenholdet i Vort land.

Siumut vil arbejde for at der uden forsinkelser og med grundighed skal udføres folkeafstemning, når Forfatningskommissionen betænkning er færdigudarbejdet – Lad os alle stå sammen Fremad.

ANINGAASAQARNERMUT POLITIKKI ATAQATIGIITTOQ

Siumumi anguniarparput sulissutigalugulu nunatsinni aningaa-sarsiorikkut ingerlatsinermi anguniarneqartussaq pingaerneq tassaassasoq: Nunatta aningaasatigut imminut napatilernissa, aningaasarsiorikkullu kiffaanngissuseqalernissarpuit!

Tamanna anguniarneqassaaq nunatsinniit avammut tunis-siorerup tamatigut pimoorullugu ineriertortittuarneratigut nunatsinniilu niueqatigiinnerup aaqqissuutilluarneratigut.

Eqqaamassavarput nunatta pisuussutai suugaluartulluunniit inuiaqatigiittut pigigatsigit. Pisuussutitsinnillu isumatusaartumik iluaqteqarnerput tunngaviussaaq aningaasarsiorikkut ineriertornitsinnut.

Siumumiit anguniarparput nunatsinni pisuussutitta uumassusillit uumassuseqanngitsullu niuerutigineqarnerini annertunerpaamik nunatsinnut innuttaasunullu aningaasarsiorikkut iluaquataa-nerpaaffigisinnasaat ingerlatsinermi qaqgukkulluunniit aallaavigineqartassasoq.

Taamaammat nunatsinni inuussutissarsiutit arlariissillugit

ineriertortissavagut:

- Aalisarnikkut,
- Suliffissuaqarnikkut,
- Nunaateqarnikkut uumasuuseqarnikkullu,
- Takornariaqarnikkut,
- Aatsitassarsiorikkut,
- Nunattalu immikkullarissumik pisuussutaasigut, soorlu imeq, nilak, sioqqat, ujaqqat pinnersaasiasat il.il.

Aningaasarsiorernitsinni annertunerpaaq aalisarnermiik aallaa-veqarpoq, Siumup aalisarnerup suliffissuaqarnerullu aningaa-sarsiutaanera ukiuni tulliuttuni annertuumik nunanut allanut unammillersinnaasunngorlugit qaffassarneqarnissaat sulissuti-gissavaa, tamanna aamma pissaaq aalisagartassiissarnerit nutaamik aaqqissuunnerisigut suliffissuarnilu sulisut piginnaanngor-sarluarnerisigut inerigaanerusunik tunisassiorikkut, kiisalu avammut niuernerup nutaamik aaqqissuunneratigut.

Siumup anguniarpaa nunatta immikkoortui tamarmik nali-ji-nerusumik ineriertornissamut periarfissaqarnissaat. Taamaammat inoqarfitt tamarmik ineriertornissamut periarfissaasa nalilersorluarn eqartarnissaannut tunngavissat pilersinneqassapput, kommuunini nunaqarfinnilu qinikkat susasaqartullu tamaasa peqatigalugit pilersaarusiorneqassapput ineriertortinnejarlutillu.

Nunarput naliinnerusumik ataatsimoorluta ineriertortissavarput, nammaqatigiinnerumik tunngaveqarluni Siumut allanit sallerpaal-luni pisortat suliffeqarfitaat nunap immikkoortuini tamani inissisima-tinnejarnissaannik anguniagaarpoq, qitiusumiillu sinerissamut nussuinissat nalilersorneqarlutik suliarineqarnissaapput. Aamma tassaniippoq inuiaqatigiit akornanni aningaasaqarniarnikkut nikingassutaasut nalilersorneqartuarnissaannik piumasaqarneq.

Aningaasap nalinga sulinerlu

Akissarsiat nunatta akiliisinnaassusia inuuniarnermilu aningaasartuutit naapertorlugit annertussusilerneqartassapput, sulinikkut aningaa-sarsiorneq qaqgukkulluunniit imminut akilersinnaasoq qulakke-neqartassaaq.

Nunatta aningaasarsiorikkut isumannaatsuunissa innarlera-gu sulisarnerup sapaatip akunneranut 37,5 time-nut ingerlanne-qartalersinnaanera Siumup sulissutigissavaa, taamaaliorneq naammassisqaqsinnaassutikkut angusaasartunik apparsaa-rinerussanngippat.

EN SAMMENHÆNGENDE FINANS POLITIK

Siumut vil opnå og arbejde for den vigtigste målsætning i forvaltningen af økonomien: Vort land der står økonomisk bæredygtigt og derved i økonomisk frihed!

Dette ved at Vort lands produktion til eksport altid i alle hen- seender udvikles og god struktur indenfor handelsområdet.

Vi skal huske at alle landets ressourcer, uanset hvilke der er tale om, er fællesje i samfundet. Brug af vore ressourcer og fordele, skal være basis for vores grundliggende økonomiske vækst.

Uanset om der er tale om handel med levende eller ikke-levende ressourcer, så mener vi fra Siumut at der på et hvilket som helst tidspunkt altid skal en størst mulig økonomisk gevinst for samfundet, borgerne og Vort land.

Derfor skal vi udvikle et flerstrenget erhverv i Vort land:

- Fiskeri
- Industri
- Landbrug og dyrehold
- Turisme
- Mineindustri
- Og landets særprægede ressourcer, eksempelvis vand, ferskvandsis, sand, smykkensten m.m

Den største økonomiske løje er fra fiskeriet, Siumut vil arbejde for at fiskeriet og industrier bedst muligt kan konkurrere med andre lande, og vil arbejde for at indtægter herfra kraftigt stiger i de kommende år, dette vil ske ved en ny reform af kvoter til fiskeriet, og ved at give industrielle arbejdskraft bedre kompetencer, sådan at færdigproduktion og forædling af handelsvarer og ressourcer igangsættes, og ved en bedre og ny strukturering af eksport.

Siumut vil opnå at alle landets regioner har mere lige muligheder for udvikling. Derfor skal fundamentet for løbende evaluering af muligheder og retningslinier for videreudvikling af alle bosteder skabes, i samarbejde med alle kommuner, folkevalgte og andre interesserenter.

Vi skal stå sammen for at skabe en mere lige udvikling af vores land, fundamentet skal være at vi løfter sammen. Siumut er først af alle, der vil placere offentlige arbejdspladser ud til alle landets regionsområder, og arbejdet skal nøje vurderes i forhold til central placering og placeringer ud langs kysten. Heri ligger også et krav om en løbende evaluering af de økonomiske skævvrider i samfundet.

Værdien af valuta og beskæftigelse

Aflønninger skal være proportionel med landets betalingsevne og daglige omkostninger, og det skal til enhver tid altid kunne betale sig at arbejde for indkomster.

Siumut vil arbejde for en arbejdsuge på 37,5 timer uden at Vort land mister sit solide økonomiske fundament, og at dette ikke resulterer i en nedgang af arbejdsproduktivitet,- og effektivitet.

Det gælder idag at alle arbejdskravne, sparer op til en pension. Vi skal arbejde for et bedre afkast af de eksisterende pensionskasser ved investeringer, og at disse benyttes til fordel for udviklingen af erhvervsområdet i Vort land.

Siumut vil arbejde for at borgere får kontinuerlig oplysning om Økonomi og Finanser.

Siumut vil arbejde for at det grundigt undersøges i forhold til transferpricing, hvor nogle selskaber eksporterer vort lands ressourcer, og blot dækker deres udgifter her i landet, men sælger videre til deres datter selskaber i Danmark.

AKILERAARUSERSUINERMI NAAPERTUILLUANEQ PINGAARTINNEQASSAAQ

Akileraartitsinermi ingerlatseriaaseq eqaannerpaaq akikinnerpaaru atorneqassaaq, aningaasallu nunatsinniit annissorneqarnerat pakkersimaarneqassaaq. Inummut ilanngaat pissutsinut atuut-tunut sanilliullugu nalilersortuartariaqarpooq. Akileraartarnermi ilanngaasiisarneq, soorlu suliffutitaarnissaq illutaarnissarlu siunteralugit, ileqqagaqaqrnermi atortinneqassaaq.

Nunatta akileraarutitigut isertitaqarnerusalernissaa anguniarlugu aningaasarsiutaasut Nuna aallaaviat naapertorlugu akile-raartitsalernissap (Kildelandsskat) Nunatsinni atulersinneqarnissaa piaartumik sulissutigineqassaaq.

Kommunit kommuinit akileraarutip assigiinngissuseqarsin-naanerisa annerpaaffigisinhaasaa aaliangersarneqartassaaq. Kommunit isertitaqarnerusut isertitakinnerusullu

naligiissaariffigineqartarnerat ingerlaannassaaq, isertitakissuseq isertitsiviusinnaasunik amigaateqarnermik patsiseqartillugu.

Suliffeqarfinnut namminersortunut akileraarut annertussusilerne-qartassaaq nunatsinni suliffinnik pilersitsinissap orniginartuunissaa eqqarsaatigalugu, nunattalu nunanut sanilerisatsinut suleqati-gisatsinnullu unammillersinnaassuseqartuarnissaa qulakkeerlugu.

Nunatta nammimeq isertittagaasa qaffakkiartornerat ilutigalugu nioqqtissanut akitsuutit aningaasaqarniarnitsinnut isumalluutaanerat annikilliartortittariaqarparput, aammalu atortut nioqqtissiallu inuussutissarsiornermi inuuniarnermilu pisariaqartitat saliutillugit akitsuutit inissinneqartassallutik.

Nioqqtissanut, pigisanut nalilinnut assigisaannullu akitsuusersuisarnermi innuttaasut atugarisaat aallaaviusassapput.

EN TILSVARENDE SKATTEFRADRAG SKAL PRIORITERES

Den mest fleksible og billigste skatteordning skal benyttes, og det skal begrænses at flytte penge ud af landet. Personafradrag skal være proportionel med de faktiske forhold der er gældende i Vort land. Skattefradrag for eksempel ved etablering af virksomhed og køb af hus skal benyttes ved opsparing.

For at øge Vort lands skatteindtægter skal der så snart som muligt arbejdes for at kildelandsskat indføres.

Et loft for differencen på skatteprocenten fra kommune til kommune skal fastsættes. Kommuner med høje skatteindtægter og kommuner med mindre skatteindtægter skal balanceres, når lave skatteindkomster skyldes manglen på muligheder for skatteindtægter og derved skal der nivelleres..

Fastsættelse af skattefradraget til private erhversdrivende skal gøre det attraktivt at igangsætte erhverv i Vort land, for at sikre at Vort land altid kan konkurrere med naboland og samarbejdslande.

Afgifter på importvarer skal reduceres i takt med øgede indtægter i Vort land, så landet går bort fra den afhængighed af indtægter fra disse, samt prioritering af afgifter på nødvendige varer og andre handelsvarer skal fastsættes.

Afgifter på varer og værdier og lignende skal fastsættes proportionelt med borgernes levevilkår.

INUUSSUTISSARSIORNEQ ARLALINNICK TUNNGAVILIK PILERSINNEQASSAAQ

Siumup siunertaraa inuussutissarsiorneq arlalinnik tunngavilik nunanullu allanut unammillersinnaasoq piorsassallugu. Inuussutissarsiutitigut assigiinngjiaartumik aningaasarsiornikkut toq-qammaveqarnissaq anguniarlugu suliffeqarfinnut atugassarititaasut ataavartumik eqaannerulersillugit pitsangorsarneqartassapput.

Kalaallit Nunatsinni Inuussutissarsiornermi pingarnertut tunngaviupput Aalisarneq, Suliffissuaqarneq, Aatsitassarsiorneq Takornariaqarnerlu. Taamaammat pisariaqarpoq nunaqerlerinermik, uumasuuteqarnermik, eqqumiitsuliornermik, piorsarsimassutsikkullu – ilaatigut filmiortarnermik – inuussutissarsiuteqarnerup annertsarnissaa immikkut ittunik iliuuseqarfingissallugit; nutaaliortuarneq, ineriaartitsiuarnissaq aningaasarsiornikkullu siuarsartuarsinnaaq-qulluta.

Taamaammat nunarput nammineq filminstittutimik pilersitsissasoq Siumumit sulissutigineqassaaq, avataaninggaannit filmiorniarlutik nunatsinnukartut isaavissaattut atorneqarneqartussamik.

Piorasaanissami suliffeqarfinnillu amerlanerusunik pilersitsiniarnermi namminersorlutik suliffeqarfinnik pilersitsiniartut nunatsinni najuga-qavissut pisortaniit tapersorsorneqartarnerat siunertaqarluartumik piorsarneqassaaq.

Ingerlatseqatigiiifit pisortanit pigineqartut nutaamik aaqqissuuteqqinneqarnissaat sularineqassaaq aamma siulersorneqarneri eqqarsaatigalugit. Tamatumani Siumumit pingaaartitaraarpud nunatsinni nunaqavissut atorluarneqarnissaat sallutinnejartarnissaallu.

Pisuussutitta uumassusillit sapinngisamik nioqqutissatut piareerlugit naleqarnerulersillugit annisorneqartarnissaat sularineqassaaq.

Tamatumani nunani sanilerisatsinni misilitakkat ilinniarfigalugit iluaqtiginarneqassapput.

Inuussutissalerinermut oqartussaanerup nakkutillinerullu Danmarkimiit Nunatsinnut nuunneqarnissa Siumup qinigaaffimmik matumani piviusunngortissavaa, soorlu Namminersorneq pillugu inatsisip tamaldiornissaq periarfissereeraa.

Suliffinnik ataavartunik pilersitsiniarnermi suleqatigiittariaqarpugut, taamaammat illoqarfinni nunaqarfinnilu tunisassiorfeqartuni tamani tunisassiornermut ataatsimiitsitaliaqartarneq Siumup nutaamik aallarteqqissavaa, taamaaliornikkut aalisartut, sulisartut, atuisartut kommunillu suliassanut pilersaarusiortarnermi peqataatituarnissaat qulakkeerumallugu. Taamaaliornikkullu tunisassiorfit sulisussaqarniarnermikkut ajornartorsiuteqannginnissaat qulakkeerniarlugu.

Aalisakanik tunisassiornerit naleqarnerulersiviusumik ingerlanne-qartassapput, tunissassiarineqartut suulluunni sapinngisamik annertunerpaamik suliareererlugit pisiniarfinni pisiarineqariaannangortarnissaat siunertaralugu. Tamannali anguneqassappat pisariaqartinneqarpoq tunisassiorfinni sulisut ataavartumik pign-naangorsarneqarlillu ilinniartinnejarnissaannut aaqqissuussamik ingerlatsinissaq. Suliaq tamanna Siumup pingaaartillugu piviusunngortissavaa.

Aalisakanik tulaasisussaatitaaneq naapertuilluarnerusumik oqimaaqtigijinnerusumillu sinerissap qanittuani aalisartunut avataasiortunullu aaqqissuunneqartariaqarpoq, pisinnaatitaafit pisussaaffiillu ataqtigiittariaqarput, nunami naleqarneruler-sitsarneq annikillitinngikkaluarlugu.

ET FLERSTRENGET ERHVERV SKAL SKABES

Det er Siumuts målsætning at udvikle et flerstrenget erhversområde, som er konkurrencedygtigt i forhold til andre lande. For at opnå et flerstrenget økonomisk grundlag skal vilkårene for erhvervslivet løbende forbedres.

Vort lands vigtigste Erhverv er fiskeriet, Industri, Minedrift og Turisme. Derfor er det nødvendigt at landbrug, dyrehold, kunst, kultur – deriblandt skabelse af film – bliver prioriteret og særskilt fokuseret; innovation og løbende udvikling i økonomien skal også være kerneområder.

Derfor vil Siumut arbejde for en filminstitut i Vort land, som derved kan benyttes som indgang til skabelse af film for udefrakommende samt ikke mmidst af lokale filmmagere.

Initiativer fra hjemmehørende til udvikling og tilblivelsen af flere private arbejdspladser finansieret af de offentlige skal målrettes bedre og via en hensigtsmæssig prioritering.

Strukturen i de offentlige kooperative selskaber skal udformes påny, også i forhold til bestyrelser. I Siumut finder vi det vigtigt at hjemmehørende prioriteres og benyttes.

Der skal så vidt muligt arbejdes for at der bliver værdiskabelse i form af lokale færdigproducerede handelsvarer til eksportvarer. Der skal her hentes erfaringer fra nabolandene.

I denne valgperiode vil Siumut arbejde for at realisere samt hjemtage Fødevarestyrelsen og tilsyn fra Danmark til Vort land, som for øvrigt allerede er en mulighed jævnført Selvstyrelsen.

Etablering af varige arbejdspladser kræver at vi samarbejder,

derfor vil Siumut påbegynde et nyt erhversråd i de kommuner og bygder, hvor der er et produktionsanlæg, for at det altid kann sikres at fiskere, arbejdere, forbrugere og kommuner altid inddrages i udformningen af planlægning af kommende arbejdsaktiviteter. Det vil derved også sikres at der ikke er mangel på arbejdskraft i alle produktionsanlæg.

Forædling og merværdiskabelse skal være grundlaget ved fiskeproduktion, dette skal udmunde i al slags produktudvikling som er færdiglavede og indkøbsklare forbrugsvarer, der står indkøbsklar i butikker for forbrugere. For at opnå dette, er det nødvendigt at der er en struktur, der gør at der gives løbende kompetencegivende uddannelser og kurser for ansatte. Siumut vil prioritere at realisere dette vigtige arbejde.

AALISARNEQ SIUNISSARAARPUT

Aalisarnikkut aalisakkerinikkullu inuussutissarsiorneq nunatta ukiorpassuarni nappatigaa, taamaattumillu ineriertortittuarnissa naleqqussartuarnissaaluu pisariaqarluinnarpooq.

Siumut isumaqarpoq aalisagartaassiissutaasartut tamarmik siunertarissagaat aalisarnerup innuttaasunit annertunerpaamik aningaasarsiutaanissaata siuarsarnissaa aammalu inoqarfinni aalisagaqarfiulluartuni imminut napitittumik ingerlastsisinnaanissap qulakteertarnissaa.

Aalisaarnerup inunnit amerlanerpaanit inuussutissarsiutaas- sinnaanissaa anguniarlugu Siumumi isumaqarpugut sinerissap qanittuani aalisagartassiissutaasartut aammalu avataasiortunut aalisagartassiisutaasartut aaqqissuunneqartariaqartut, nunatsinnut iluanaarutaanerpaasussaq anguniarlugu pisassiissutinut piginnituuneq siammarterlugu.

Kangiani nunatta imartaani pisuussuterpassuit aalisagartass- sistaasartut tamarmiusut amerlanerpaartaasa Nunatta aalisar- tuinit suliffeqarfinnillu nunatsinneersunit aalisarneqartarnissaat qulakteerneqartassaaq, aammalu Nunatta imminut aalisagar- tassitarnera annertuningortinneqassalluni.

Nunatta kangiani imartarujuusuarput nunatta inuinit atorluarne- qartariaqarpoq. Taamaammat Siumut nunatta kangiani aalisarnerup tunitsiveqarnerullu immikkut pimoorullugit siuarsarnissaat angu- niarlugu sulissaaq.

Nunatta imartarujuussua aalisagaqassutikkut misissoqqissaar- neqassaaq misilerarneqarlunilu, minnerunngitsumik umiarsuaq aalisakkanik misissuussuaq nutaaq ‘Tarajoq’ atorluarlugu aqquqissiuussisoralugu. Aammalu sinerissami imartat suli aalisarfiunngitsut aalisarfiulernissaannut nutaanik misileraalluni aalisagartassiisoqartassaaq, nunatsinni aalisartitseqatigiit peqatigalugit.

Siumup anguniarpaa nunatsinni aalisarneq ingerlanneqassasoq aalisarnermik inuussutissarsiuteqartut nunaqvissut sallitillugit. Saniatigooralugu aalisarsinnaaneq pisassiisarnikkut isumannaar- neqartassaaq.

Taamaammat saarullit takkusimaarnerat iluatillugu kikkut tamarmik aalisarsinnaanissamut periarfissaqarnissaat, kikkullu tamarmik saarullinnik tunisinissamut periarfissaqarnissaat nunatsinni tamarmi pimoorussamik sulissutigineqassaaq.

Aalisagartassiissutit annertussusilerneqartussaatillugit aalisaga- qassutsimik misissuinerit aallaa-vigalugit aalisartullu kattuffinit siunnersuutit aallaavigalugit Naalakkersuisut aalajangiissassapput.

Ingerlatseqatigiifflit allallu aalisagartassanik allanit pisiort- nermikkut pisassaqleraluttuinnarnerat nalilersorneqassaaq, ingerlatseqatigiifflu pisassarisinnaasaat inatsisitigut qummut ersarilluinnartumik killilerneqassapput. Pisassiissutit inuiqatigiinnit pigineqartut innunnut ingerlatseqatigiifflullu qaqgorsuarmut atuutsineqartassangillat, taamaattorli nalikilliliisarnerit malillugit pisassiissutit atuuffi ukiulerneqartassallutik.

Nunatsinni kilisaataatileqatigiifflit aqumiunik nunaqvissunik nunatsinnullu akleraartartunik atuinissaat Naalakkersuinikkut anguniarneqassaaq. Siumut isumaqarpoq kilisaatini aqumiut inuttaasartut 100%-tii nunatsinni najugaqartuunissaannik piumasqaat atuutsilersinneqartaria-qartoq. Taamaammat umiarsuarni naalaganngorniat aqtutunngorniallu amerlisarniarlugit Imarsiornermik Ilinniarfik inerisassarneqassaaq, kalaallit aqumiut amerlanerulernissaat anguniarlugu.

Ukiunini makkunani aatsaat taamak pisariaqartigelerpoq aalisarnermut inuussutissarsiornikkut inerisaanermut aningaa- salersuisarfimmik siunnersuisarfimmillu pilersitsisoqarnissaa, taamaammat ESU-p taamatut siunnerfilimmik taarserneqarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Aalisagartassiissutit annertussusilerneqartussaatillugit, avammut

tunisassiorsinnaanermut akiuersissuteqartut pisuussutinik atuinissamut akileraartassapput (ressourceafgift). Tassani pineqanngillat Kalaallit Nunaannut tulaassisussaatitaasut, taakku nunami suliffinnik naleqarnerulersitsinermillu pilersitsisarnerat tunngavigalugu akileraarertarmata.

Kalaallit nunatta sineriaani aalisarsinnaanermut killeqarfuiup (Basis linie), aalisariutit angissusai naapertorlugit aalisarsinnaanissamut periarfissiissutip nutaamik aaqqissuussiffigineqarnissaa Siumup anguniarpaa, assersuutigalugu sinerissamiik avammut 12 sømil Basisliniatut aaliangiunneqassappat tassanngaaniit sinerissap qanittuani aalisartut kisimik timmut aalisarsinnaatitaassapput, taassumalu avataani alisariutit anginerit avataasiortut kisimik aalisarsinnaatitaassallutik.

Aalisakkat akiinut tunngatillugu avammut niuernikkut attuumas- suteqanngitsunik immikkut misissuisussanik Siumut pilersitsissaqaq, inuaqatigiit pissarsiassaasa annerpaanngortinnissaat tassunakkut anguniarlugu.

Iniuusuttut aalisartut periarfissaat pitsaanerusut sinadkkuser- sorneqassapput. Kinguariit nikittarnerannut nangitsisussanut piumasqaatit naleqqussaavigineqassapput.

Taamaammat aalisarnerup iluani aaqqissusseqinnej Siumup suliarissavaa, imartarujuussuatsinni aalisagartassiissutit amerlanerusut atorluasumik piujuartitsinissamillu toqqammaveqartuaannartumik periarfissiisutaanissaat aaqqutissiullugu, ukiunut arlariinnut pisassiisoqartalernissaanik periarfissiilluni, inuussutissarsiummi tassani kattuffit, aningaaseriviit suliffeqarfilla suleqatigalugit aningaasalersueriaatsink nutaanik pilersitsisoqassaaq.

FISKERIET ER VORES FREMTID

Indhandlingspligten og struktureringen af disse skal udformes mere hensigtsmæssigt og balanceres således at det havgående og kystnære fiskeri kan optimeres, rettigheder og forpligtelser skal hænge sammen, uden at værdiskabelse til lands forringes. Vort lands største økonomiske søjle og indtægtskilde har været fiskeriet i mange mange år, og det er derfor utrolig vigtigt og nødvendigt løbende at tilpasse netop det område.

Siumut mener at alle fiskekvote skal have til hensigt og forbederes til at resultere i en størst mulig økonomisk gevinst for samfundet, og at det sikres at der på bosteder, hvor fiskeriressourcerne er størst, hvor driften kan være selvbåren der skal muligheden støttes og sikres.

Vi mener i Siumut at strukturen i kvotefordeling af kystnært og havgående fiskeri bør udformes således, at det område spredes ud til så vidt mulig flest erhvervsdrivende, for derved at opnå bedst mulige værdiskabelse og udbytte for Vort land.

Det skal sikres at der ved vort havområde ved østkysten og de fleste af de mange havressourcer og fiskeri, spredes ud til hjemmehørende fiskere og hjemmehørende arbejdsplasser, og at Vort land kvoter fordeles mere til vores egne fiskere fremadrettet.

Vort lands østkyst og store havområde skal benyttes bedre af landets folk. Derfor vil Siumut arbejde for at der i Østgrønland særskilt fokuseres på og fremmes på fiskeriet og etablering af flere indhandlungssteder.

Vort lands enorme havområde og fiskerressourcer skal nøje undersøges og der skal udføres langt flere forsøg, ikke mindst med det nye store forskningsfiskefartøj 'Tarajooq' som skal benyttes fuldt ud og som banebryder. Og der skal ikke mindst udføres kvotefordeling til nye forsøgsfiskeri i uprøvede farvande ift til fiskeri, og det skal gennemføres i samarbejde med lokale fiskeriselskaber.

Siumut vil opnå at hjemmehørende prioriteres i forhold til erhvervfiskeri. Der skal sikres at der også kan udføres fritidsfiskeri igennem licenser.

Derfor skal der i takt med at torskken er tilbage, benyttes således at alle får mulighed for en kvotefordeling, og at alle har adgang til til at indhandle torsk, det skal der arbejdes fokuseret henimod.

Kvotefordelingen og fastsættelse fra Naalakkersuisut skal

udfærdiges og ske i henhold til forskning af fiskeressourcer og sammen med ønsker og forslag fra fiskeriorganisationer.

Selskaber og andre enheders forhøjede kvoter skal evalueres, og der skal være en helt klar kvoteloft for disse. Kvotefordelingen af samfundets ressourcer skal ikke være til ejer uændeligt for hverken personer og/eller selskaber, kvotefordelingen skal ske med respekt for gængse afskrivningsregler og med maksimal tidslængde indarbejdet.

Det skal politisk være en målsætning at rederier i Vort land skal benytte sig af hjemmehørende skibsofficerer som betaler skat her til lands. Siumut mener at der bør indføres et krav om at alle rederier i Vort land 100 % skal benytte sig af hjemmehørende skibsofficerer. Derfor skal Søfartsskolen og "Maskinmester"-skolen udvikles således at flest mulige hjemmehørende skibsofficerer er under uddannelse.

Det er som aldrig før nødvendigt i disse tider at udarbejde nye målrettede målsætninger indenfor erhvervsfiskeriet, og en finansierings og rådgivningsorden, derfor vil Siumut arbejde for at ESU skiftes ud.

Der skal ved kvoteforhøjelser fastsættes ressourceafgift. Her er der ikke tale om indhandlingspligtige her til landet, da disse allerede genererer skat i form af person- og selskabsskat til lands,

Siumut vil arbejde for en reform for kvotefordelingen i henhold til størrelsen af fiskefartøj ved basislinien udfra kysten af Vort land, eksempelvis hvis det besluttes at en basislinie udfra kysten på 12 sømil gennemføres, vil de kystnære fiskere kun kunne fiske i op til de grænseområder, og kun havgående større fiskefartøjer ville kunne fiske fra de nævnte sømil og ud ad.

Siumut vil etablere et uafhængigt organ der særskilt skal undersøge eksportvareværdier, for at opnå mest mulig samfundsudbytte.

Der skal bedre rammer for unge fiskeres muligheder. Der skal være tilpasning for krav ved generationsskifte.

Derfor vil Siumut arbejde for nye reformer indenfor fiskeriet, for at bane vej for at flere får mulighed for at benytte Vort lands ressourcer i landets enorme havområder, og nøje tilrettelægge det så dette altid sker på et bæredygtigt grundlag,

PINIARNEQ

Piniakkanik atuineq piujaannartitsinermik tunngaveqarluni ingerlanneqassaaq, kinguaariit piniagassaqartuarnissaat qulakkeerniarlugu siunissamilu piniartutut inuuniuteqarnerup ingerlaqqissinnaanera tassuunakkuttaaq qularnaarniarlugu. Tamannalu anguniarneqassaaq pisuussutit uumassusillit nerisareqatigiaat aallaavigalugit illersuinikkut.

Piniagassanik atuineq ingerlanneqassaaq piniarnermik inuutissarsiuteqartut tapertaqartullu nunaqavissut salliutillugit. Piniartut aningaasarsiornerisa annertusarneqarnissaat siunertaralugu aningaasaateqarfimmik pilersitsisoqassaaq, takornarianik akiliisitsilluni tammajuitsussanik piniartitsisarneq piniartunit ingerlanneqarnerulernissaat piviusungortissinnaajumallugu.

Arferit puisillu neqaasa, orsuisa, puisillu amiisa sapinngisamik tamakkiisumik atorluarneqarlutik nioqqutissiarisalernissaat anguniarlugu pinariaartsink nioqqutissioriadsinillu nutaanik iluarsartuussisoqartariaqarpoq pisortat kattufillu

suleqatigiinnerisigut.

Puisit amiinik tunisassiornerup imminut akilersinnaanerusumik pitsaasutimillu pingaartitsisumik ingerlanneqarnissaa sulissutigineqassaaq, sapinngisamik nunarput tamkkerlugu ingerlatsiviusumik.

Kalaaliminernik tunisassiornerup ineriertortittuarnisaa Siumup sulissutiguassavaa, nunatsinni immitsinnut inuussutissatigut pilorsorerunissarpus anguniarlugu. Tuttut umimmaallu neqaasa sapinngisamik tamakkiisumik atorluarneqarlutik nioqqutissiarineqartarnisaat sulissutigineqassaaq.

Piniarnermik nakkutilliineq annertusarneqassaaq, nunatsinni nunap immikkoortuini tamakkiinerusumik ingerlanneqartussanngorlugu.

Piniartut piniarfii mianerilluinnarlugit akiliisitsilluni takornarianik piniartsitsisarnerit ingerlanneqartarnissaat qulakkeerniarlugu Siumut sleqqissaaq.

FANGST

Fangst skal altid foregå på et bæredygtigt grundlag, for at sikre at kommende generationer altid har ressourcer fra naturen og for at sikre videreførelse af fangsterhvervet er baseret på dette. Det skal ske udfra ressourcebestand og med prioritet og respekt af fødekæden.

Brugen af naturressourcer skal ske ved prioritering af hjemmehørende erhversfangere og fritidsjægere. Der skal etableres en fond for at højne fangernes indtægter, trofæjagt skal udføres mere af erhvervsfangerne.

Kød og fedt fra hvaler og sæler, og skindet af sæler skal så vidt muligt fuldt ud benyttes ved eksportvareproduktion, og der skalbanes vej for nye fangstmetoder og produktionsmetoder i samarbejde med organisationer og offentlige myndigheder.

Det skal prioriteres så produktion af sælskind bliver selvbåren, og så videst muligt langs hele kysten.

Siumut vil altid arbejde for udvikling af handelsproduktion af grønlandsk proviant, for at opnå at vi er mere selvforsynende. Der skal arbejdes for at der så vidt muligt optimalt benyttes af moskusoksekød og rendsdyrkød.

Tilsyn af jagt skal udvides, og ske mere udbredt langs hele Vort land.

Siumut vil arbejde for at der tages størst hensyn og respekt for fangernes fangstområder, og dat der fortsat sikres forbrugerbetalt jagt for turister.

NUNALERINEQ UUMASUUTEQARNERLU

Nunalerinerup uumasuuteqarnerullu inuussutissarsiutaanerisa annertusarnissaat Siumup sulissutigiuassavaa, aamma ineriertortitsinermut aningaasalersueriaatsit eqqarsaatigalugit. Taamammat tamatumani ineriertortitsineq pilersaarusrorluakkamik Savaatillit Peqatigiit Suleqatigiisut (SPS) suleqatigalugit ingerlanneqassaaq.

Siumup anguniarpaa nunatsinni nunalerinerup uumasuuteqarnerullu imminnut naapertuuttumik ineriertortinneqarnissaat, nunatta neqissaqarnikkut naatitatigullu sapinngisamik annertunerpaamik imminut pilersornerunissa siunertaralugu, aamma nunanut allanut unammillersinnaasumik nioqqutissiornerup tuniniaanerullu annertusarnissa eqqarsaatigalugu.

Neqinik nioqqutissianik immitsinnut annertunerpaamik pilersor-nissarput piviusunngortinneqassaaq. Tamanna angujumallugu neqinik nioqqutissiornermi ineriertortitsivimmik ingerlatsivimmillu pilersitsisoqassaaq.

Atortussanik nerisassanillu immitsinnut pilersornerunissarput annerp-

aaffissaminiittariaqarpoq. Tamanna nunat allat unammillernerisigut nunattalu iluani assartueriaatsit pitsaanerusut akikinnerusullu atorlugit anguneqassaaq.

Nunatta naasuunik, paarnaanik, naatitanillu allanik nioqqutissiornerit nutaat aallartisarneqassapput ineriertortinneqarlutillu, tamatumani minguissuseq pitsaassuserlu qtiutilluinnarlugit ingerlatsisoqassaaq, taakkunangna nioqqutissiornernik aallartitsiniartut tamarmik ilinniartinneqartassapput aaqqissuussaasumik akuerisaasumillu. Ilinniartitsinerit ingerlanneqassapput INUILI Narsamiittoq inuus-sutissalerinermik ilinniarfusoq atorluarlugu.

Silaannaap allangngoriartornerata periarfissiisutigisinnaasai atorluarniarlugit nunaateqarluni uumasuuteqarlunilu inuuss-tissarsiuteqarnerup annertusiartortinnissaa siunertaralugu sinerissami nunaminertanik misissueqqissaartoqarnissaa Siumup sulissutiginiarpaa.

LANDBRUG OG DYREHOLD

Siumut vil arbejde for udvidelse af erhverv indenfor landbrug og dyrehold, også i forhold til finansiering af udvikling. Derfor skal en nøje planlægning ske i samarbejde med SPS, fåreholdernes forening.

Siumut vil opnå en selvbåren og tilsvarende landbrug og dyrehold i Vort land, for derved at opnå en så vidt mulig selvforsyning af fødevarer og grønt, og udvikling af produkter der er konkurrencedygtige eksportvarer i udlandet.

Det skal realiseres at vi er mest selvforsynende med varer af kød. Der skal derfor etableres et produktions,- og driftsanlæg hvor fokus er produktudvikling af kødvarer.

Redskaber og madvarer er områder hvor vi bør være mest selvforsynende. Det skal opnås ved en restrukturering af transport og

trafik i Vort land, med bedre og billigere muligheder for derved bedre at kunne konkurrere med udlandet.

Produkt udvikling af Vort lands naturressourcer som planter bør grønt og lignende i form af innovation, kernen i arbejdet skal være rene og kvalitetsikre produkter, og alle der vil opstarte sådanne virksomheder skal undergå en uddannelse under høje og ordnede forhold. Undervisningen skal foregå i INUILI i Narsaq og benytte sig godt af levnedsmiddelskolen.

Siumut vil arbejde for at klimatiske forandringer udnyttes til fulde ved at udvide landbrug og dyrehold, og heri undersøge nøje muligheder for arealtildelinger langs hele kysten.

TAKORNARIAQARNEQ

Siumut isumaqarpoq takornariaqarnermi, nunatta nallerumi-naatsumik kusanassuseqarnerata saniatigut, aallaaviussasoq nunatsinni kultuuri, taannaavormi aamma nunatta naalagaaf-finngorniarluni pisareersarneranut tunngaviusoq. Taakkua tunngavigalugit takornarialerinermut inatsit suliarineqassaaq

Takornariaqarneq nunatsinni pissutsit tunngavigalugit aaqqissuussaassaaq takornarissallu nunatsinni pilersitanik misigisassaqarnerunissaat anguniarneqassaaq. Taamaaliornikkut siunertaavoq kalaallit amerlanerpaat takornariaqarnermi sulisorineqartarnissaat.

Nunaqarfinni takornariaqarnermik inuutissarsiuteqarluni ingerlatsineq annertusarneqassaaq nukittorsarneqarlunilu.

Nunaqarfinni unnuisarfeqarnikkut periarfissat annertusarneqassapput, soorluttaaq pikkorissaasarnikkut ingerlatsisarnikkut nunaqarfimmiut amerlanerusut takornarialerinermi peqataanissaannut periarfissinneqarnissaat suliarineqartariaqartoq.

Takornariaqarnermi suliaqartut suliaminnut qaffassaataasumik ilinniarfissaqartariaqarput. Takornariaqarnermut siunnersuineq nukittorsarneqassaaq.

Takornariaqarneq eqqarsaatigalugu nunat qanitagut suleqatiginerusariaqarpavut.

Takornariaqarnermik suliffeqarfimmik allamiut piginnittuusin-naanerat aalisarnermi ingerlatsisunut piginneqataasinnaaneq pillugu inatsimmut assingusumik aaqqissuuseqqittoqassaaq.

TURISME

Siumut mener at udover at Vort land er uforligneligt smuk og skøn, er der grundlag for udvikling af turismen indenfor kultur, det er jo også det der skal være fundamentet for forberedelsesarbejdet for selvstændighed. Lovgivningen indenfor turisme skal udarbejdes på baggrund af disse.

Turismen skal udvikles på de gældende forhold i Vort land, og der skal arbejdes for at turister kan opleve lokalt udviklet og forankrede aktiviteter. Der skal herigennem arbejdes for at der er flest mulige lokale der arbejder med turisme.

Der skal udvikles og styrkes flere erhvervstiltag som bærende indtægtsgrundlag ude langs kystens bygder.

Overnatningsmuligheder i bygderne skal udvikles, samt undervisning og kursus i drift for flest mulige bygdebeboere således at der udvikles flest mulige turistaktører.

De der arbejder med turisme skal have mulighed for et videreuddannelse indenfor turisme. Rådgivningen indenfor turisme skal styrkes.

Vi skal arbejde tættere med nabolandene i forhold til turismehervervet.

Der skal i lighed med muligheden for ejerandel som udefrakommende i fiskeriet afspejles samme mulighed indenfor turismebranchen og virksomheder.

NAAMINERSORLUTIK OQARTUSSAT SULIFFEQARFIUTAAT

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat sineriammut nuunneqarsinnaanissaat iluaqutaanerpaaffissaa ujartorlugu misissorneqassaaq.

Namminersorlutik Oqartussat suliffeqarfiutaat Danmarkimiittut nunatsinnut nuunneqarnissaat siunertaralugu suliniarnissaq ingerlateqqinneqassaaq.

Inuit piginnaaneri aallaavigalugit ingerlatseqatigiiffinni siulersuisuliisarneq isumagineqassaaq, tamatumani inuiaqatigiinnik ilisimasaqarneq, naleqartitanik oqaatitsinnillu piginnaasaqarlunilu ilisimasaqarneq saliutillugit naliersuinermi tunngavigineqartassapput.

SELVSTYRETS INSTITUTIONER OG ARBEJDSPLADSER

Det undersøges hvor det er mest fordelagtigt at flytte Selvstyret institutioner og arbejdspladser.

Der arbejdes videre på at selvstyre ejede arbejdspladser placeret i Danmark flyttes til Vort land.

Der skal sørget for at der udfra alsidige egenskaber bliver udpeget bestyrelsesmedlemmer til selskaberne, derved vil viden om samfundet, værdier og sprogkendskaber prioriteres og danne grundlag i arbejdet.

NAMMINERSORTUNGORSAANEQ

Inuaqatigiit ingerlanneqarneranni innuttaasut toqqaannarnerusumik peqataallutillu akisussaaqataanissaat siunertaralugu suliffeqarfissuit Namminersorlutik Oqartussanit pigineqartut ilaat namminersortunut ingerlatassangortinneqarsinnaanerat Siumup peqataaffigisin-naavaa, taamaaliorneq inuaqatigiit kiffartuunneqarnerannut aningaasaqarniarnerannullu isumannaatsumik ingerlatsiviusinnaagaangat. Suliffeqarfissuit ilaat nunarput

tamakkerlugu sullissiviusut namminersortungorsarniaannarlugit na mminersortungorsarneqassanngillat, tamatumani inuaqatigiinni isumagineqartut suliarineqartullu tamatigut isumannaatsuunissaat siunertaajuartariaqarmat.

Siumup anguniarpaa Kalaallit Nunaat namminersorluni inus-sutissarsiuteqarnissamut piumassusilinnut periarfissiisoq inuaqatigiit ataatsimut siunertarisaat soqutigisaallu aallaavigalugit.

PRIVATISERING

For at gøre borgerne mere direkte medansvarlige og inddragende i nogle af selvstyrets virksomheder, og styringen af samfundet, vil Siumut være med til at privatisere nogle af selvstyrets virksomheder, da dette vil gøre at der i forbindelse med udgifter og service dannes en bedre sikkerhed. Virksomheder, som danner arbejdspladser langs hele kysten, skal ikke privatiseres blot for at privatisere, men der skal

altid være en målsætning med privatisering at denne skal danne et sikkert grundlag for samfundet.

Siumut vil opnå et selvstændigt Grønland, som giver muligheder for initiativer med viljen til privat virksomhed, der skal dannes udfra et helhedsorienteret målsætning for Grønland.

AATSITASSARSIORNEQ ANINGAASAQARNITSINNUT TAPERTAASSAAQ

Nunatta pisussutaanut tamanut oqartussaanerput Namminersorneq pillugu inatsisikkut naqissuserneqarpoq, taamaalilluta nunatta pisussutaasa qanoq atorneqarnissaat pillugu tamakkiisumik oqartussaanerput qulakteerneqarluni.

Pisuussutivut uumaatsut aatsitassat, ikummatisat ujaqqallu illernartut niuernikkut iluaqtiginissaat siunertaralugu misissuinerit ingerlaannassapput, tamatumani erngup, seqernup anorillu nukinginik atuinakkut tunisassiorsinnaaneq ilanggullugu.

Aatsitassarsiortut unammilleqatigiisumik pitsaasumik atuga-qartinneqassapput, aatsitassarsiornerrillu ingerlanneqassapput avatangiisit mianeralugit.

Aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu avatangiisimik mingutitsineq Siumup naagaaruinnarpaa, taamaattumik tamatuma pisarsin-naaneranut upalungaarsimanermut atortussat tamarmik nunatsinni pigineqarnissat qularnaarneqassaaq.

Nunatsinni aatsitassanik piiaanerit atuinerillu nunatsinnut inui-nullu aningaasarsiornikkut iluaqtaanerpaasunngorlugit ingerlan-neqartassapput.

Aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu sulisussat ilinniartitaasarnissaat Siumup sulissutigiassavaa aammalu suliffeqarfitt sulisussallu nunaqavissut sapinggisamik amerlanerpaat aatsitassarsiornermi uuliasiornermilu sulisorineqarnissaat anguniassallugu.

Siumut isumaqarpoq aatsitassarsionermi aningaasaateqarfip erniaasa amerliartuaarnerat ilutigalugu Danmarkip nunatsinnut tapiissutigisartagai ikiliartuaartinnejqassasut.

Aatsitassat piiarneqarneranni, uuliap qallorneqarnerani ujaqqallu illernartut piiarnerini nunatsinni nakkutilliinermik ingerlatsineq nukittorsarneqassaaq (Aalisarnermik Nakkutilliisoqarfimmot assingu-sumik), taamaaliornikkut pisuussutinik uumaatsunik atuineq niuerute-qarnerlu eqqortumik nalunaarsorneqarluni ingerlanneqassammot. Piianermi unioqqutitsisunut sakkortunerusumik pillaatissiisinnaaneq misissorneqassaaq.

Nunatta imartaani uuliamik qalluisoqassappat qalluinerup aallartinnginnerani avatangiisimik mingutsitserujussuartoqarsinnaane ra sillimaffigineqarluni upalungaarsimaffigineqassaaq.

Aatsitassarsiornemi pinngooqqaatit qaqtigoortut piiarneqarnerini piiarneqartut uranitaat bi-produktitut tunisassiarineqarnissaat periarfissaassaaq. Piaanermi nunarsuarmi malitassat atuuttut isumannaallisaanermut tunngasut malinnejqassapput, soorlu IAEA-p malittarisassai.

Kuannersuarni taamalu killavaat alannguani aatsitassarsiorninnaanerup peqqissutsumit pinngortitamullu akornusiinngippata aallartinneqarlutik aningaasarsiutaalertariaqarput.

Siumumiit kaammattuutigaarput erngup nukinganik pilersuinermi Maniitsup illoqarfia ilanggullugu pilersorneqassasod.

Aatsitassarsiortfit uuliasiorfillu ingerlanneqartussatillugit tamatigut kommuunit qanimat peqataatinneqartassapput, tamatumani isumaqatiginninniarnerni IBA-mik taaneqartartuni aatsitassarsiortiusup qanigisaami inoqarfitt sapinngisamik annertunerpaamik peqataatinneqarlutillu iluanaaqataatinneqarnissaat qulakteerneqartassaaq.

Aatsitassarsiortfit assigiinngitsut aallartinnerini nunaqavissut sulisussat pikkorissarsimasut amigaatigisassavagut, taamaattumik Siumup sulissutigissavaa aatsitasasarsiornermi sulisusanik ilinniartitsinerit pikorissaasarerillu pisariqartumik ingerlanneqartarnissaat.

Aatsitassarsiortfit pisussaaffigissavaat nunaqavissut pikkorissarttuurnissaat, nunarsuarmi piumasaqaatinut qaffakkaluttuinnartunut malinnaatillugit. KTI-p imaluunniit Aatsitassarsiornermik ilinniariup pikkorissaasarerri imaluunniit piginnaasanik ineriartortitsiviusumik pikkorissarnissamut aningaasat immikkoortinnejqartut atorneqar-sinnaanissaat periarfissaassaaq.

MINEDRIFT SOM ØKONOMISK SUPPLEMENT

Det står klart i Selvstyreloven at vi har bemyndigelse for alle af Vort lands naturressourcer, og det står klart at vi selv kan bestemme hvordan Vort lands ressourcer skal benyttes.

Undersøgelser af handelsmuligheder af ikke-levende ressourcer, brændstof, ædelsten skal fortsætte, herunder vand,- sol,- og vindenergi.

Mineaktører skal have gode konkurrencegrundlag, og mineaktiviteter skal foregå på en miljøvenlig måde.

Siumut siger absolut nej tak til miljøforurening af natur og omgivelser, og derfor skal al beredskab og redskaber til disse alle sikres i Vort land.

Ved udvinding af råstoffer i Vort land og brugen af vort land, skal dette afkaste mest muligt økonomisk fordel for landet og samfundets borgere.

Siumut vil altid arbejde for at der er uddannelser indenfor mine,- og olieindustrien, og at der altid stræbes for at der er flest mulig lokal arbejdskraft indenfor disse områder.

Siumut mener at man i takt med at råstoffondens renter stiger, skal Vort lands bloktildskud fra Danmark over tid reduceres.

Ved udvinding af råstoffer, olie og ædelsten skal der i Vort land udvikles et nationalt licenskontrol (i lighed med fiskerilicenskontrol) for derved at sikre at der i forbindelse med handel med råvarer bliver registreret korrekt. Der skal undersøges sanktioner ved overtrædelser.

Hvis der skal udvindes i Vort lands farvande, skal der udbygges et beredskab for at forebygge et stort udslip forurenning.

Der skal være en mulighed for at eksport af uranholdige biprodukter fra sjældne jordarter. Ved udvinding skal alle internationale regler følges i henhold til sikkerhed, for eksempel IAEA regler.

Hvis udvinding ved Kvanefjeldet i Kuannersuit ikke er en fare for sundhed og naturen skal de opstartes og generere indtægter.

Vi opfordrer fra Siumut til at Maniitsoq i fremtiden også skal blive forsynet af energi fra et vandrakraftværk.

Der skal ved mine,- og olieudvindings projekter altid samarbejdes tæt med kommunerne, herunder IBA aftaler, hvor der arbejdes på at sikre størst mulig afkast og aktiv inkludering af befolkning fra de nærliggende bosteder.

Der vil være mangel på hjemmehørende uddannede arbejdskraft ved de forskellige udvindings projekter, derfor vil Siumut arbejde for at arbejdskraften undervises godt og gives nødvendige kompetencer ved undervisninger og kurser.

Mineaktørerne har pligt til at hjemmehørende får de nødvendige kurser løbende afholdt, så der kan følges med i de stigende krav til sikkerhed som i resten af verdenen. KTI eller Råstofskolen skal have mulighed for at udføre de nødvendige kurser ved brug af øremærkede midler.

UJAQQAT – SIOQQALLU INNUTTAASUNIT ANINGAASARSIUTIGINEQASSAPPUT

Nunatsinni assigiinngitsorpassuarnik ujaraqarpugut sorpassuarnut atorluarsinnaasunik. Siumup sulissutigissuaa nunatsinni ujaqat assigiinngitsut sunut sumut atorneqarsinnaanerisa nalunaarsorneqarnissaat, ilisimatusarnerit misissueeqqissaarnerillu aqqutigalugit.

Nunatsinni ujaqqat illernartut pinnersaasiaralugit kusanartuleralugillu Nunatsinni innuttaasunit inuussutissarsiutaanerisa siuarsartuarnissaat Siumup sulissutigissavaa aammalu innuttaasut pikkorissartarnissamut periarfissaat annertusarneqassaaq.

Ujaqqanik illernartunik allanillu ujaqqanik pinnersaasiassanik unioqqutitsumik annissuinerup nakkutigineqarnerisa sakkortusarnissa Siumup sulissutigissavaa. Nakkutilisoqarfip pilersinnissaad Siumup sulissutigissavaa, soorlu piniarnermik nakkutiliinerit aamma aaqqissuunneqarsimasut.

Ujaqqanik assigiinngitsunik katersuisarnermi, piaasarnermilu annikittumik annertuumilluunniit piaanissamut akuersissutinik pisarneq nutarternegassaaq, innuttaasunut ajornannginnerulersillugu aammalu nunaqqatigiinnut ataatsimoortumik ajuersissuteqartarsinnaaneq atuutileresillugu.

Kalaallit Nunarput assigiinngitsunik sioraqarpoq sanaartornermi aammalu teknikkikkut pisariaqartinneqartunik atortussiornermi atorluarneqarsinnaasunik aammalu marraqarluta qammassisiornermi allanillu sanaartornermi atorluarneqarsinnaasunik, tamakku tarmarmik siunissami atorluarneqalernissaat aqqutissiuunneqassaaq.

Aamma sioqyanik avammut nunattalu iluani niueruteqarnermi nunatsinnut innuttaasunullu aningaasaqarniarnikkut iluaqtaanerpaaffissaat anguniarneqartassaaq.

STEN- OG SAND SKAL SKABE INDTÆGTER FOR BORGERE

Vi har mange forskellige slags stenarter i Vort land som kan bruges til alle mulige forskellige formål. Siumut vil arbejde for at der arbejdes på at få registreret hvad hvilke sten kan benyttes til, via forskning og special viden.

Siumut vil arbejde for at der altid banes vej for udvikling for erhversområdet med smykkeststen og husflid for borgere, og udvide borgernes muligheder for kurser.

Siumut vil arbejde for at det skaærpes i forhold til overtrædelse af eksportering af ædelsten. Siumut vil arbejde for at en Licenskontrol etableres, i lighed med fiskerilicenskontrol.

Ved indsamling af forskellige stenarter, licenser til små,- og større skala udvinding skal fornøyes, for at gøre det nemmere for borgere, og sådan at alle i et fællesbosted kan få en samlet licens.

Vort land har mange forskellige sandarter, også de arter der benyttes til elektronisk teknologi. Vi har ler som kan benyttes til mursten og andre byggematerialer, der skal banes vej for alle de førnøvnte kan benyttes bedre i fremtiden.

Der skal også opnås de bedste eksportmuligheder med produkter af og af sand, indenfor og underfor Vort lands grænser.

AVATANGIISIT PINNGORTITARLU

Nunatsinni pinngortitap mingueqisup illorsorneqarnissaa imaan-naanngitsuuvq nunatsinnimi pinngortitaq isorartoqaaq tikkkumi-naassinnasarlunilu. Siumup sulissutiguarpaar nunatta avatangiisit-talu mingutsitsinernut suusunulluunniit illorsorneqarnissaa, minnerungitsumik pisuussutitta paarilluarnissaat piujuannarnissaallu siunertaralugu.

Silaannaap allanngoriartornerata issittumut sunniutai malinnaa ffigeqqissaarneqassapput iliuusissallu nunat allat suleqatigalugit sularineqassallutik.

Issittumi inuit peqqissuunissamut ulorianartorsiortitaannginnissaat illorsorneqassaaq. Siumut suleqataassaaq, suliniaqtigiiifit attuumassutilit suleqataarusussuseqartullu suleqatigalugit. Nunarsuarmi nunarsuullu immikkoortuini assigiinngitsuni avatangiisitgut ajornartorsiutaasut annertoorsuit issittumi uumassusilinut sunniuteqapilussinnaasut pakkersimaarniarumallugit.

Naalakkersuinikkut tunngavissaq pitsaanaerpaq tassaavoq, ilisimasaqassuseq paasinnissinnaanerlu, avatangiisitgut pissutsit pitsaasumik sunniuteqartumik ilorraap tungaanut oqimaaqtigiisumullu allanngortinneqassappata. Taamaattumik paasisitsinaaneq sukumiisumillu sullissineq sallutinnejqartariaqarput pisortat, suleqatigiiifit, pinngortitamik ilisimatuut ilisimatuullu allat suleqatigiinnerisigut.

Nunatsinni avatangiisit illersorniarlugit suliami Namminersorlutik Oqartussat kommunillu inatsisit peqqussutillu aqqutigalugit malitarrisassiornermikkut ingerlatssapput. Najugaqarfut avataanni pinngortitap atorneqarnera pillugu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu akornanni akisussaaffit pisussaaffillu agguataarneri nutaamik aaqqissuunneqaqqissapput.

Avatangiisit annertuumik mingutsinnejqarsinnaanerat pillugu upalungaarsimaneq annertusarnejqassaaq. Upalungaarsimanermi sulisorneqartussat atortussallu pisariaqartinneqartut pigineqarnissaat qulakkeerneqassaaq.

Eqqagassanut politikkimi aamma anguniarneqassaaq angerlarsimaffinni eqqakkat immikkoortinneqartalernissaat, siunissami ikumasinnaasunut ikumasinnaanngitsunullu immikkut eqqarneqartalernissaat siunertaralugu.

Avatatiisit pillugit aningaasaateqarfik nutaamik aaqqissuussivigenqassaaq. Nunatsinni eqqagassangortinnejqartussatut tikittut suulluunniit pingortitamiiñnarnejqartannnginnissaat siunertaralugu aaqqissuussineq ingerlannejqassaaq.

Avatangiisinut oqartussaanerup tamakkiisumik nunatsinniit oqartussaaffigineqalernissaal sulissutigineqassaaq. Kalaallit Nunaanni Avatangiisinik Misissuisoqarfik Danmarkimi allaffeqartin-neqartoq nunatsinnut nuunnejqassaaq.

Avatangiisinut pinngortamullu tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Avatangiisimik pinngortitamillu innarlitsaaliuineq siunertaralugu innuttaasut akuutinnejqarnissaat qulakkeerneqassaaq.
- Pinngortitap avatangiisillu saligaatsuunissaq qulakkeerniarlugu iliuutsit ersarissut ingerlannejqassapput.
- Silaannaap allanngoriartornera pillugu nunatsinni ilisimatusarnerit ingerlannejqartut innuttaasunit akuuffigineqartassapput paasitsissutigineqartassallutillu.
- Nunatta avatangiisittalu saligaatsuutitsinissaat siunertaralugu meeqqat atuarfini aallarttumik perorsaasoqartassaaq aammalu qaammarsaasoqartassalluni.
- Aalisarnermi atortut pinngortitami annaaneqarsimasut qjimaannarnejqarsimasullu eqqarsaatigalugit aalisartut qanimut suleqatigalugit akuttungitsumik saliisoqartassaaq.
- Inuk imaluunniit suliffeqarfik mingutsisimasoq akisussaatinnejqartassaaq.
- Eqqagassalerisarnej saligaatsitsinerlu pillugit suliniut 'Qujanaq!', sinerissami inoqarfinnut tamanut siaruaannissaas isumagineqassaaq.

MILJØ OG NATUR

Beskyttelsen af vor særdeles rene natur er en stor udfordring, idet Vort Lands natur er særdeles udstrakt og til tider ufremkommelig. Siumut arbejder til alle tider på og har til formål, at vi skal beskytte og bevare vort miljø og natur fra forurening på den meste bæredygtige måde.

Der følges nøje med i klimaændringerne og dets følger for Arktis og handlingsplanerne herfor udføres i samarbejde med andre lande.

Vi skal sikre, at befolkningen i Arktis, fortsat beskyttes mod alvorlige sygdomme. Siumut vil samarbejde herom sammen med de berørte organisationer og andre frivillige. Såvel på internationalt plan som på verdensplan tages der udgangspunkt i de forskellige verdensegne regioner og deres enorme miljøproblemers mulighed for, at kunne påvirke de Arktiske områders følsomme dyreliv, hvorfor en beskyttelse af det arktiske miljø står højt på listen over mærkesager.

Det vigtigste og mest grundlæggende politiske ståsted, er viden og forståelse, hvis vi skal ændre de miljømæssige forudsætninger ud fra en bæredygtig velovervejet stillingtagen. Derfor skal oplysning og grundigt fodarbejde være det vigtigste fundament, hvilket skal ske i samarbejde med relevante myndigheder, organisationer, naturvidenskabsfolk og andre forskere i et givtigt samarbejde.

Beskyttelse af miljøet, sker i samarbejde mellem Selvstyret og storkommunerne på grundlag af eksisterende love og bekendtgørelser. Lovgivning og bekendtgørelser for færden i og brug af natur og miljø udenfor beboede områder, der i dag beskriver fordelingen af ansvar og pligter mellem Selvstyret og Storkommunerne skal reformeres.

Beredskabet for større miljøskader i form af forureningskatastrofer skal opgraderes. Det skal sikres, at det nødvendige mandskab og redskab forefindes og er klar til brug såfremt katastrofen skulle indtræde.

Med hensyn til miljøpolitikken, skal hjemmenes affaldshåndtering sorteres med henblik på, at brændbart og ikke-brændbart affald sorteres.

Der skal arbejdes hurtigst muligt for hjemtagelse af hele sagsområdet for miljø og natur. Miljøundersøgelserne, der har hovedsæde i Danmark, skal flyttes til Grønland.

Med hensyn til natur og miljø vil Siumut arbejde på følgende:

- Det skal sikres, at befolkningen inddrages i natur- og miljøbeskyttelse.
- I arbejdet med beskyttelse af miljø og natur, skal der ske håndgribelige tiltag.
- I spørgsmål om klimaændringer og den forskning der pågår herom, skal befolkningen informeres bedre og inddrages.
- I forbindelse med miljøkampagner, skal folkeskolerne inddrages. Der skal opdrages i miljø og foretages generel oplysning.
- Fiskegarn der er gået tabt og efterladt på havbunden skal med passende mellemrum fiskes op fra havet i samarbejde med fiskerne.
- Personer eller virksomheder skal stilles til ansvar for deres forurening.
- Det skal sørges for at renholdelseskampagnen "Qujanaq!", skal spredes ud til kysten.

NUKISSIUUTIT ATAAVARTUT INERIARTORTINNEQASSAPPUT

Siumup nukissiornermut politikkimini anguniarpaa inuaqatigiit aningaasaqarnerannut naleqqunnerpaamik avatangiisinullu ajoqusiinngitsumik nukissiuutinik pilersugaanissaq kiisalu uuliamik isumalluuteqarnerup annikillisarnissaa.

Nunatsinnut pingaaruteqarpooq nukissiornermi siammerterinermilu teknikkikkut ineriarneq malinnaaffigissallugu illoqarfitt nunaqarfilla isumannaatsumik pilorsorneqarnerat attatiinnarumallu-gu.

Erngup, anorip seqernullu nukingi atorlugit kiisalu brintimik nukissiorneq atorlugu nukissiuteeraqarsinnaanerup misilerarneqarnissa aallartisarneqassaaq, aamma nunaqarfinni illoqarfinnilu mikinerusuni nukissiorneq eqqarsaatigalugu. Illoqarfitt mikinerit Nunaqarfilla erngup nukissiuuteeraqarnissamut periarfissallit sanaartortfigineqassapput.

Qasigiannguit Aasiaat Kangaatsiallu erngup nukiganik pilorsorneqalernissaasa piviusunngortinnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Arnagarnup kooruani il.il. erngup nukissiorfiliorfissarsuup piviusunngortinnissaa sulissutigineqassaaq nunarsuarmi nukerujussuarmik pisariaqartitsiviusunik suliffissuaqarfiliornissat piviusunngortinnissaat

anguniarlugu. Nunat allamiut suliffissuaqarfiliornissamik siunerta-qartut aningaasalersueqataatinissaat aqqutissiuunneqassaaq.

Siumup anguniarpaa 2030-imi nunarpot tamakkerluni nukissiuutit mingutsinsinngitsut atorlugit nukimmik pilorsorsinnadlersimassasoq.

Nunatsinni nukissiornerup imermillu atuinerup ukiuni tullittunut 100-nut ingerlaassisaaata pilersaarsiornissa Siumup sulissutigissavaa, inuaqatigiit siunissami toqqissimasumik nukissiuuteqarnis-saat eqqarsaatigalugu. Avataaniit aningaasalersuisitsinkut nukissiorfinnik sanaartortarnerit ingerlaannassapput.

Siunissami inissiat sanaartukkatt nukissiuutit mingutsinsinngitsut atorlugit innaallagiaqarnissaat anguniarneqassaaq annertusar-neqarunilu, tassani aamma nukissiuutinut atortorissaarutit sanaartornermi aningaasartuutinut ilanggullugit matussuserneqartarnisaannut anguniarneqassalluni.

Innaallagiaq nammineq katarsorneqartoq tamakkiisumik tunineqarsinnaanissa aqqutissiuunneqassaaq.

VEDVARENDE ENERGI SKAL UDVIKLES

Siumuts energipolitik går ud på at opnå en tilpasset forsyning af energi på en samfundsøkonomisk og miljømæssig forsvarlig måde, og formindskelse af brugen af fossile brændstoffer.

Det er utrolig vigtigt at følge med i den teknologiske udvikling ved energiforsyning til byer og bygder og at forsyningen vedligeholdes og udføres i et højt sikkerhedsniveau.

Det skal undersøges om vand, vind og solenergi og brint kan benyttes som forsyningsenergi på forsøgsbasis, også i mindre byer og bygder. Der skal bygges vandkraftsværker i de mindre byer og Bygder med mulighed for brug af dette.

Siumut vil arbejde for realisering af byggeri af vandkraftsværker i Qasigiannguit, Aasiaat og Kangaatsiaq

Der skal arbejdes for at der bygges vandkraftværker i Tasersiaq og lign, for at sikre at storindustrier der har stor energibehov kan

opstartes. Der skalbanes vej for at store internationale industrier som påtænker projektopstart skal være med til finansiering.

Siumut vil i 2030 opnå at der i hele landet er forsyning af energi fra miljøvenlige kraftværker.

Siumut vil arbejde for en fremtids planlægning for at energiforsyning og vandkraftsenergi for de næste 100 år, med tanke på at befolkningen skal have en tryg og sikker forsyning af energi. Kraftværker skal etableres ved hjælp af udefrakommende finansiering.

Der skal i fremtiden opnås miljøvenlig energi i byggeriet, og udbygges, og dertil skal der i finansieringen indberegnes netop de områder i byggeriet.

Der skalbanes vej for eksport af vores selvgenererede energi.

ATTAVEQAQATIGIINNEQ ATAQATIGIISSEQ INERIARTORNERMUT TUNNGAVISSIILLUINNASSAAQ

Angallannerup aaqqissuussaanerata pitsasuullunilu isumannatsunissaas Siumup sulissutiguarpaas. Inuaqatigiinni tamat oqartussaaqataanerannik tunngaveqartumi innuttaasut paassisutissanik aallersinnaanerat tunngaviuqo.

Nunatta sananeqaataanut tulluartumik eqaatsumillu angallanneq assartuinerlu aaqqissuunneqassaaq.

Nunatsinni ilaasunik angallassinerup annertunerpaamik silaannakkut ineriertortinnejnarnera ingerlaannassaaq, ilaatigut sinerissami suluusalinnut mittarfliorternerup ingerlatiinnarnejnarneratigut.

Inoqarfut akornanni aqqusinniorsinnaanerit misissorneqassapput. Siumut periarfissaatillugu pingaartippaa inoqarfut akornanni ilaatigut inuussutissarsiornermi inerisaanissaq siunertaralugu aqquserniorsinnaanerup aqqutissiuunnissaa.

Nunatta kimut silaannakkut aalajangersimasumik attaveqalernissaa Siumut piviusunngortissavaa.

Nunatsinni nunanullu allanut angallassineq assartuinerlu eqaatsoq nunatsinni aningaasatigut atugarissaarnerunermut aqqutissaavoq.

Angallanneq assartuinerlu pillugit Siumup sulissutigissavai:

- Utoqqaat timersortartullu angallannikkut akitillisaaffigineqassapput.
- Qaqortup Narsallu akornanni piaarnerpaamik mittarfissaq minnerpaamik 1500 miiterinik takissusilik sananeqassaaq, Narsallu tungaanut aqquserniortoqarluni.
- Tasiilami mittarfliortoqassaaq.
- Nuummi Ilulissanilu mittarfissualiortoqarnera ingerlaatsiinnarnejqassapput.
- Qeqertarsuarmi, Qasigiannguani, Kangaatsiami, Nanortalimmi Ittoqqortoormiinilu suluusalinnut mikkinerusunik mittarfliortoqassaaq.
- Sisimiuit Kangerlussuarmut aqqusineq naammassillugu suliarineqassaaq.
- Kangerlussuup cargocenteritut atorneqarsinnaanera misissorneqassaaq.

EN SAMMENHÆNGENDE INFRASTRUKTUR SOM ET GODT FUNDAMENT FOR FOR UDVIKLING

Siumut vil arbejde for en god og sikker og sammenhængende infrastruktur. I et samfund med demokrati er fundamentet muligheden for at indhente oplysninger.

Infrastrukturen og trafik skal tilpasses Vort lands struktur inklusive transport.

Der skal videreudvikling indenfor passagertransport bredest muligt, heriblandt flytrafik langs kysten i form af etablering af lufthavne.

Der skal undersøges hvorvidt der kan etableres vejnet mellem bosteder. Siumut finder det vigtigt når det er muligt at der mellem bosteder er en udvikling af erhversområdet.

Siumut vil realisere at fast flytrafikruter mod vestlige områder fra Vort land gennemføres.

Der skal etableres en smidig trafik til og fra Vort land, som også skal bane vej for økonomisk grundlag og vækst.

Siumut vil arbejde for trafik og transport:

- Trafik skal være billigere for ældre og i forbindelse med sportssyævner.
- Der skal snarest bygges en 1500 meter landingsbane beliggende mellem Narsaq og Qaqortoq, og etablering af vejnet mod Narsaq.
- Lufthavn i Tasiilaq skal bygges.
- Atlantlufthavne i Nuuk og Ilulissat skal færdigbygges.
- Der skal bygges mindre lufthavne i Qeqertarsuaq, Qasigiannguit, Kangaatsiaq, Nanortalik og Ittoqqortoormiut.
- Vejen mellem Sisimiut og Kangerlussuaq skal færdiggøres.
- Det skal undersøges om Kangelussuaq kan benyttes som cargocenter.

INTERNETTIKKUT ATTAVEQAATIT

Interneqqikkut attaveqaatit atsaat taama pitsaatigisunik nunarsuatsinni periarfissiippu. Taamaattumik nunarput ineriarnermi malinnaalluinnartariaqarmat Siumup Internetteqarnikkut sinaakkutaasut pitsangorsarniarlugit saqquumiussivugut.

Siumumi isumarpot malillugu internetti pingaarutilerujussuuvoq siunissami Nunatta tamarmi naligiimmik ineriatortinnissaanut. Siumup siuttuuffisaanik nunatsinni innuttaasut tamangajammik 4G-mik attaveqarnerat anguneqartoq piorsaqqillugu ingerlanneqaaqqissaat. Nunatsinnilu internitikkut sukkassutsip 6e-p tamanut periarfissaalernissaa sulissutigineqassaaq.

Nunap suatungaani luuniit najugaqaraluaraanni internettikkut sukkasuumik akitsumillu attaveqartoqarsinnaasariaqar-poq.

Nunatsinni attaveqaateqarnermut qarasaasianillu atuinermut ilinniarfit annertusakkat nunanullu allanut unammillersinnaasut pilersinneqassapput.

Paasissutissiisarnikkut teknologi tamanut periarfissiivoq - inunnut ataasiakkaanut suliffeqarfinnullu. Suliffeqarfit nutaat paasissutissiisarnermut teknologimik tunngaveqarlutik suliaqartut sumiluunniit pilersinneqarsinnaapput - aamma sumiiffinni inukitsunnguugaluanit.

Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Nunatsinni attaveqaatitigut atugassarititaasut nunarsuarmi nutaanngorsaarnermut malinnaatittuarneqassapput.
- Attaveqaatitigut akigititat appariartortinnejassapput.
- Flatrate inuaqatigiinnut tamanut atugassiisutigineqassaaq.
- Kabelersuup piginnaasaata avammut tuniniarsinnaanera ammaanneqassaaq.
- Ilinniarfit tamarmik akeqanngitsumik internetteqalernissaat isumagineqassaaq aningaasaliinerummat ilinniarsimassutsumit.
- Nukissiorfit Tele Greenlandillu soleqatiginerisigt nunatsinni fiberkabeli eqqukkiaartuunneqassaaq.

INTERNET FORBINDELSER

Det er historisk at der nu er så gode internet forbindelser i vort store land. Derfor har Siumut fremlagt retningslinjer for udvikling af internettet, og forbedringer af disse.

Siumut mener at det er utrolig vigtigt med internet forbindelsen hvis Vort land skal udvikles rimelig ensartet. Det er med Siumut i front at næsten alle borgere nu har 4G netværk, og skal videreudvikles. Der skal arbejdes for at der for alle i Vort land er en mulighed for internethastighed på 6e.

Det skal kunne lade sig gøre at have en hurtig og billig internet forbindelse uanset hvor i Vort land vi bor.

Der skal i Vort land etableres udvikling af udvidede uddannelsesmuligheder inden for brug af computer som er konkurrence dygtige i forhold til udlandet.

Informationsteknologi giver viden til alle – til enkelt

personer og arbejdspladser. Der kan iværksættes alle slags informationsvirksomheder uanset hvor vi er – også i yderdistrikter.

Siumut vil også arbejde for følgende:

- Et godt fundament for en løbende udviklingsmulighed inden for teknologisk kommunikation.
- Teknologisk kommunikation skal løbende gøres billigere.
- Alle skal have mulighed for flatrate.
- Der skal åbnes op for eksport af kapaciteten af sokabellet.
- Der skal sørges for at alle uddannelsessteder skal have adgang til internettet da uddannelse er en fremtidsinvestering.
- Fiberkabel skal langsomt indføres i samarbejde med Nukissiorfit og TelePost Greenland.

SULIFFEQARNEQ TAMANUT TOQQISSISIMANARTOQ

Kikkut tamarmik naleqquttumik suliffeqarnissaat Siumup anguniartuarpa. Suliffeqarfiit nutaaliorsinnaanerat, naleqqussallaqqissusaat piginnaasanillu qaffasaanerat isiginiarneqartariaqarpooq, kiisalu teknikkikut atortorissaarutit nutaanik nioqquqtiisiornermi nunarsuarmioqatinullu attaveqarnermi atorluarneqarlutik.

Sulisartut pisinnaatitaaffi inuiaqatigiinni qaammarsaassutigineqartariaqarput. Akilernerluilluni sulipilutsitsineq atorlugu suliffeqarfiit ilaasa sulisoqartarnerat (social dumping) nunatsinni inerteqqu-taassaaq, ukiunilu tulliuttuni qulaajaaneq ingerlanneqassaaq inatsisitigut naleqqussaanissaq siunertaralugu.

Suliffeqarnermut toqqisisimalluni inissiaqarsinnaaneq pingartupilussuovoq. Taamaattumik Siumup inoqarfinni tamani naligiimmi inissialortiternerit aaqqissuussivigineqarnissaat sulissutigissavaa.

Nunatsinnut naleqquttunik sulisartunut napparsimanersiute-qarnissaat suliffissaaleqinermullu aningaasaateqarfinnik pilersitsisarneq ineriartortillugulu ingerlanneqartuartariaqarpooq.

Utoqqalinissamut ileqqaartussaatitaanermut periutsit sulisartunut naleqquttut suliarineqartariaqarput.

Utoqqaat sulisinnaasut sulisinnaajuarnissaat suliffeqarfinit pisussaaffiuartariaqarpooq.

Kikkullunniit suliffissaarunnermik eqqugaasut piaernerpaamik ilinniaqqinnissamik imaluunniit suliffissamik innersunneqartassapput, piumasaaat sapinngisaallu naapertorlugit. Piaernerpaamik suliffeqaq-qilernissaq anguniarlgu pisariaqarluinnarpooq suliffissaaleqisut pikkorissarnissaat suliffissanullu allanut nutaanut nuussinnaannermut piukkunnarsarneqarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Piginnaasatigut pisariaqartitsisoqartillugu pisortat tikisitsippata piginnaasap nunaqavissumut ingerlateqqinneqartarnissaa qulakkeerneqartassaaq, nunaqavissorlu piginnaasatigut naammassinnissinnaangoraangat tikisitap suliassaa naammassineqarsi-masutut isigineqassaaq.

© aj oump

TRYG ARBEJDSPLADS FOR ALLE

Siumut vil opnå at alle har en passende arbejdsplads. Innovation indenfor arbejdspladser, der skal fokuseres på en høj tilpasningsevne og kompetencergivende miljø, samt en bedre udnyttelse af nye teknologiske redskaber som kan eksporteres og benyttes i resten af verdenen.

Der skal folkeoplysning om arbejdernes rettigheder. Det skal være forbudt med social dumping i Vort land, der skal nøje undersøges hvordan det lovgivningsmæssigt skal tilpasses i løbet af de næste par år.

Det er utrolig vigtigt med en tryg bolig i forbindelse med arbejdspladser. Derfor vil Siumut arbejde for en lige boligbyggeri i alle bosteder.

Sygedagpendede skal tilpasses Vort land, og en a-kasse og udvikling af disse skal være løbende.

Der skal udarbejdes passende obligatoriske pensionsopsparing til arbejdere.

Det bør altid være arbejdspladsernes pligt at give ældre, som endnu er arbejdsdygtige, mulighed for at fortsætte arbejdet om muligt i reduceret form.

Siumut vil arbejde for at alle der oplever arbejdsledighed skal straks tilbydes uddannelse eller henvises et arbejde, så vidt efter krav og i forhold til kompetencer. Det er utrolig vigtigt at der hurtigst tildeles et nyt job og der skal gennemføres kurser for at opnå en hurtig tilpasning.

Der skal sikres en oplaering af hjemmehørende af de kompetencer en udefrakommende besidder i de tilfælde hvor de offentlige ser sig nødsaget til at ansætte en udefrakommende arbejdskraft, og når en lokal har oplaert de kompetencer skal det anses at den udefrakommendes ansatte arbejdsopgaver er færdiggjorte.

INEQARNEQ SANAARTORNERLU

Siumup anguniarpaa kikkut tamarmik peqqinnartumik inissaqarnissaat.

Siumup anguniagaraa ineqariaatsit assigiinngitsut eqqarsaatigalugit aningaasaqarniarnikkut oqimaaqtigiiissitsisoqarnissaa, ineqariaatsit qanoq ittuugaluarpataluunniit najugaqarfinni atugarisat toqqisisimanartuussammata.

Pingaaruteqarluinnarpoq illutaarniartarnermi inissiaatitaarniarternermilu aningaasalersueriaatsitigut naleeqqussaajuanissaaq, innuttaasut amerlanerpaat namminneq inigisaminnt piginnituusarnissaat anguniarlugu.

Sanaartornermi Kalaallit suliffeqarfii illorsorlugit suliariumannit-tussarsiuussineq fagentreprisimik aallaaveqassaaq. Suliariumannittussarsiuussinermi nunatta pissaritaanik aallaaveqartunik neqeroortut sallutiinnejartassapput.

Piginneqatigiilluni illulioriaatsit piorsarneqartuassapput ineriaartinneqartuarlillu, kikkut tamarmik tulluarisaminnik inissialorsiinnaaniassammata.

Illulioriternermi inissialioriternermilu innarluutillit periarfissaat isumannaarneqartassapput.

Nunatta sannah imak imaannaanngitsigaaq, inissianik sanaartornermi innarluutillit immikkut periarfissinneqarnissaat pisariaqarluni, sanaartukkami naliginnaasut qiviaraanni innarluutillit eqqarsaatigineqanngippallaartarpuit.

Nunatta pisuussutaanik aallaaveqartumik sanaartugassatigut immitsinnut pilersorneRussaagut; ujaqqat, sioqqat, qammasissiat, issoq assigisaallu atorlugit, aamma nunani allani misilitakkat atorluarerisigut, soorlu Islandimi Norgemilu misilitakkat ilinniarfigisinnaagivut.

Issitumi illuloriaatsinut Sisimiuni Arktisk Teknologi allallu suleqatigalugit piorsaviliortoqartariaqarpoq, ilinniartitaanikkut aningaasalersuinikkullu.

Pisortat illuutaannik inissiaataannillu attartortittakkanik piginnittutut ingerlatsinerup nakkutilliinerullu kommuuninit ingerlanneqalernissaa piviusunngortinneqassaaq. Kommuunit tamarmik illulioritsernikkut inissialortsernikkut aserfallatsaalisiarnikkullu naliginnerusumik aningaasaliiffingeqartarlutik ingerlatsiviusarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu Ilaqutariit meerartallit, inuusuttullu ineqarnermikkut atugarissaat pitsaanerulersinneqassapput, uffarfiliinnik, isumannaatsunik anartarfilinnik, illunik peqqinnartunik tamatigut najugaqarnissaq anguniarneqassaaq, skibsovninik atuineq atorunnaarsinneqarluni.

Nunaqarfinni illuliorermet iluarsaassinerullu aningaasaliisnererit naapertuunnerusumik ingerlanneqartarnissaat anguniarneqassaaq. Sanaqateqarluni illulioritarneq nunatsinni tamarmut atuuttusan-ngerlugu aningaasaliiffingeqqittariaqarpoq.

Sanaartornermi malittarisassat ullutsinnut naleeqqussarsimasut atuutilersinneqassapput. Sanaartornermi nakkutilliinerup pitsangorsarneqartuassaaq. Sanaartornermi nakkutilliineq sukannererusoq kinguneqartisinerusorlu pinngitsoorani eqqun-neqassaaq.

Sanaartorsinnaanermut aningaasatigut attartorsinnaaneq tamanut ammaanneqassaaq, sumi najugaqarneq apeqquttaatinngagu. Akilersueriaaseq 20-20-60 atorlugu innuttaasut illuliorissamut periarfissaat ingerlaannassaaq. Nammineq illuliorasartut 'Type Illorput 2000' pitsasutut nalinerneqartart ingerlateqqineqassapput sineriappullu tamakkerlugu sanaartorneqar sinnaalersillugit.

Utoqqalinersiutillit illuminnik aserfallattaaliinermut namminneq periarfissaqanngitsut ikorsiiffingeqarnissamut periarfissaqartariaqarput.

Ineqarnermut tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Ineqarnermut tapiissutit aningaasartuutinut malinnaatittarnissaat, tapiissuteqartarneq ingerlaavartutilugu qummut killiliussat akit qaffakkiartornerat malillugu naleeqqussartarlugit.
- Illut akimikkut naligiissaarneqartariaqarput, illut assigiit atortumkullu assigiit assigiimmik akeqartariaqarput.
- Illut assigikkaluarlutik atortumikkut assigiinngissuteqartut, soorlu ilaatskibsovninik kiassartut, uffafeqanngittut, imeqanngitsut, eqqakkanut kuuffeqanngittut il.il. akikinnerusumik najungarineqartariaqarput.
- Inissianut attartortakkanut akiliutaasartut qaffasippallaqaat, taamaattumik aningaasartuutit pisariaqannginnerusut soorlu allaffisornerujussuarmut assigisaannullu atorneqartartut piarneqartariaqarput.
- Inissaaleqinerup qaangerneqarnissaa anguniarneqassaaq. Inissaaleqineq qaangerneqassaaq tamanit akilerneqarsinnaasunik inissaqartitsinikkut.
- Inissiat ajoquteqanngikkaluarlutik inoqanngitsut piaartumik inuttalerneqartassapput.
- Inissarsuarni init imermut kiassarnermullu målerilorseqassapput atugaq kisiat akilersorneqartalissammat.
- Suliffit inuttassaqanngitsut inuttalerumallugit nunaqqatitsinnut inissamik neqeroorneq eqqunneqassaaq.
- Pisortat inissiaataannik attartortitsinikkut aningaasarsiortarnerit pinngitsoortinniarlugit nakkutilliineq eqqunneqassaaq.
- Inigisamik aserfallatsaaliniinarnermi erniatigut oqilsaasoqassaaq.
- Utoqqarnut tulluartut inigiuminartut pilersinneqassapput.
- BSU-mik illuutit kingornunneqarnissaannut aaqqissuussineq oqilsaanneqassaaq, kinguaanut akiligassat oqimaatsusuusinnaanerat millisarniarlugit.
- Sanaartornermi ilinniartut inissaqartinneqarsinnaanerisa (lærlingejhjem) eqqunneqarsinnaanera misisorneqassaaq.
- Inissiat atortorissaarutitigut oqummut illersuiteqarsinnaanerat atuutilersinneqassaaq.

Amerlavallaatigut ineqarnermut akiliutaasartut qaffasippallaat kingunerisarpaat anisitat amerlinerat, tamannalu ilaatigut ilaqtariinnik aseruisarpoq. Taamamat Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Kommuunit Naalakkersuisullu peqatigiillutik pisussaaffigilisagaat sinerissami tamarmi pisortat illuutaasa inissiaataasalu inoqanngitsut piaarnerpaamik piffinni innuttaasunut ineqarfinngortinnissaat siunertaralugu pitsaassutsikkut nalilersorneqarnissaat, akitsumik ineqarfialersinnaanissaat siunertaralugu.
- Ineqarnermut akiligassaqarpallaersartut siunnersorneqarnikkut akilersuinissamut pitsaasumik isumaqatigiissuteqarfingeqartalernissa asa aqqutissiuunneqarnissaat.
- Peqatigiillutik sanaartortitsisut erniat tungaatigut nalimmassaaffingeqartuassapput sanaartornermi erniaq appasinnerpaaq atuutsikkumallugu, taamaalillugu inuit ataasiakkaat annertuumik sanaartortartut iluanaarujussuartartullu pakkersimaarniarlugit.

BOLIG OG BYGGERI

Siumut vil opnå at alle har en sund bolig.

Siumut vil opnå balance i forbindelse med de forskellige boligmuligheder og -typer, og tryghed uanset hvilken bolig der er tale om.

Det er utrolig vigtigt at der i forbindelse med finansieringsmuligheder altid tilpasses således at de fleste borgere selv kan eje deres bolig.

For at beskytte de grønlandske arbejdspladser skal udlicitering indenfor byggeri foregå på baggrund af fagentreppe.

Andelsboligordninger og byggeri skal løbende udbygges og udvikles, for at alle kan bygge deres egen bolig udra deres egne behov.

Det skal sikres at der ved boligbyggeri, og andet byggeri, er muligheder og boliger for personer med handicap.

Vort lands struktur er så udfordrende, at det er nødvendigt at skabe særlige boliger ved byggeri for eksempel for personer med handicap, og generelt hvis vi ser på almen byggeri er der alt for lidt fokus på personer med handicap i byggeriet.

Vi skal være mere selvbærende indenfor byggemateriale med vores egne ressourcer; sten, sand, mursten, jordmuld og lign., og der kan altid trækkes på andre landes erfaringer, f eks fra Island og Norge.

Der skal udvikles metoder til boligbyggeri egnet til arksiske forhold, og i samarbejde med Arktisk Teknologi i Sisimiut og andre, bør der udvikles et udviklingsorgan, til undervisning og finansiering.

Det skal realiseres at offentlige ejede lejeboliger og ejerhuse, og administrationen og drift og tilsyn af disse overtages af kommunerne. Siumut vil arbejde for at alle kommuner får mere balanceret finansieringordninger til hus,- og boligbyggeri og vedligehold.

Der skal bedre bolig forhold for familie med børn, og unge i byer og bygder, hvor der findes badeværrelser, sikrede toiletfaciliteter, sunde boliger skal altid tilstræbes, og der skal ikke længere benyttes skibsovns.

Der skal arbejdes for en mere proportionel bygge- og anlægsfinansiering i forhold til bygder. Medbyggerordninger skal gælde for alle områder i Vort land og skal rmedfinansieres.

Der skal gælde tidssvarende krav til byggeri. Tilsynet skal løbende udvikles og forbedres. Bygge tilsynet skal strammes op og der skal indføres mærkbare ændringer.

Der skal åbnes op for at enhver kan optage lån fra bygge og anlægsmidler, uden at skele til hvor i Vort land du bor. 20-20-60 ordningen skal fortsat være en mulighed for borgerne. Ordningen med husbyggeri af 'Type Illorput 2000' er vurderet til at være gode

hustyper, disse skal kunne bygges langs hele kysten.

Der skal være mulighed for at få hjælp til renovering for pensionister som ikke selv har mulighed for renovering af deres hus.

Siumut vil også opnå følgende indenfor boligområdet:

- At boligtilskud skal stå i mål med udgifter, boligtilskud skal følge inflation.
- Huspriser skal gøres mere ensartet, ens huse bør have samme pris.
- Ens huse, men måske har forskellige interiør, feks hvor der er skibsovns som opvarmning, uden badeværelse, uden tilslutning til vand, eller kloak, og lign. Skal være billigere at bo i.
- Huslejen i lejeboliger er alt for høj, og derfor bør de alt for høje udgifter, mindre nødvendige udgifter som for stor administration og lignende bør reduceres eller fjernes.
- Der arbejdes for at gå væk fra den store boligmangel. Den store boligmangel skal løses ved brug af prisvenlige boligløsninger for alle.
- Beboere skal snarest tildeles boliger som står tomme men som er funktionelle.
- Lejligheder og boliger skal tildeles individuelle målere sådan, at der betales for eget forbrug.
- Det skal indføres at ubesatte stillinger tilknyttes en bolig for dem der bor her i landet.
- Der skal indføres tilsyn for at undgå at offentlige lejeboliger udlejes i profit øjemed.
- Der skal lempes op på renter ved renovering af egen bolig.
- Det skal gøres lettere at arve huse under BSU-ordninger, og mindske de indimellem tunge økonomiske byrder.
- Det skal undersøges om der kan indføres lærlinge hjem.
- Der skal indføres der er forebyggelsesfunktioner i boliger for skimmelsvamp.

Det er alt for ofte et resultat af for høje huslejepriser at der er flere og flere der bliver smidt ud af deres boliger, og det ødelægger tildels ødelagte familier. Derfor vil Siumut arbejde for følgende:

- At kommuner og departementer tildeles ansvar for en vurdering af boliger, og hvorvidt disse er egnet til beboelse i hvert region, og at det tilstræbes at disse boliger bliver billige beboelsesmuligheder.
- Der skal arbejdes for god vejledning for at finde en god afdragsordning ved eventuelle store huslejerestancer.
- Der skal ved fællesboligbyggerier indføres bedre renteforhold, for at den laveste rente ved boligbyggeri bliver gældende, for derved at undgå at enkelte individer får en stor profit.

ISUMAGINNINNEQ INOQATINULLU ATAQQINNINNEQ

Inuaqatigiit ineriaroqqinnissaannut siuariartornissaannullu atugarissaarneq tunngaviussaaq. Inuaqatigiit atugarissaarnikkut nukittuumik inissisimasut ilaqtariit tunngavissaraat ikornejarnissamillu pisariaqartsisut ikornejarnissaat qulakkeertariaqarluni. Inuaqatigiit atugarissaarnerat pitsaasoq tassaavoq peqqinnissamut ilinniarnissamut sulifeqarnissamullu atugarisatigut periarfissaqarneq, sumi inissisimaneq apeqqutaatinnagu.

Siumut tunngaviusumik isumaqarpoq nunatsinni innuttaasoq kinaluunniit peqqisoq imminut napatinissaminut killilerneqanganitsoq. Nunatsinni inuk kinaluunniit atugarisami pitsanngorsartuarnissaanut akisussaaqataavaoq.

Siumut isumaqarpoq innuttaaqataasoq kinaluunniit pisussafeqartoq ilaqtuttaminut, qanigisaminut nunaqqatiminullu inooqataanermini timikkut tarnikkullu inuunerup atoruminartuunissaanut suleqataanikkut akisussaaqataassalluni.

Siumut isumaqarpoq inunnik isumaginninnikkut sullissinerit ikorsiisarnerillu tamarmik, naatsorsueriaatsit naleqassutsimik aallaveqartut sakkugalugit, ingerlaavartumik nalilersorneqartariaqartut naleqqussartuarneqarlutillu. Taamaaliornikkut nunatsinni sullinneqartunut tamanut sullissineq pitsaanerpaaq naligiinnerusorlu anguneqassaaq, tamannalu ineriarortinnejassaaq Namminersorlutik Oqartussat kommunillu suleqatigiinnerisigut. Isumaginninnikkut sullissineq imminut ikiornissamik aallaaveqartillugu ingerlanneqartassaaq.

Siumut isumaqarpoq inunnik sullissinermi sulisorisat tamarmik ataavartumik pikkorissartinneqartarnissaat periarfissaajuartariaqartoq. Taamatuttaaq Siumut isumaqarpoq sullissinermi ilisimasanik katersuiffik kommunini sullissinarnermi iluaqtaasussaaq pilersinnejartariaqartoq.

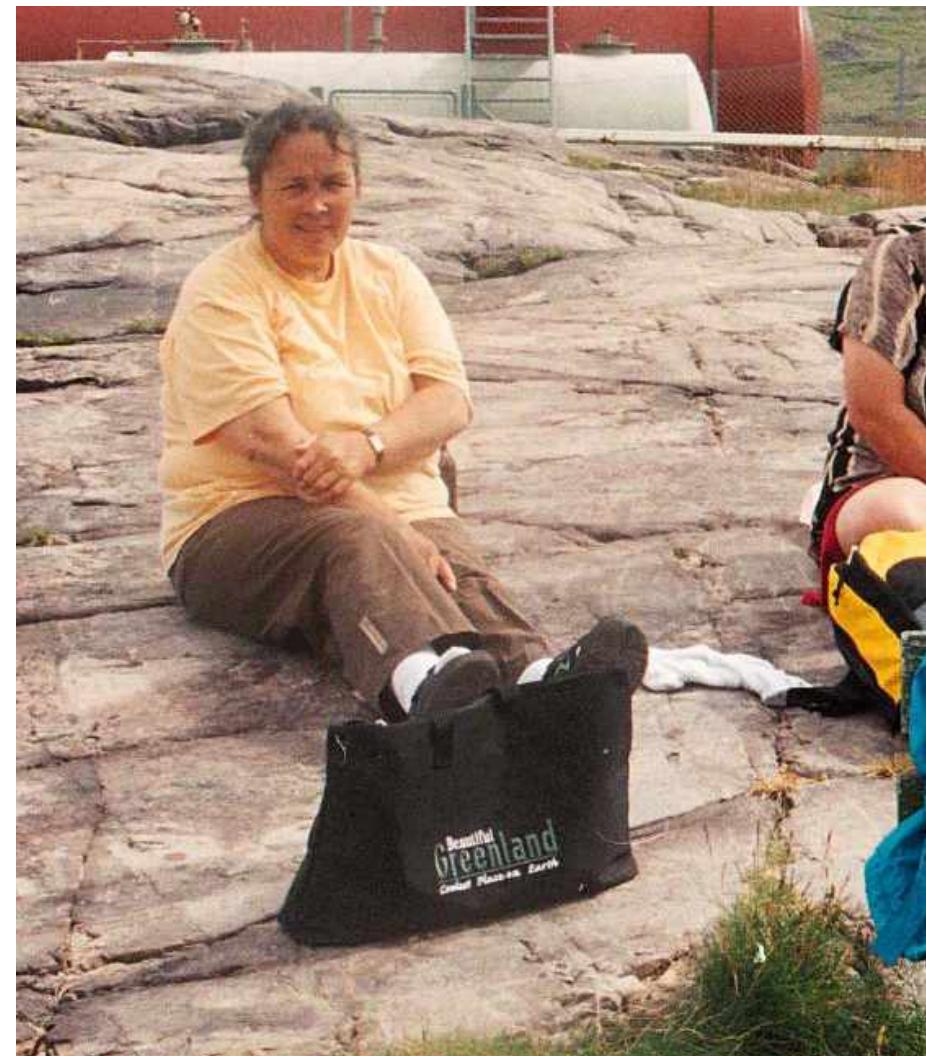
Isumagineqarnissamik pisariaqartitsisut imminut ikorsinnaangorlugit ikorserneqartarnissaat Siumup politikkerisaa aamma kommunerujussuit siunnerfigisariaqarpaat.

Maannakkut ajornartorsiutaavoq isumaginninnerup iluani ilinniarsimasut illoqarfinni anginerniikkumanerunerat. Taanna atorfinitssinermi isumaqatigiissutitigut eqannerusumik aaqqiiffigisariaqarpaq.

Suliagut tamarmik meeqqanik ilaqtariinnillu

ingerlallualersitsinissamik siunertaqarput:

- Inunnik sullissisut ilisimasaasa atorluarneqarnerunissaat siunertaasaaaq.
- Ilaqtariit siusinaartumik ikorserneqartarnissaat anguniarneqassaaq.
- Angajoqqaarsianngortitsisarneq nukitorsarneqassaaq, institutioninut tunniussarneq annikillisarneqarluni. Ilaqtariit iluani angajoqqaarsianngortitsisarnerup ataqatigiittumik aaqqissunneqassaa anguniarneqassaaq.
- Angajoqqaarsianut tapiissutit naleqquatumik inissinneqarnissaat anguniarneqassaaq.
- Kommunit akornanni assigiimmik inatsisit tunngavigalugit sulisoqassaaq, tamanna anguniarlugu ataqatigiissaarisussamik pisariaqartitsisoqarnera oqariartutigineqartariaqarpaq.
- Tarnikkut napparsimasut saaffiginnissamut ikorfartorneqarnissaat pimoorullugu anguniarneqassaaq.
- Tarnimikkut innarluutillit periutsit allat atorlugit ikorsersorsinnaa-nissaat sutigut tamatigut anguniarneqartariaqarpaq.
- Atuarfeqarfinni inunnik isumaginninnermi siunnersortinik kommunini tamani pilersitsinissaq angunianeqartariaqarpaq.

- Inunnik isumaginninneq assannik amerlasuunik pisariaqartitsivoq siunissarlu ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu utoqqaat amerliartussaapput, taamaattumik siunissami sulisussat isumannaarnissaat aqutissiuunneqartariaqarpaq.
- Inunnik isumaginninnerup iluani pisinnaatitaaffit, soorlu angajogqqaat innarluutillimmik meerallit pisinnaatitaaffi, erseqqarissumik paasinartumillu susassaqarfinni saaffiginnittarfinnilu takuneqarsinnaneri aqutissiuunneqassapput Innarluutillit oqaaseqartartortaatavat peqatigalugu.

SOCIALOMRÅDET OG RESPEKT FOR MEDMENNESKER

For at samfunden kan vokse og udvikle sig er velfærd fundamentalt. Fundamentet for familier er et stærkt velfærd i samfundet, og det skal sikres at de der har behov for hjælp ydes hjælp. Et samfunds velfærd er muligheden for sundhedspleje, uddannelsesmuligheder, beskæftigelse, og gode levevilkår uanset hvor i landet vi bor.

Siumut mener grundliggende at en enhver sund medborger i Vort land har uendelig muligheder for at stå på egne ben. Enhver medborger i Vort land har et medansvar i forhold til løbende forbedringer af egne levevilkår.

Siumut mener at enhver medborger har et medansvar for familie, nære slægtninge, landsmænd og udvise samarbejde og ansvar for lettere levevilkår.

Siumut mener at der løbende skal justeres og udvikles redskaber og beregninger og hjælp i forhold til faktiske forhold i det sociale område. Derved vil der opnås den bedste service for alle i Vort land, og en mere ligeværdig service, og dette skal videreudvikles i samarbejde med kommuner og Selvstyret. Det sociale område og hjælp skal altid udspringe i at være selvbåren.

Siumut mener at det altid bør være en mulighed for alle ansatte indenfor det sociale område. Ligeledes mener Siumut at der skal dannes et videnscenter, hvor data skal samles, således at serviceydelsen kan forbedres i kommunerne.

Det er Siumuts politik at personer som har brug for hjælp, skal hjælpes til at blive selvhjulpne, og storkommunerne bør stræbe efter at have samme politik.

Det er idag et problem at faglært personale indenfor de sociale områder, ønsker at bosætte sig i de større byer. Der skal her findes en smidigere løsning ved ansættelseskontrakter.

Alt vores arbejde bestræber sig på en målsætning om velfungerende familier og børnefamilier:

- Socialrådgivernes viden skal benyttes bedre.
- Tidlig indsats for familier.
- Plejeforældre området skal styrkes, for at mindske aflevering ved institutioner. Der skal tilstræbes at der er muligheder for plejeforældreordninger indenfor samme familier på en kontinuerlig metode.
- Der skal tilstræbes at opnå en tidssvarende tilskudsordning til plejeforældre.
- Der skal i alle kommuner arbejdes på samme grundlag af samme lovgivning, og der skal derfor meldes ud at det bør være fælles målsætning
- Der skal arbejdes fokuseret på at støtte op for henvendelser fra sindslidende.
- Der skal ved hjælp af alle andre muligheder og metoder bestræbes på at hjælpe sindslidende.
- Der skal arbejdes for at der i alle kommuner er tilknyttet socialrådgivere i uddannelsessteder.
- Socialområdet har brug for flere hænder, befolkningsfremskrivninger viser at der bliver flere og flere ældre, og disse får brug for hjælp, derfor skal der findes en løsning for at sikre dette.
- Rettigheder inden for socialområdet, feks forældre med børn med handicap og deres rettigheder, skal synliggøres og gøres nemmere at forstå ved alle sociale henvendelsessteder og relevante arbejdsmiljøer i samarbejde med Handicaptsmanden.

ILAQTARIIT NUKITTUUT PILERSINNEQASSAPPUT

Ilaqtariit inuaqatigiinni qitiupput. Siumup anguniarpaa meeqqat, inuuusutullu toqqisisimasut, peqqissut, tarnikkut timikkullu nukittuut kinaassutsiminnillu ilisarisimannittut pilersinnissaat.

Angajoqqaat meeqqamik atugarisaannut akisussaanerpaajupput. Angajoqqaat meeqqallu, meeqqap perioriartornerani, ataatsimoortuarnissaat qitiutilugu, ilaqtariit susassareqatigiinnerlu pillugit nutaamik politikkimik Siumut pilersitsissaaq. Ilaqtariit avissaartuutsinnagit ilaqtariinnermi ajornartorsiutit katsorsarneqartarnissaat piviusunngortinniarlugu Siumut sulissaaq.

Inuunerup aallartinnissaanut angajoqqaat

piareersarluarsinnaanissaat pingaaruinnarpoq. Taamaattumik Siumup anguniartuarpaar ernereernerup kingorna angajoqqaat sulinngiffeqartarerisa naapertuilluartumik sivisussuseqarnissaa, meeqqatik angerlasimaffimmi toqqissillutik najorsinnaaqqullugit.

Angajoqqaat perorsaanikkut sumiginnaasarnerat pillugu tamat peqatigalugit ajornartorsiutip qaangerneqarnissaa Siumup sulissutigissavaa.

Siumup qulakteerniarpaar meeqqat pisinnaatitaaffisa ersarissumik inuaqatigiinnut paasitsiniutigineqartarerisa ingerlaannarnissaat.

VI SKAL HAVE STÆRKE FAMILIER

Familierne er centrale i samfundet. Siumut har som mål, at børn og unge skal være trygge og sunde, og det både mentalt og fysisk stærke og være bevidst om deres identitet.

Forældrene er ansvarlige for deres børns vilkår. Siumut skal etablere en ny politik; at forældre og børn altid skal holde sammen, og familierne være integreret under børnenes opvækst. Siumut skal arbejde for, at familierne ikke skal skilles, men skal have forløb med familiebehandling.

Det er afgørende, at forældrene skal være forberedt til, at børnene begynder et liv. Derfor har Siumut altid det som mål, at forældrenes barselsorlov skal have en passende længde, for at de trygt kan være sammen med barnet i hjemmet.

Siumut vil sammen med befolkningen arbejde for, at problemet med forældrenes omsorgssvigt overfor børn anerkendes og løses.

Siumut vil sikre, at man fortsætter en klar folkeoplysningen om børnenes rettigheder.

UTOQQAAAT

Nunatsinni utoqqanngorluni inooqataaneq nuannersuusariaqarpoq. Utoqqaat illoqarnikkut sussassareqatigiinnikkut aningaasaqarniarnikkullu atugarissaartut inuiaqatigiinni suleqataajuarnissamut piumassuseqassapput, taamaattumik utoqqaat ajunngitsunik atugaqarnissaat periarfissaqartitaanissaallu. Siumup sulissutiguarpa.

Innuttaasut utoqqaliserut suliffeqareernermiit utoqqalinerterutqalernissamut pitsaasunik atugassaqarnissaat qulakkeerneqassaaq, suliffeqarfillu tamatumani akisussaaqataanerat pissusissamisoorpoq.

Utoqqaat imminnut ikorsinnaanngitsut nammineq angerlarsimaffimminni sapinngisamik sivisunerpaamik najugaqarnissaat qulakkeerneqassaaq, angerlarsimaffimi ikiorteqarnikkut. Utoqqaat ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut angerlarsimaffinni, paaqqinnittarfnni ininilu illersugaasuni pitsaasunik naammattunillu inissaqartinneqassapput.

Nunatsinni puigortungortut amerliartorput, taamaattumik puigortungortunik sullissineq pitsanngorsarneqartuartariaqarpoq.

Siumut isigaluni utoqqalinerterutqalernissamut aningaasaateqarfinnik aaqqissuussinikkut utoqqaat aningaasaqarnikkut pitsaasunik atugaqarnissaat qulakkeerneqassaaq. 66-iniik ukioqalernermik utoqqalinerterutqalernissamut utoqqaat.

Utoqqaat utoqqalinerterutqalernissamut saniatigut isertaqarusuttet periarfissaqartuartariaqarput utoqqalinerterutqalernissamut ilanngaaffigineqaratik. Utoqqaat tamarmik nalingiimmik utoqqalinerterutqalernissamut, katissimaneq, aappariinneq najungaqatigiinnerluunniit apeqquaatinngu.

Utoqqartatsinnut soraarnerussutisiat tungaatigut minnepaaffiliinissaq anguniarneqassaaq. Aalajangersimasunut aningaasartuit akilereerlugit utoqqaat naammattunik aningaasaateqarfinnik qulakkeerneqassaaq.

Siumup pingaartippaa Utoqqaat Nipaata Kattuffiat ersarissumik utoqqarnut politikkeqarnertigut qanimut suleqatigineqartuartarnissaa. Kommunit aaqqissuuteqqinnejarsimaneerat ilutigalugu utoqqaat siunnersorteqartarnissaat isumannaarneqatariaqarpoq.

Siumup sulissutigaa inoqarfinni tamani utoqqaat ataatsimuualalaartarnissamut timersoqatigiittarnissamullu periarfissaasa pitsaanaerulersinneqarfinnik.

Utoqqaat illuinik sanaartornerit immikkut misissuiffigineqartariaqarput.

Puigortungortut pillugit sullissinissaq sinaakkusiinissarlu, soorlu ineqarnikkut kiffartuunneqarnikkullu atugaannut naleqquttumik aaqqisuussisoqassaaq.

ÆLDRE MENNESKER

De ældre skal have en god alderdom i Grønland. De ældre skal være engageret i samfundslivet, ved at de har gode boligforhold, har god mulighed for at deltage i samfundslivet og har god økonomi, derfor arbejder Siumut altid for, at de ældre skal have gode livsvilkår.

Det skal sikres, at de ældre har gode pensionsforhold efter et arbejdsliv, og det er naturligt, at virksomhederne har et medansvar i dette.

Det skal sikres, at ældre, der ikke kan klare sig selv, skal bo i eget hjem så længe som muligt ved at have hjemmehjælp. De ældre, der har behov for hjælp i hjemmet, i beskyttede institutioner skal have gode og tilstrækkelige fysiske rammer.

Der bliver flere og flere demente i Grønland, derfor skal arbejde med demente forbedres løbende.

Det skal sikres, at de ældre har gode økonomiske vilkår ved fremadrettet at etablere pensionsselskaber. Det skal altid være en mulighed for at få pension når man fylder 66 år. De ældre skal have mulighed for at have ekstra indtægter uden at blive modregnet pensionen. De ældre skal have lige pension, uanset om man er gift,

er kærester eller samboende.

Vi skal have som mål, at der for de ældre er mindstepension. Det skal sikres, at de ældre har penge nok efter at have betalt de faste udgifter.

Det er vigtigt for Siumut, at vi har et godt samarbejde med ældreorganisationen Utoqqaat Nipaat ved at have en klar ældrepolitik. Det skal sikres, at der er ældreconsulenter under kommunalreformen.

Siumut arbejder for, at de ældre får bedre muligheder for at have lokaler til sammenkomster og sport.

Byggeri og behov for alderdomshjem skal analyseres nøje.

Der sættes rammer for arbejdet med de demente, eksempelvis skal der etableres bosteder, der passer til deres situation.

Der skal etableres rammer for krav om, at hovedkontorerne for virksomhederne skal sæde i Grønland. Det skal være et krav, at ledende medarbejdere skal være grønlændere eller at der blandt dem er grønlændere (grønlandsk talende også).

INUIT INNARLUUTILLIT

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffi illorsorlugit sulinerup ingerlanneqarnissaa qulakkeerumallugu Inuit innarluutillit oqaaseqartartuat Siumup siuttuuffigisaanik pilersinneqarpooq. Inuillu innarluutillit pillugit inatsit nutarterneqartuarluni.

Nunatsinni timikkut ersinngittumillu innarluutillit ikiorserneqartarfisa isumagineqartarnerisalu pitsangorsarneqartuarnissaat qulakkeersimaniarlugu naleqqussarneqartassapput. Angerlarsimaffimi pisariaqartitat aallaavigalugit pisortanit ikiorsisarnissaq pitsaanerpaamik naleqqussarneqassaaq. Taamatullu nunatsinni inunnut innarluutillinnut najugaqarfijit pisariaqartitsinermut naapertuuttut sulisoqarnikkullu naleqqussaaffiusut sapisngisamik pitsaanerpaamik ingerlanneqassapput.

Innarluuteqarnermi pisinnaasat sulisinnaassuserlu aallaavigalugit, suliffinnut naleqquttunut sulisumut suliffeqarfimmullu iluaqutaasumik, periarfissaqartitsilernissamik naleqqussaasoqassaaq.

Angajoqqaat illoqarfigisami avataani paaqqutarineqartumik inummik innarluutillimmik qitoraqartut ukiumut ataasiaq akiliunneqarlutik qitornaminnik tikeraarsinnaatitaalernissaat kommuunerujussuit peqatigalugit suliarineqartariaqarpooq.

Inuiaqtigiat avatangiisillu piareersarneqassapput inuit innarluutillit akuusinnaangortillugit, soorlu qamutinik assakaasulinnik atuisut suliffeqarfinnut, pisortat kommunillu allaffeqarfinut, aningaaserivinnut allanullu isersinnaangortillugit.

Inuit innarluutillit tarnimikkullu nappaatillit isumagineqarnerat pitsaanerpaqq angujumallugu sullissinissamik ilinniagallit amerlisarneqassapput ullumikkullu sulisorineqartut pikkorissartuarnissaminnut periarfissaqartinneqartassallutik.

Timikkut tarnikkullu innarluutillit inissaqarnertigut, atuarfeqarnertigut, sulisoqarnertigullu piorsaaffigineqassapput, pisariaqartitaallu naapertuutumik Namminersorlutik Oqartussanit Kommunerujussuarnillu aningaasalersorneqarlutik.

Nunatsinni tarnikkut nappaatillit isumagineqarnerat pitsangorsarneqartuassaaq atornerluisunullu katsorsaasarnaq piorsarneqartuassalluni.

Inunnik innarluutillinnik meerallit pitsaanerusumik

kiffartuunneqassapput. Inunnut innarluutillinnut sullissut ataasiakkat aalajangersimasumik inunnik innarluutillinnik sullissutut sungiussismalluartut amerlisarnissaat sulissutigineqassaaq.

Inuit innarluutillit illoqarfimmut allamut inissinneqarsimasut pisariinnerusumik sullinneqartarnissaat aamma pisariaqarpooq. Inuit innarluutillit ajunnginnerusumik atugaqassappata pisariaqarpooq angajoqqaat attavigilluarneqartarnissaat. Inuit innarluutillit ilaqtattaminut tikeraartinneqartarnerat aaqqissuussaanerusumik tamanullu naammaginartumik ingerlanneqartassaaq.

Timikkut tarnikkullu innarluutillinnik sullissut ataavartumik pikk orissartinneqartarnissapput. Aamma pisariaqartitsisoqartillugu meeqquerivinni sulisut taamatut pikkorissarneqartassapput.

Ersinngitsumik innarluutillit paasineqajaarnerusalernissaan nnut iliuusissat pilersinneqassapput, sullinneqartarnerisalu pitsangorsarnissaat Siumup sulissutigissavaa. Angajoqqaat ersinngitsumik innarluutillinnik meerallit ulluinnarni oqilsaaffigineqartnissaasa aqutissiuunneqarnissaas suliarineqassaaq.

PERSONER MED HANDICAP

For at sikre arbejde med rettighederne for personer med handicap, har Siumut ledende i oprettelsen af en stillingen som handicaptalsmand. Handicaplovgivningen bliver løbende revideret.

Man skal løbende sikre og tilpasse hjælp til og arbejde med de fysisk handicappede og folk med usynlig handicap. De offentliges hjælp i hjemmet ud fra behovene skal på bedste vis tilpasses. Ligesådan skal bopæl til de handicappede i Grønland så vidt muligt være tilpasset til behovene og der skal sorges for passende antal medarbejdere til disse.

Ud fra kompetencer og arbejdsevne, skal der være muligheder passende beskæftigelse til gavn for medarbejderen og virksomheden.

I samarbejde med storkommunerne skal der arbejdes for, at forældre til personer med handicap, hvor den handicappede er i en institution uden for hjembyen, skal have besøg med betalt rejse af deres børn en gang om året.

Man skal tilpasse samfundets infrastruktur til, at de personer med handicap kan deltage i samfundslivet, for eksempel ved at de offentlige og kommunale kontorer, banker og andre er tilgængelige for kørestolsbrugere.

For at arbejdet med personer med handicap og psykisk syge skal være den bedste, skal der være flest mulige uddannet personale og eksisterende medarbejdere skal altid have mulighed for at dygtiggøre sig.

Boliger, skoler og arbejdsmarkedet for de handicappede skal udvikles, og ud fra deres behov skal disse finansieres af Selvstyret og storkommunerne.

Arbejdet med de psykisk syge skal løbende forbedres, og behandling af misbrugere skal løbende udvikles.

Førelde til handicappede børn skal have bedre hjælp. Der skal arbejdes for, at medarbejdere, der har erfaring med arbejdet med handicappede bliver flere.

Det er også nødvendigt, at personer med handicap, der er anbragt i andre byer skal have en mere fleksibel behandling. Såfremt personer skal have bedre kår, er det nødvendigt, at forældrene skal have god kontakt til dem. Besøgsrejser for personer med handicappede til deres familier skal organiseres bedre til gavn for alle.

Medarbejdere, der arbejder med personer med fysisk og psykisk handicap, skal løbende dygtiggøres. Og i de tifælde, det er nødvendigt gælder dette også for medarbejderne i daginstitutionerne.

Der skal etableres metoder til, at personer med usynlig handicap udredes på et tidligere tidspunkt, og Siumut vil arbejde for, at arbejdet med disse bliver forbedret. For forældre til børn med usynlig handicap skal der være mulighed for aflastning.

MEEQQERIVIIT TAMANUT INISSAQARTITSISUT

Meeraaneq kingusinnerusukkut inersimasunngornissamut piareer-sarfinnaanngilaq, imminili naleqarluni. Misigisaqarluarluni, equeersagaalluni toqqisisimallunilu meeraasimaneq inuup ineriaartorneranut tunngaviuvoq pingaaruteqarluinnartoq. Taamaattumik Meeqqat tamarmik ulluunerani paaqqinnittarfinniittarnissamut periarfissaqarnissaat Siumup anguniagaraa. Meeqqeriviit avatangiisaannut, kulturitsinnut, ilinniartitaanermullu naapertuitissapput, meeqqat peqqissuullutik peruriartornissaannut tunngavisseeqataasumik.

Ilaqtariiussuseq suliffeqarnerlu oqimaqaqtigiiffiusumik inger-lanneqartassapput. Meeqqat tamarmik ilinniarsimasunik perorsaasulimmi meeqqerivimmianissamik neqeroorfingineqartariaqarput.

Meeqqerivinni sulisut ilinniarsimanngitsut pikkorissartarnissaat ilinniartittarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Ilaqtariit meerartallit pitsaanerpaamik sullinneqarnissaat anguniarlugu, meeqqerivinni meeqqanik sullissut siunnersorte-qalernissaat Siumup kommunet naalakkersuisullu peqatigalugit angajoqqaat qanumut suleqatigalugit aqqissuuteeqqissavaa.

Meeraaqquerivinni meeqqerivinilu tamani siunertat anguniakkallu ersarissut pilersinneqassapput, taamatullu akisussaaffit pisussaaffillu ersarissut pilersinneqassallutik. Meeqqeriviit meeqqallu atuarfi imminnut ataqtigilliassapput, aqqissuulluagaasumillu angajoqqaat qanumut suleqatigineqassapput. Kalaallit kulturerput aallaavigalugu meeqqerivinni perorsaaneq ingerlanneqassaaq.

INKLUDERENDE DAGINSTITUTIONER

Barndommen er ikke bare forberedelse til det senere voksenliv, men har værdi i sig selv. At have gode oplevelser, og blive oplyst og at have en tryg bardom er vigtige fundamenter for et menneskes udvikling. Derfor er det Siumuts mål, at alle børn skal have mulighed for at gå i en daginstitution. Daginstitutionerne skal passe til vores omgivelser, vores kultur og vores uddannelsessystem, hvor de er med til lægge grundstenen for børnenes sunde opvækst.

Familivet og arbejdslivet skal være ligevægtige. Alle børn skal tilbydes at gå i en daginstitution med uddannede pædagoger. Siumut vil arbejde for, at ufaglært personale i institutionerne skal have kurser og blive opgraderet.

For at arbejde for børnefamilier på den bedste måde, vil Siumut i samarbejde med kommunerne, Naalakkersuisut og i tæt samarbejde med forældre sørge for, at der oprettes stillinger som konsulenter for medarbejderne i daginstitutionerne.

I alle vuggestuer og børnehaver skal der være klare mål, og være klar ansvarsfordeling herunder forpligtelser. Arbejdet i daginstitutioner og folkeskolen skal hænge sammen og der skal være et et godt tilrettelagt samarbejde med forældrene. Pædagogikken i daginstitutionerne skal have udpring i vores kultur.

MEEQQAT ATUARFIAT INGERLALLUARTOQ

Meeqqat atuarfii pitsaassutikkut piumasaqaataasunik tamanik naammassinnimasuunissaat pisortat qulakeertassavaat, atuarfiit peqqinartuussapput meeqqanut toqissisimanartumik avatagiisiliisassapput. Taamaammat sinerissami inoqarfinni atuarfiit tamarmik sanaartugaatitigut pitsaasussapput najoruminartuullutillu.

Meqqat atuarfii meeqqat siunissaannut ilinniarluarsimasuunissaant tunngavilisiusassapput soorunami angajoqqaanik suleqateqarluarnikkut. Meeqqat atuarfianni ilinniarluarsunuk ilinniartitsisoqarnissaa qulakeerneqartassaaq, ilinniartitsisut ingerlaavartumik pikkorissartuarnissamut periarfissaqarnissaat ilanngullugu.

Meeqqat atuarfii tamarmik ullutsinnut naleqquttunik atortutigissartuarnissaat qulakeerneqartassaaq. Meeqqat atuarfianni meerartavut pitsaanerpaamik ilinniartineqassappata ilinniartitsisut pitsaanerpaanik tunngavissaqarnissaat atortussaqarnissaallu qulakeertariaqparput.

Kulturerput kinaassuserpullu aallaavigalugit atuartitsineq immikkut

ilisimasallit atorluarnerisigut ingerlanneqarsinnaaqqullugu Siumut aqqutissiuussissaaq. Tamannalu tunngavigalugu ilinniusiorerit sularineqassapput, meeqqat kinaasutsiminnik ilisarinngulluarnissaat siunertaralugu.

Aqqutissiuussineq eqaatsoq ataqtigijitorlu atorlugit meeqqat atuarfianni naammassisut tamarmik ingerlaqqiffiusunut ilinniarfinnun pinngitsooratik ingerlaqqittarnissaat piviusunngortinniarlugu sulisoqassaaq. Tamatumungalu ilanngullugu atuarfiit pisortaasa meeqqat atuarfiini ilinniartitaanermut eqaatsumut ataqtigijitsumullu naleqqussaanermut atatillugu pikkorissartinneqartarnissaat periarfissaajuartariaqartoq.

Meeqqat atuarfisa pisariaqartinneqartunut naamattumik aningaaasalorsorneqartarnissaat Namminersorlutik oqartussat kommuunillu qulakeertassavaat. Aammalu akisussaaffilersuinermi pisussaaffilersuinermilu suliassat naammassineqartarnissaat qulakeerneqartassaaq.

EN VELFUNGERENDE FOLKESKOLE

Myndighederne skal sikre, at folkeskolen opfylder alle kvalitetskrav, skolerne skal være sunde og børnenes skal gives trygge rammer. Derfor skal skolerne på kysten være af høj standard og skal være gode at opholde sig i.

Skolerne skal lægge grundlaget for, at børnene skal have en fremtid med en god uddannelse, selvfolgelig i samarbejde med forældrene. Det skal sikres, at der i skolerne er uddannede lærere, og lærerne skal have mulighed for løbende at dygtiggøre sig.

Det skal sikres, at alle skoler har tidssvarende udstyr. Såfremt børnene skal have en god undervisning i skolerne, skal vi sikre, at lærerne har gode arbejdsvilkår.

Siumut vil bane vejen for, at undervisningen foregår ud fra vores

kultur og identitet og ved at benytte eksperter heriblandt ældre grønlændere der kan fortætte omm det gamle Grønland. Ud fra dette skal der udarbejdes undervisningsmaterialer, med henblik på, at børnene skal kende deres identitet.

Der skal arbejdes ud fra, at alle der bliver færdige i folkeskolen skal gå videre til en uddannelse ved at benytte en fleksibel og sammenhængende vejledning. I den sammenhæng skal skolederne altid have mulighed for at dygtiggøre sig i at udvikle en fleksibel og sammenhængende undervisning.

Selvstyret og kommunerne skal sikre, at folkeskolen skal have nok midler til deres behov. Derudover skal ansvarsfordeling og forpligtelser sikres.

ILINNIAGAQARSIMASUUNEQ SIUNISSARAARPUT

Nunatsinni innuttaasut tamarmik ilinniagaqarsimasuunissaat Siumup sulissutigaa.

Nunatsinni innutaasut 2030-imi minnerpaamik 50%-iisa inusutissarsiutinut imaluuniit ilisimatusarluni ilinniarsimasuunissaat Siumup anguniarpaa.

Oqaatsivut atorlugit ilinniartitsinerit ilinniarfinni tamani anguiarlugit, oqaatsivut atorlugit ilinniartitsinsinaasut ataatsimoorfisaannik pilersitsisoqassaaq. Oqaatsitta ilinniarnermi pingaratitatut nukitorsarneqarnissaat attanneqarsinnaasumik pilersaarusrusiorneqassaaq.

Ilinniartitaanermi tamotigut nunatta pigisai nunatta tunniussinaasai minnerunngitsumillu pinngortitap avatangiisillu atugassaritai aallaavigalugit ilinniarnerup ingerlaneqartannissaa Siumup anguniagaraa.

Ilinniartunut meeratalinnut inissaqarnikkut meeqqerivissaqarnikkullu atugassaritinneqartut pitsangorsarneqassapput.

Tuluit oqaasiit takornartat oqaasiini ilinniarneqarsinnaasuni sallinnngortinneqarnissaat sularineqassaaq.

Nunatta avataani ilinniartut naammassigunik nunatsinnut uternissaat eqqarsactigalugu eqaannerusumik aaqqissuussivigineqartarnissaat qulakkeerniartariaqarpoq.

Najugaq qimannagu ilinniarsinnaaneq pilersineqassaaq Ilisimatusarfik nunanilu allani ilinniarfiit suleqatigalugit, saniatugut suliutigaluni ilinniarsinnaaneq ammaanniarlugu.

Inunnguutsiminnik nappaateqartut siusissukkut ilinniarnissaannut periarfissiisumik periusissiuunneqartassapput.

UDDANNELSE ER VORES FREMTID

Siumut arbejder for, at alle i Grønland skal have en uddannelse.

Siumut har som mål, at 50% af befolkningen i 2030 skal have en erhvervsuddannelse eller højere uddannelse.

For at sikre, at uddannelse foregår på vores sprog, skal der etableres et forum for lærerne, hvor man i kommunikationen bruger vores sprog. Der skal lægges en plan for styrkelse af vores sprog som det vigtigste undervisningssprog.

Siumut har som mål, at uddannelse skal foregå ud fra vores lands ressourcer og ikke mindst ud fra det naturen og miljøet giver af muligheder.

For studerende med børn skal bolig og daginstitutioner forbedres.

Engelsk skal være det første fremmedsprog i uddannelsesinstitutionerne.

Med hensyn til studerende i udlandet, skal der arbejdes for at sikre, at de vender hjem til Grønland efter endt uddannelse.

I samarbejde med Ilisimatusarfik og uddannelsesinstitutioner i udlandet skal der etableres decentrale uddannelser, for at sikre, at man tager en uddannelse ved siden af arbejdet.

Der skal udarbejdes en strategi for at folk med medfødt sygdom kan få mulighed for at få en uddannelse.

INUUSSUTISSARSIUTITIGUT ILINNIARTITAANERIT

Nunatta assaat sulisinnaasut tamaasa pisariaqartippai. Nunatut unammerlersinnaassagutta, innuttaasut inuussutissarsiortut amalerlanerpaat ilinniarsimasunissaat pisariaqarpoq.

Inuussutissarsiutinut ilinniarneq, qaffasissumik ilinniarniaqqissinnaanissamut aammaassisuussaaq, taamaattumik ilinniarfik ilinniartitsinikkut ilinniusiornikkullu inerisaavigneqartuassapput.

Ilinniakkat ataasiakkaat pitsasumik imaqarnissaat qulakkeerniarlugu ilinniartitaaneq eqaatsuussaaq. Ilinniartitaanerit inuussutissarsiorterut tunngassuteqartut sutigut tamatigut qaffassarneqartariaqarput nunatsinnilu pisariaqartinneqartunut naleqqusstarneqartariaqarlutik.

Issittup imartaani angalanermut piumasaqaatit allaapput, taamaattumik nunatsinnut iluaqtaasussamik ilinniartitaanikkut

aaqqissuussinissaq lmarsiornermut ilinniarfik suleqatigalugu Siumup sulissutigissavaa. Issittumi angallassisarsinnaanissamut allagartartaarsinnaanissaq anguniarlugu immikkut ilinniartitsisoqartassaaq.

Umiatsiaararsortunut angallatersortunullu ingerlatsisinnaanermut pikkorissaasarerup ingerlaavartuunissa Siumup sulissutigissavaa.

Nunatsinni inuussutissalerinerut ilinniarfik INUILI ineriatorteqqinnejqassaaq, nunatta pisuussutaanik atuinissamut passussinissamillu ilinniarnerit annertunerujussuarmik aallunneqartariaqarmata.

Nunatsinni ernisussiortut ilinniarsinnaanerup periarfissaalernissa Siumup sulissutigissavaa.

Qaffasissumik inuussutissalerinerik ilinniarsinnaanerit nunatsinni ilinniarneqarsinnaanngornissaat sulissutigineqassaaq.

ERHVERVSUDDANNELSER

Grønland har brug for alle hænder, der kan arbejde. Hvis vi som land skal kunne konkurrere, er det nødvendigt, at de fleste erhvervsdrivende har en uddannelse.

Erhvervsuddannelse og højere uddannelser skal åbne døre, derfor skal uddannelsesinstitutioner udvikles med hensyn til undervisning og undervisningsmaterialer.

For at sikre gode uddannelser, skal uddannelserne være fleksible, erhvervsuddannelserne skal i alle forhold forbedres og tilpasses behovene i Grønland.

Der gælder andre krav for sejlads i de arktiske farvande, derfor vil Siumut i samarbejde ned Det Maritime center arbejde for

uddannelsens indretning til gavn for Grønland. Der skal være en speciel uddannelse om sejlads i de arktiske farvande.

Siumut vil arbejde for en løbende kurser for sejlere med joller og fartøjer.

Erhvervsuddannelsesinstitutionen INUILI skal videreudvikles, da det skal være muligt at uddanne sig i udnyttelse og forarbejdning af vores lands ressourcer i større omfang.

Siumut vil arbejde for, at muligheden af uddannelse som jordmoder i Grønland undersøges.

Der skal arbejdes for højere uddannelse indenfor fødevarer.

ILISIMATUSARLUNI ILINNIARTITAANEQ

Siunissami inuaqatigiit atugarissaartut ilinniarluarsimasunik nutaaliullaqqittunillu innuttallit pilersinneqarnissaat qulakkiissagutsigu ilisimasat nutaat annertunerusullu pisariaqarput. Taamaattumik Siumut ilisimatusarluni ilinniartitaanerit eqqarsaatigalugit annertunerusumik iliuuseqarniarpoq.

Nunatta pisariaqartitai sulisoqarnermilu pisariaqartitat aallaavigalugit siunissami ilisimatusarneq ineriaortinneqassaaq.

Ilisimatusarneq inuussutissarsiornermi nukittunerulersitsissaaq, aningaasatigut kulturikkullu ajornartorsiutinik aaqqiiniarnermi aqqutissiuissagami inuaqatigiinnilu inerisaanermik annertunermik pilersitsissalluni.

Ilisimatusarfanni allanilu ilisimatusarnermik suliaqarfiusuni

amerlanerusunik atorfinitisitsisoqartariaqarpoq, ilisimatusarneq orniginartuuusariaqarmat pitsaasunillu atugassaqarfiulluni.

Nunatsinni ilisimatusarnermi paasisat inernerillu katarsorneqartassapput. Nunanit allanit nunatsinnut ilisimatusarnermik ingerlataqartut pinngittooratik nunaqavissunik suleqateqartarnissaat, aammalu ilisimatusaqateqartarnissaat qulakteerneqartassaaq.

Nunatta, issittoq, avatangiisit pinngortitarlu pillugit Ilulissani ilisimatusarfeqalernissaa Siumup pimoorullugu sulissutigaa.

Mediat assigiiungitsut ilinniartitaanermut tapertaralugit alimasissumik ilinniartitsinerit pisariaqaqrtsineq naapertorlugu ingerlanneqartassapput.

VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

Hvis vi i fremtiden skal sikre et veluddannet og innovativt samfund, er det nødvendigt med mere nyt viden. Derfor vil Siumut arbejde for flere retninger på de højere læreanstalter.

Fremtidens forskning skal baseres på Grønlands behov og behov af personalet.

Forskning giver et stærkere samfund, og denne vil give løsninger af kulturelle problemer og denne vil igen bane vej for at samfundet kan udvikle sig.

Der skal ansættes flere i universitetet og i andre forskningsinsti-

tutioner, da forskning skal være attraktiv og skal have gode vilkår.

Resultaterne af forskningen i Grønland skal samles. Forskere fra andre lande skal om ikke forpligtes dog opmuntres til at samarbejde med hjemmehørende og de hjemmehørende forskning skal også sikres.

Siumut arbejder målrettet på, at der i Ilulissat etableres forskningsinstitution om Grønland, arktis, miljø og natur.

Der skal være bred undervisning, på baggrund af behov og med hjælp af de forskellige medier i undervisningen

PEQQINNISSAQ

Innutaasut tamatta peqqinnartumik inuuneqarnissarput nammineq akisussaaffigaarput. Innutaasut tamatta pisussaaffigaarput inoqatitta peqqinnartumik inuunissaannut aqqutissiuusseqataassalluta.

Aalaatsitigut nappaateqalersarnerup pinaveersaarneqarnera annertusarneqassaaq, nappaatigineqalereersimatillugulu katsorsaaneq pitsangorsarneqassalluni. Timersoqartigjiffit kattuffiata anguniagaa, nunatta nunarsuarmi inoqassutsimut sanilliullugu timimik aalatitsiffiunerpaaanngornissaa piviusunngortinniarlugu attanneqarsinnaasumik susasaqartut tamarmik peqatilugit periusissiortoqassaaq.

Peqqinissaqarfimmi akisussaaffit agguataarnerat innutaasunut paasisitsiniaassutigineqartariaqarpoq.

Nunatsinni innutaasut najugaqarfinni tamani sapingisamik assigiaartumik sullinneqassapput. Innutaasut nunaqarfinni isorliunerusunilu sullineqarnerat pitsangorsarneqartuartariaqarpoq eqaallisaavagineqartuartariaqarluilu.

Iloqarfinni nakorsiartarneq nutaamik aaqqissuunneqartariaqarpoq, innutaasut amerlassusaat naapertorlugu sullisisoqalersillugu. Innutaasut kikkulluunniit aalajangersimasumik nakorsaqartalernissaat anguniarneqassaaq. Nakorsat nunaqarfinnut tikittarnerat akulikinnerulersinneqartariaqarpoq imaluunniit ullumikkut teknikkikut atortorissaarutitigut ineriertortitseqqinermi innutaasut Nakorsamik oqaloqateqarsinnaanerat inerisaavagineqassaaq.

Siumup napparsimasut oqaaseqartartuannik pilersitsinissaq sulissutigissavaa.

Kraeftimik nappaateqalersimasut tamarmik immikkut peqqissarneqarnerminnut pilersaarusiunneqartarnissaat pingaartorujussuuvoq. Kraeftimik nappaateqalersimasut katsorsarneqartarnerat Danmarkimi ingerlanneqartartoq tamatumunngalu ilanggullu ilaqtuttat qaninnerit qanimut ikorfartueqataasinnaanissaat aqqutissarsiunneqartariaqarlu. Nunatsinni ullaat aalajangersimasut iluini katsorsartinnerup aallartissimasariaqarneranik pisussaaffiliisinnaaneq periusissiorfigineqassaaq.

Kalaallit Danmarkimut peqqissariartarnerat nunatsinnut

nuunneqartariaqarpoq. Danmarkimi ullumikkut suliarittarnerit eqqarsaatigalugit minnerpaamik pitsaaqataanik nunatsinni ingerlanneqarsinnaanissaat siunertaralugu periarfissat pilersinniarneqassapput.

Kalaallit peqqissartut illuanni nerisaqarneq pitsangorsarneqartariaqarpoq. Kalaalimernik sassaalliteqartarnerup annertunerujussuanngortinnissaa suliarineqartariaqarpoq.

Meeqqat iniusuttuaqqallu sakkortuumik tarnikkut suliassaalersimasut immikkut suliarineqarlutik ataqqatigiisumik isumagineqartarnissaat piaartumik pitsangorsarneqassaaq, taamatullu immikkut ikiorneqarnissamik pisariaqartitsisut sullineqarnerat pitsangorsarneqassalluni susasaqartut tamaasa suleqatigalugit.

Nunatsinni 2030-imi pujortartartuerussimanissa Siumup anguniarlugu sulissutigissavaa.

Ullut ilaanni timitsinnut innarliisumik nappaammilluunniit eqqugaasinnaavugut. Taamaattumik innutaasut tamarmik napparsimalernissamut sillimmateqarnissaat tamanut piumasaqataalertariaqarpoq. Taannalu utoqqalinissamut ileqqartussaatitaanermut ilanggullugu aaqqissuunneqassaaq.

Nuummi toqusunut ikuallaaviliortoqarnissa anguniarlugu siumut suleqqissaaq.

SUNDHED

Alle i samfundet har et ansvar i at have en sund livsstil. Alle borgere har ansvar i at bane vejen for, at andre har en sund livsstil.

Ved at være fysisk aktiv vil man forebygge sygdomme, og når der er opstået sygdomme skal behandlingen forbedres. Grønlands Idrætsforbund har et målsætning om, at Grønland skal være det land med flest fysisk aktive i forhold til befolkningstallet i 2030, dette gøres ved at udarbejde en strategi i samarbejde med relevante parter.

Der skal overfor befolkningen ske oplysning om ansvarsfordelingen i sundhedsvæsenet.

Hele befolkningen i de forskellige bosteder skal have samme adgang til behandling. Behandlingen af befolkningen i bygderne og yderdistrikterne skal til stadighed forbedres.

Der skal være en ny organisering af lægekonsultationen i byerne, og der skal arbejdes ud fra befolkningstallet. Der skal arbejdes for, at alle i befolkningen skal have en fast læge. Der skal arbejdes for, at lægebesøget i bygderne skal ske med kortere mellemrum, eller befolkningens mulighed for lægekonsultation ved hjælp af teknisk udstyr skal udvikles.

Siumut vil arbejde for, at der etableres en patienttalsmandsinstitution.

Det er meget vigtigt, at der sker en behandlingsplan for kraeftsyge. Der er behandling af kraeftsyge i Danmark, og i den forbindelse skal der banes vej for, at nære familiemedlemmer kan støtte op om de kraeftsyge. Der skal udarbejdes en strategi for behandlingsgaranti indenfor en bestemt tid.

Behandling af grønlandske syge i Danmark skal flyttes til Grønland. Der skal etableres mulighed for, at behandlingen i Grønland mindst skal have samme kvalitet som i Danmark.

Kosten i det grønladske patienthjem skal forbedres. Der skal serveres grønlandske mad i meget større omfang.

Der skal snarest etableres hurtig behandling af børn og unge, der er alvorligt psykisk syge, og behandlingen af andre, der har behov for speciel hjælp skal forbedres i samarbejde med alle relevante parter.

Siumut vil arbejde for, at rygning i Grønland i 2030 er stærkt reduceret.

Vi kan en dag få en sygdom, der går ud over vores krop. Derfor skal der etableres krav om, at alle i befolkningen skal have en sygeforsikring. Denne skal tegnes i forbindelse med den obligatoriske pensionsopsparing.

Siumut vil arbejde videre med at opnå etablering af krematorium i Nuuk.

PINAVEERSAARTITSINEQ KATSORSAANERLU

Pinaveersaartitsineq aqqutigalugu inuaat peqqinnarnerusumik inuuneqarnissaannut aqqutissiuussineq isumaginniffit tamar- mik sulegataaffigisaannik ingerlanneqartariaqarpoq. Pinaveer- saartitsinermik suliaqarneq nukitorsarneqartuassaaq – qitiusumi najugaqarfinnilu ataasiakkaani. Suliniarnermi innuttaasut sulegati- gineqassapput.

Pinaveersaartitsineq pillugu Siunnersuisoqatigiit nuna tamakkerlugu atuuttut ataavartumik anguniakkanik periusissanillu naleqqussaallutik siunnersuusiortassapput, inuaqatigiit naleqartitaat pingaartitaallu aallaavigalugit.

PAARISA tassaassaaq pinaveersaartitsinermi suliniarnermi aam- ma peqqissutsimik siuarsaanermi Naalakkersuisoqarfinni kiisalu kommunini suliniutinut attaveqaataallunilu ataqtigissumik suliniar- nissamut siuarsasoq. Ullumikkut aningaasarpassuit pinaveersa- artitsinermut PAARISA INUUNERITTA-lu aqqutigalugit atorneqartarpot, aningaasallu taakku atorneqartarneri naleqqussartariaqarput angusaqarnarnerulersillugit.

Sukkumik atornerluinerup pinngitsuuvinnaajunnaarnerullu nap- paatit akuerisaalernissaa pisariaqarpoq. Siusinaatumik suk- kumik atornerluisuusarnerup pinngitsuuvinnaajunnaartarnerullu pinaveersaartinnissaat sulissutigineqartariaqarpoq.

Ullumikkut inuusuttorpassuit naartuersittarput tamannalu inuttut naleqassutsimut annertuumik sunniuteqartarpoq peqqinnissa- qarfinnullu annertoqisumik suliakkersuilluni.

Pinaveersaartitsinerit inuusuttut ornittagaani klubbin, timersoqar- tigjiffinni allanilu annertusarneqartariaqarput.

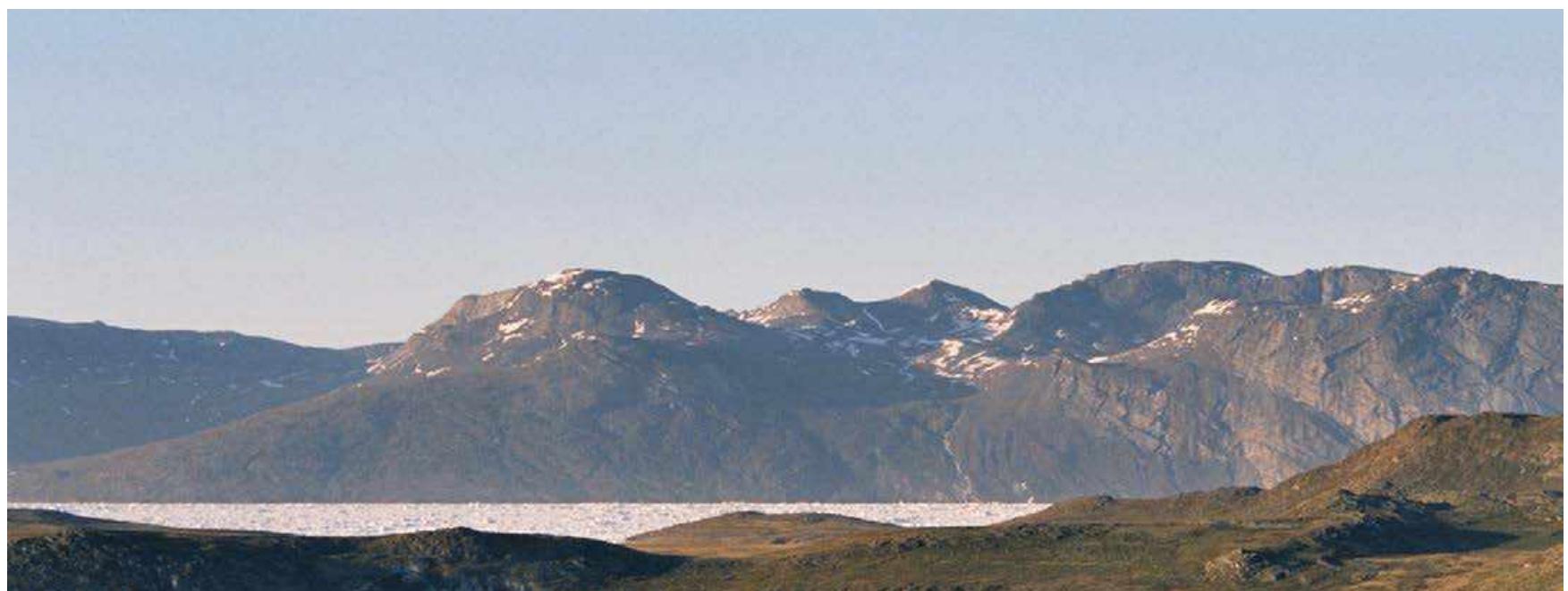
Pinaveersaartitsinermik suliat annertusineqassapput, kinguaas- siuutitigut atornerlugaasimasut ullumikkornit annertunerujussuarmik sullineqassapput aamma kinguaassiuutitigut atornilluisartut katsorsarneqarnissamut periarfissaat ersarinnerusunngorlugit.

Tupamik pujortartarneq akiorniarlugu siusissukkut pinaveersa- artitsisoqartariaqarpoq. Tupamik pujortaliaartartut ikiaroornartumik atornerluisunngornissaannut qaninnerusarmat.

Imerajuttunik, ikiarorajuttunik aningaasanoorajuttunillu pinngit- suuisinnaanermik katsorsanerit tamarmik peqqinnissaqarfip iluaniliersinnejassapput. Katsorsaasut peqqinnissaqarfimmi atorfe- qartuussapput, innuttaasullu peqqissarnissamik pisariaqartitsisut akeqanngitsumik katsorsartissinnaalernissaat isumagineqassalluni.

Najugarisami sunngiffimmi sammisassaqartitsinerit peqqinnartunik nuannersunillu imaqartikkumallugit innuttaasut namminneq peqataanissaat aqqutissiuutissavarput.

Isumaginninnermut ukiut tamaasa aningaasartuuterpassuaqartarneq eqqarsaatigalugu pinaveer- saartitsinermut aningaasaliissuteqarluartarnikkut siunnersuisarnerit pitsaanerulernevisigut isumaginninnermut aningaasartuutaasartut apparsarneqassapput.

FOREBYGGELSE OG BEHANDLING

Ved forebyggelse skal derbanes for, at befolkningen får en sundere livsstil, dette skal alle institutioner samarbejde om. Forebyggelse skal løbende styrkes – centralt og i de enkelte bosteder. Under arbejdet skal der samarbejdes med befolkningen.

Det landsdækkende Forebyggelsesråd skal ud fra befolkningens værdier komme med forslag til mål og skal komme med forslag til tilpasning af strategier.

PAARISA skal være forum for departementernes og kommunernes forebyggelsestiltag og fremme af sundhed og skal fremme arbejdet med disse. I dag bruges der mange midler til forebyggelse via PAARISA og INUUNERITTA, brugen af disse midler skal tilpasses og målrettes.

Misbrug og afhængighed af sukker skal anerkendes som en sygdom. Der skal arbejdes for tidligt at forebygge misbrug af sukker.

I dag er der mange der får foretaget provokeret abort, og at dette går ud over selvværd og belaster sundhedsvæsenets kapacitet.

Forebyggelse skal optimeres i klubberne, sportforeningerne og andre.

Forebyggelse skal optimeres, der skal være bedre behandling af ofre for seksuel misbrug i forhold til i dag og behandlingsmuligheder for dem, der begår seksuel misbrug skal synliggøres.

Der skal være forebyggelse af rygning, da rygere har mere risiko for at blive misbrugere af euforiserende stoffer.

Behandling for alkolisme, misbrug af euforiserende stoffer og ludomania skal under sundhedsvæsenet. Behandlerne skal være ansat i sundhedsvæsenet og for den del af befolkningen, der har brug for behandling skal behandlingen være gratis.

For at lokale fritidstilbud skal have interessant indhold skal derbanes vej for, at befolkningen skal involveres i disse.

Med tanke på, at der på det sociale er store årlige omkostninger, skal udgifterne til socialområdet nedsættes ved at der bevilges flere penge til forebyggelsesområdet og bedre rådgivning.

TIMERSORNEQ

Siumup, Timersoqatigiiffit kattuffiata anguniagaa 2030 nallertinnagu nunatta nunarsuarmi timimik aalatitsiffiunerpaaanngornissaa, tapersorsorpaa.

Nunaqarfinni timersornikkut kulturikkullu ineriertortitsinerup nukittorsaaviguarnissaa ilutigalugu timersortarfeeqqanik/katersuuf-figisinnaasanik nunaqarfinnut naleqquttunik sanaartornerup ingerlaqqinnissaa Siumup pingaartippaa. Nunaqarfinni sunngiffimmisammisassaqaartisivinnik, ukioq tamaat atorneqarsinnaasunik pilersitsisarnissaq Siumup anguniagaraa.

Timersornermut Højskolicumik nunatsinni pilersitsioqarnissaa suliniutaavoq, pilersitsisoqareeraluarpuallunniilli nunani allani timersornerup tungaatigut ilinniarfit suleqatigalugillu atorluuneqartuarnissaat periarfissaajuaannartariaqarpoq.

Qimusserneq kulturitoqqamik tammatsaaluiuneruvoq, taamaattumik Siumup pingaartippaa qimussertartut kattuffiat suleqatigalugu qimussertarnerup tammatsaaliorneqarnerata

sulissutigineqartuarnissa.

Meeqjanik inuusuttunillu sungiusasut aqutsisullu pitsaanerunsunik atugassaqarnissaat Siumup aqqutissiuutissavaa. Meeqjat inuusuttullu sunngiffimminni peqqinnartunik sammisaqarsinnaassapput timersorneruppat, kulturikkut sulineruppat, inuusuttunulluunniit sammisaqartisineruppat, soorlu nipilersornerit assigisaallu. Sunngif- fimmilinniartitsinerit nukitorsarneqartariaqarput.

Nunatsinni timersornerup inuussutissarsiutitut ingerlanneqarsinnaalernissaata periarfissarsiuunneqarnissaa sulissutigineqassaaq. Nunatta nunanut allanut unammisartuisa timersornikkut pikkorissiarto rtuarsinnaanissaat ilangnullugu.

Nunatta erfalasua atorlugu OL-mi nunarsuarmioqatillu unammiuarnerini allani peqataasoqarsinnaalernissaat Siumup anguniarpaa.

E-sport nunatsinni siuariartorpoq. Taamaattumik Siumup E-sport timersuutitut akueralugu tapersorsorpaa.

SPORT

Siumut støtter Grønlands Idraetsforbunds 2030 målsætning om, at Grønland skal være det land i verden, der er mest fysisk aktiv.

Siumut anser det som vigtigt, at der bygges minihaller/forsamlingshuse, der er tilpasset forholdene i bygderne samtidig med sports- og kulturaktiviteter i bygderne styrkes. Siumut har som mål, at der i bygderne etableres fritidstilbud, der kan bruges hele året.

Der arbejdes for at etablere en Sportshøjskole i Grønland, men selvom der etableres en sådan højskole, skal der altid være mulighed for at samarbejde med institutionerne på området i udlandet og der skal være mulighed for at benytte disse.

Hundeslædekørsel er med til at bevare vores kultur, derfor er det for Siumut vigtigt, at der i samarbejde med hundeslædekørernes

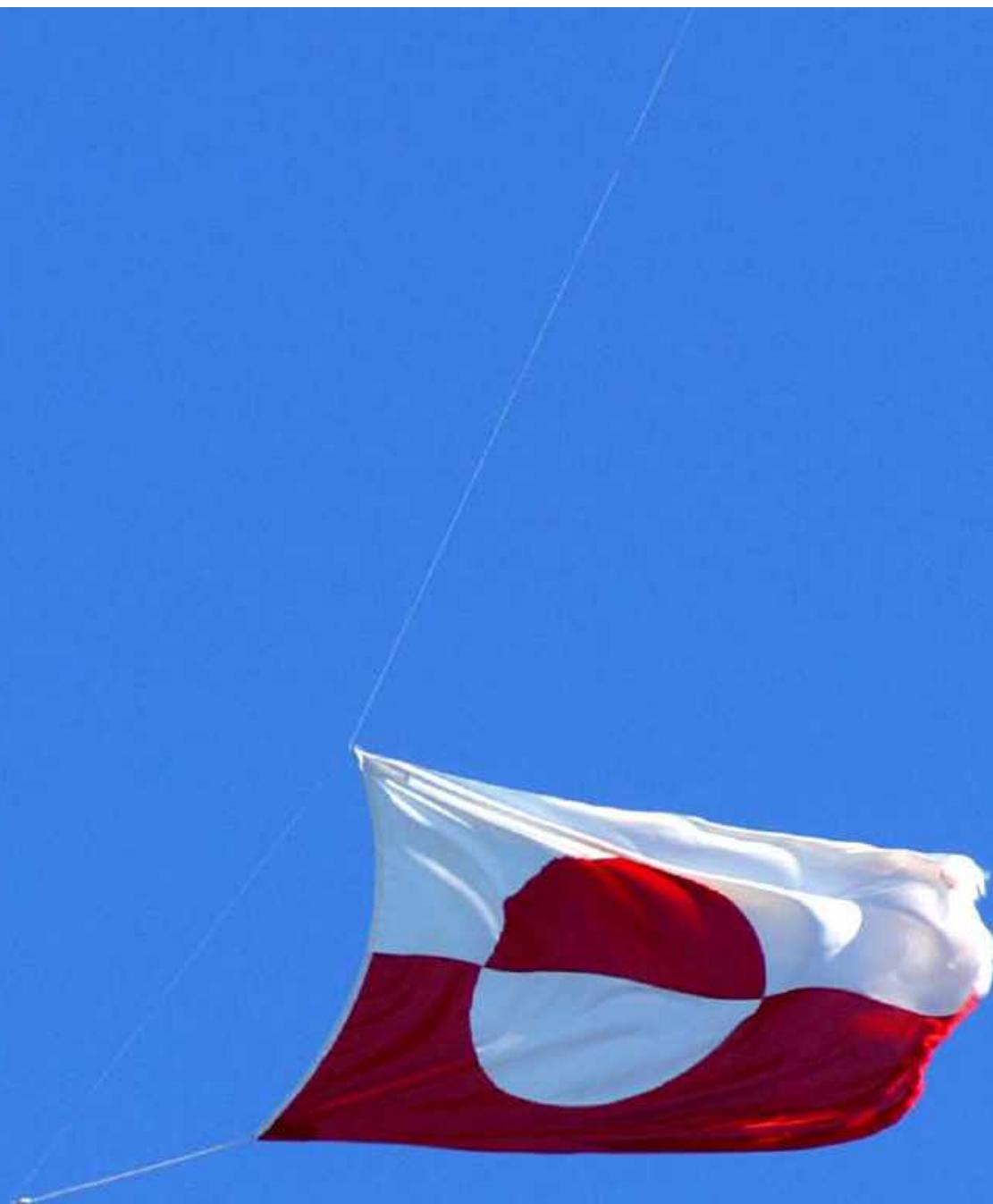
organisation løbende arbejdes for, at hundeslædekørsel bevares

Siumut vil bane vejen for, at vilkårene for trænerne og lederne for børn og unge forbedres. Børn og unge skal have et sundere liv, om det er ved sportsudøvelse, ved kulturelle aktiviteter og fritidstilbud til de unge såsom musik og lignende. Fritidsundervisningen skal styrkes.

Der skal arbejdes for at bane vejen for, at der i Grønland skal være professionelle sportsudøvere, herunder at landsholdene i sport løbende dygtiggøres.

Siumut har som mål, at vi kan deltage i OL og andre turneringer i verden under Grønlands flag.

E-sport er under udvikling i Grønland. Derfor anerkender Siumut E-sport som en sportsgren og støtter op om den.

INUIATTUT ILEQQUT – PIORSARSIMASSUSERPUT KULTORERPULLU

Nunarpot ingerlanneqassaaq Kalaallisut oqaatsivut pisortatigoortumik oqaasiusut atorlugit.

Taamaattumik oqaatsit pillugit inatsit oqaatitsinnik illersuisoq pilersinnejqassaaq.

Nunarpot namminersorluni kulturikkut pitsaasunik atugassa-qartitaasoq Siumup anguniagaraa, tamannalu ilaatigut "Kulturip ulluanik" pilersitsinikkut annertusarneqassaaq.

Inuaqatigiit atugarissaartut ilisarnaatigluinnartarpaat kulturikkut sunngiffimilu ummaarissumik peqataalluartut. Inuaqatigiit tamatta suliassaraarput nunaqqatitta kulturikkut sunngiffimilu peqataanissaannut pitsaanerusunik tunngavissiorissaq kiisalu nunaqqatigiitut qaammarsaqatigiinnissaq.

Piorsarsimassutsikkut ineriartortsineq tassaassaaq inuaqatigiinit aallavilik, inuaqatigiit kissaataat aallavigalugit. Siumumi isumaqarpugut piorsarsimassutsimut pisortaniit aningaasaliissutaasartut Naalakkersuinikkut siunertarineqartunut naapertuuttuusassasut.

Nunatsinni kalaallisut oqaatsitta siunissami ojunngitsumik atugaanissaat Kalaallisullu atuakkiortarnerup ineriartortittuarnissaa siunertaralugu Kalaallit Nunatsinni atuakkiortungorniarfimmik pilersitsisoqarnissaa Siumup sulissutigissavaa. Nunatsinni naqiterive-qaqqilernissaa Siumup anguniassavaa. Siumup sulissutigissavaa kalaallit atuakkiortuisa atuakkiai erianartut ullumikkullu naqiterne-qarunnaarsimanertik aallaavigalugu pissarsiariuminaallisimasut naqiterinnekqaqqinnissaat. Naqiterinernut ilanggullugit atuakkiat E-Book-inngorlugit immaqaluuniit atuakkat atuffassisutitut pissarsi arineqarsinnaanngornissaat sulissutigineqassaaq.

Siumup anguniarpaa nunatsinni suliffeqarfut pisortat ingerlataat tamarmik oqaatsit pisortatigoortut – Oqaatsivut – atorlugit ingerlatsiviussasut. Siumup anguniarpaa pisortatigoortumik oqaatsit tamakiisumik atuutsinnejqallissasut kingusinnerpaamik ukioq 2025 nallertinnagu, pisortat suliffeqarfifi sulisut oqaatsitsinnik atuinngitsut pisortatigoortumik oqaatsitsinnik ilinniarsinnaanissaminut piingit-sooratik periarfissinneqassapput.

Tusagassiunermut tunngatillugu siammasissumik aallakaatasiortarnerup nukitorsarnissaa pingaaruteqarpoq. Tusagassiornermi pitsaassuseq qaffasinnerpaaq anguniarlugu TV-qarfanni radioqarfinnilu tamani tusagassiuisut teknikerillu ilinniarsimasut atorne-qarnissaat anguniarneqassaaq. Tusagassiutit nukittut pilersineqassapput tamat oqartussaqataaneranut pingaaruteqarmat. Tusagassiutinik kiffartuussinissamik isumaqatigiissut ullutsinnut naapertuutunngortillugu nutarteqqinnejqassaaq. Aqqissussaannermi oqartussaasut tassaassapput inuaqatigiinni ilisimasaqarnertik, naleqartatitsinnik oqaatsitsinillu piginnasaqarnertik ilisimasaqarnertillu toqqammavagalugu atorfinitssinnejqarsimasut.

Nunap aqqinik tammatsaaluiunissaq inuiattut ileqqunik ogalut-tuarisaanerannillu tammatsaalieqataavoq. Taamaattumik nunap aqqinik nalunaarsuineq qaammarsaanerlu sukumiisumik suliarineqassaaq.

Piorsarsimassutsikkut inuusaatsikkullu kalaallit oqaluttuarisaa-neranni eriagisassat pingaaruteqartut najukkani ataasiakkaani ketersugaasivinni, Nunatta Ketersugaasiviani Allagaateqarfianilu, atuagaateqarfili allat aqqutigalugit tammatsaalineqassapput. Nunatsinni eriagisassanik misissuisinnaaneq periarfissagissaar-nerussaaq.

Nunatsinni eriagisassat ajornannginnerusumik periarfissaqarluni ilinniartunit atuartunillu misissornejqarsinnaalissapput. Toqqortat eriagisassat innuttaasunit takuneqarsinnaanissaat aammalu takornarissanit alutornartutut alakkaneqarsinnaanissaat periarfissaasariaqarpoq. Taamaattumik ketersugaasivigilisaanerit aammalu annertusaanerit aallunneqartariaqarput.

Eqqumiitsuliortut, sanaluttartut, atuakkiortut nipilsortartullu suliaminnut atatillugu pikkorissartinnejqartassapput, suliaminnillu ingerlatsiffissaannik ineriartortsisoqassalluni. Namminersorlutik Oqartussat Katuamut tapeeqataasarnerat aqqutigalugu anner-tunerusumik periarfissiisoqassaaq sinerissamut Katuap aaq-qissugaanik siammaterisarnissaq. Nunani avannerlermiut naggue-qativullu annertunerusumik kulturikkut suleqatiginerussavagut.

Nuummi kalaallisut oqaatsitta nukitorsarnissaat avaqqunne-qarsinnaajunnaarpoq. Taamaattumik immikkut iliuuseqarlnuni oqaatsitta tammatsaaliorissaat suliarineqassaaq.

Eqqumiitsuliorneq, isiginnaartitsineq, nipilsorteq, erinarsorneq timersornerlu meeqlerivinni, meeqlaq atuarfini ilinniarfinnilu allani pingartillugit ilinniartitsisutigineqartassapput.

Filmilornerup nunatsinni ineriartornera annertusaavagineqartaria-qarpoq, tamanna ilaatigut filminstiitutiornikkut anguniarneqassaaq.

Atuakkiortut atuakkiaannik naqiterisarneq annertunerusumik nunatsinni naqiterneqartarnissaat Siumup sulissutigissavaa.

Inuiattut ileqqutoqqagut tammatsaaliniarlugit piniakkanik killiler-sukkanik agguassisarnermi immikkut inuiattut piniariaasitoqaaq atorlugu piniartunut pisassiisarnissaq eqqunneqartariaqarpoq.

TRADITIONER SOM FOLK – VORES KULTUR

Grønland skal ledes med det grønlandske sprog som det officielle sprog.

Derfor skal en sprogløv, som beskytter vores sprog vedtages.

Siumut har som mål, at Grønland selv har gode kulturelle traditioner, og dette skal styres bl.a. ved etablering "Kulturens dag".

Det er kendetegnende for et velfærdssamfund, at befolkningen deltager i kulturelle- og fritidsaktiviteter. Hele befolkningen har til opgave, at alle i befolkningen deltager i kulturelle- og fritidsaktiviteter og at der i lokalsamfundene sker oplysning om dette.

Kulturen skal udvikles med afsæt i samfundet og ud fra befolkningens ønsker. I Siumut mener vi, at de offentliges bevillinger skal være i tråd med de politiske mål.

Siumut vil arbejde for, at det grønlandske sprog bevares og at der i Grønland etableres en forfatterskole med henblik på at udvikle bøger skrevet på grønlandsk. Siumut vil arbejde for, at der igen etableres et trykkeri. Siumut vil arbejde for, at grønlandske forfatteres bevaringsværdige værker som i dag er svære at finde genoptrykkes. Der skal arbejdes for, at bøger skal være tilgængelige som E-book eller som oplæsningsbøger.

Siumut har som mål, at det officielle sprog – Oqaatsivut – skal bruges i de offentligt ejede selskaber. Siumut har som mål, at det officielle sprog fuldt ud implementeres senest inden år 2025. Medarbejderne i de offentligt ejede selskaber og som ikke har lært vores officielle sprog skal gives mulighed for at lære sproget.

Med hensyn til nyhedsformidlingen er det vigtigt med en bred nyhedsdækning. Det er målet, at uddannede journalister og teknikere bruges i alle TV- og radiostationer med henblik på at opnå den bedste nyhedsformidling. Stærke medier skal etableres, da demokrati er vigtig. Serviceaftalerne med medierne skal revideres. De ansvarlige medarbejdere skal ansættes på baggrund af deres viden om samfundsforhold, vores værdier og deres kompetencer i

og viden om vores sprog.

Bevarelse af stednavne er med til at bevare vores samfunds traditioner og historie. Derfor skal der ske registrering af og oplysning om stednavne.

Bevarelse af vores kultur, levevis og de bevaringsværdige i vores historie skal ske gennem de enkelte lokale museer, Grønlands Nationalmuseum og Arkiv og biblioteker. Der skal være bedre mulighed for undersøgelse af de bevaringsværdige i Grønland.

Der skal etableres mulighed for, at elever lettere kan undersøge de bevaringsværdige i Grønland. Der skal være mulighed for, at befolkningen kan se de bevaringsværdige og disse skal også være turistattraktioner. Derfor skal museerne udvikles og udvides.

Kunstnere, kunsthåndværkere, forfattere og musikere skal dygtiggøres i deres udøvelse af deres område og der skal ske en udvikling af formidling af deres værker. Gennem Selvstyrets medfinansiering af Katuaq, skal der gives mulighed for at Katuaqs arrangementer udbredes mere til kysten. Der skal være mere kulturel samarbejde med de nordiske lande og vores stammefraender.

Man kan ikke komme uden om, at det grønlandske sprog styrkes i Nuuk. Derfor skal der være ekstraordinær tiltag til bevarelse af vores grønlandske sprog.

Der skal i folkeskolen og uddannelsesinstitutioner være undervisning af kunst, teater, musik, sang og sport

Filmproduktion i Grønland skal udvikles, dette skal bl.a. ske ved at have et filmstitut.

Trykning af forfatternes værker skal ske mere i Grønland. Dette vil Siumut arbejde for.

For at bevare vores gamle traditioner som folk, skal der ved tildeling af kvoter indføres særlige kulturkvoter til udøvere af gamle fangstraditioner.

KOMMUUNIT

Kommunit namminersortuunerat Siumup aallartinnerminiilli ataaqisaraa tamaaginnarnissalu sulissutiguassallugu. Siumup anguniarpaa kommunit aningasaqaarnikkut suliassatigullu namminersortuunerisa ineriertortinnissaat, kommuninik aaqis-susseqqinnermi pilersaarusaasimasut isumaqtigiissutillu nutaat naapertorlugit.

Kommunit ataatsimut kattussuutillugit Kommunerujussuarnik pilersinerup kingorna paasinarsivoq Tasilap Ittoqqortoormiullu Sermersuup Kommunianut ilaatsinneqalernerat sorpassuartigut kangiani najugaqartunut nukillaarsaataasoq. Nunatta kangia inerartoqqittariaqarpoq innuttaasut kinassuseqernerat nammineersinnaanerallu pingaartilluigit. Taamaammat Nunatta kangiatia immikkut Kommuinngortinissaa Siumup sulissutiginiarpaa.

Kommuinut politikkimut tunngaviusumik

Siumup siunertatut angunigari:

- Nunatsinni sumiluunniit najugaqaraluarutta pitsaasunik atu-gaqassaagut.
- Najugaqarfiit tamarmik ineriertortsinissamut ingerlatseqataa-sinnaanerat Naalakkersuinikkut qulakkeerneqassaaq.
- Inerartornermut arlalipassuartigut Kommunerujussuit akisus-

saapput, taamaattumik kommunerujussuit suliassat akisussaaffillu annertuut isumaqtigiissutit tunngavigalugit ingerlateqqissavaat.

• Kommunit pisussaaffigaat nunaqarfinni aqtsisut annertu-nerpaamik nunaqarfimminnut tunngasunut akisussaafflissallugit.

• Nunaqarfit pillugit Nuummi 2017 ataatsimeersuarnermi angu-niakkat ingerlariaqqinnissamut innersunneqarput.

• Kommunit nutaamik aaqqissuussamik suleqatigiiffeqalertaria-qarput.

Kommuninik naleqqussaaqqissinnaaneq kommunimi innuttaasut amerlanerussuteqartut piumasarippassuk aammalu tamanna komunalbestyrelsip isumaqtigiittup piumasarippagu Siumup ammaffigaa.

Siumup qulakkeerniarpa Kommunit imminnut napatissinnaa-lernissaat, kommunit immikkullarissusaat, naleqassusaat nukitoquataallu aallaavigalugit. Kommunimi inuussutissarsiornikkut ineriertotsinissami tunngaviuwoq uumassusilinnik uumaatsunillu atorluaanerulernissarput. Kommunit namminneerutik nunanik allanik suleqateqarnissamut periarfissatik naapertorlugit inuutissarsiornikkut allatigullu ineriertotsinermanni suleqateqartarnerat pissusissamisoorpoq.

KOMMUNERNE

Siumut har siden sin etablering lagt vægt på kommunerne har selvstyre og arbejder for bevaring af dette. Siumut har som mål at kommunernes selvstyre i økonomi og sagsbehandling udvikles i henhold til de nye planer og aftaler ved kommunereformen.

Efter etablering af storkommunerne har det vist sig, da Tasilaq og Ittoqqortoormiit blev en del af Kommuneqarfik Sermersooq, har dette på mange måder haft en negativ virkning for befolkningen i Østgrønland. Østgrønland skal udvikles med tyngde på befolknings identitet og selvbestemmelse. Derfor vil Siumut arbejde for at Østgrønland bliver en selvstændig kommune.

Med hensyn til politikken omkring kommunerne

har Siumut følgende mål:

- Vi skal have gode kår hvorend i Grønland vi bor.
- Det skal politisk sikres, at alle bosteder bidrager til udviklingen.
- Storkommunerne har på mange områder ansvaret for udviklingen, derfor skal storkommunerne videreføre de store arbejdsopgaver og

ansvarsområder baseret på aftaler.

• Kommunerne er forpligtet til at give bygdebestyrelserne størst mulig ansvar for de områder, der vedrører deres bygder.

• Til det videre arbejde henvises der til målene sat under bygdekonferencen i Nuuk i 2017.

• Kommunerne må etablere et organiseret samarbejdsforum.

Siumut er åben for, at der sker videre tilpasning i kommuner, såfremt befolkningen kræver det og en enig komunalbestyrelse kræver det.

Siumut vil sikre, at kommunerne skal være selvbaerende ud fra kommunernes særegenhed, deres værdier og deres styrker. Grundlaget for erhvervsudviklingen i kommunerne er, at vi bliver bedre til at udnytte de levende og ikke-levende ressourcer. Det er naturligt, at kommunerne med deres muligheder for at samarbejde med andre lande samarbejder med andre om erhvervsudviklingen og udviklingen af andre områder.

ILAGEEQARNEQ

Siumup anguniarpaa kalaaleq timikkut tarnikkullu toqqisisimasoq suleqataasorlu. Ilukkut nukittuujuneq inuunermilu ingerlalluarneq Siumup anersaaraa.

Nunatsinni pisortatigoortumik oqaluffeqarnermi llagiit Kalaallit Lutherikkuusut tunngaviupput.

Upperisarsiorneq inunnut ataasiakkaanut misigissutsinullu tunngalluinnartuuvoq, taamaattumik nunatsinni upperisarsiornermi sammiviit assigiinngitsut ingerlanneqarsinnaasariaqarput.

Siumup ataaqivaa ilagiit lutherikkuusut ilagiit danskit (folkekirken) ingerlanermini tunngavii assigalugit ingerlanera. Siumut isumaqarpoq nunatsinni ilagiit nammineq siulersuissasut ilagiinni qullersaqarfik sinniisullu peqatigalugit. Nunatsinni Ila-giinni aaqqissugaanikkut naleqqussaanissaq Siumup suleqataaf-figerusuppa, ilagiit qullersaallu peqatigalugit.

Ilagiinni sulisooreersut sulisussallu pikkorissartinneqartarnerat iliniartinneqartarnerallu aaqqissuulluagaasumik aaliangersimasumillu ingerlanneqartalissaaq. Ajoqinngorniartarneq aaqqissuuteqqinnejassaaq ukiut tamaasa ajoqinngorniartunik aallartittoqartalernissaa siunertaralugu.

KIRKEN

Siumut har som mål, at grønlænderen skal være tryg og det både fysisk som mentalt. Indre styrke og en god livsførelse er i Siumuts ånd.

Den Luhterske Kirke er grundlaget for folkekirken i Grønland.

Tro er grundlaget for det enkelte menneske og for deres følelser, derfor skal forskellige trosretninger være tilladt.

Siumut respekterer at den Lutherske Kirke har den danske folkekirke som grundlag. Siumut mener, at tilpasningen af organiseringen af kirken skal ske ved samarbejde mellem ledelsen af kirken og menighedsrepræsentaterne. Siumut vil samarbejde med menigheden og ledelsen af kirken om tilpasning af llagiit/ Kirken i Grønland.

Kurser for og uddannelse af nuværende og kommende medarbejdere i kirken skal være velorganiseret og være obligatorisk. Kateketuddannelsen skal reformeres med henblik på, at der hvert år kommer nye kateketstuderende.

EQQARTUUSSI- VEQARNEQ

Siumup pingaartilluinnarpaa siunissaq eqqarsaatigalugu eqqa-rtuussiveqarnerup nunatsinniit oqartussaaffgineqalernissaa, tamannali aatsaat pisariaqarpoq suliffeqarfiiq eqqartuusi-veqarnermut attuumassuteqartut tamarmik isumannaatsumik naalagaaffimmiit piorsaaffgineqareernerisigut. Siumup pingaartippaa eqqartuussiveqarneq pinerluttaalisitsarnermullu tunngasut nunatsinniit tiguneqassasut nunatta aningaasarsiornikkut nammineerluni ingerlasinnaalerpat.

Eqqartuussiveqarnermut ataatsimiitaliarsuup inassutai naaper-torlugit Inatsisartut, Naalakkersuisut Folkitingimullu ilaasortat aqqutigalugit Siumut sulissaaq.

Tassunga tunngatillugu Siumup makku ilanngullugit sulissutiginiarpai:

- Nunatsinni eqqartuussiveqarneq nunatsinni pissutsinut naleqqus-sarneqassaaq.
- Inatsisilerituutut ilinniarsimasunik eqqartuussisoqartarnissaq pisariaqarpoq.
- Illersuisut ilinniartinneqarlutillu pikkorissartinneqartassapput.
- Pinerluffigineqarsimasunut pinerlussimasunullu katsorsaasarnissaq pitsaanerusoq anguniarneqassaaq.

RETSVÆSENET

Siumut lægger meget vægt på at Grønland fremadrettet får ansvaret for retsvæsenet, men dette skal først ske, når staten af sikret udvikling af alle relevante områder under retsvæsenet. Siumut lægger vægt på, at retsvæsenet og kriminelpræventive områder overtages af Grønland hvis Grønland skal være selvbestemmende.

Siumut skal arbejde ud fra Retsvæsenkommissinens anbefalinger og gennem Naalakkersuisut og vores folketingsmedlemmer.

Siumut vil herunder arbejde for:

- Retsvæsenet i Grønland skal tilpasses forholdene i Grønland.
- Det er nødvendigt at have dommere, der er juristuddannet.
- Der skal være uddannelse af og kurser for forsvarerne.
- Der skal være bedre behandling af ofre for kriminelle handlinger og de kriminelle.

PINEQAATISSIISARNEQ PINERLUTTUNILLU ISUMAGINNINNEQ

Pinerluttunik pineqaatissiisarnerup pinerluutaasunut naaptuunnerusumik pillaasarnissaq anguniarneqarpoq. Nalilersuutinut ilanngullugit eqqarsaatigineqarput piffinni pissutsit pinerluffigineqartullu atugarisaat.

Pinerlunnikkut eqqorneqartut isumagineqarnerisa sullinnejqarnerisalu pitsaanerunissaat anguniarneqarpoq, tamatumani eqqarsaatigineqarput pinerluffigineqartut piaernerpaamik ikiorneqartarnissaat saaffigisinnaasaasalu siammartertuarnissaat.

Nunatsinni inuit eqqartuussiveqarnikkut kiffartuunneqarnerat eqaatsumik ataqtigiissumillu suleqatigiifflusumik piorsaqkit-

tariaqarpoq.

Siliani taaneqartut aallavigalugit pisariaqarpoq pinerlussimasut isumanntatsumik inissinneqartarnissaat, pinerluffigineqarsimasut pinerlutterlu tamaasa eqqarsaatigalugit.

Nunaqarfit isertitsiveqalernissaat pisariaqavisoq anguniarlugu Naalagaaffik aningaaasaliissuteqartariaqarpoq nunaqarfinni pissutsit naammaginanangeqisut aaqqiiviginiarlugit, tamatumanilu Namminersorlutik Oqartussat kommunillu sulegataanissaat pisariaqarluinnarpoq.

FORANSTALTNINGER OG KRIMINELFORSORGEN

Foranstaltninger for kriminelle skal være mere passende. Ved vurderingen skal indgå forholdene i de enkelte steder og forhold for ofre for kriminalitet.

Det skal være målet at man arbejder bedre for ofrene for kriminalitet, derved tænkes på, at ofre for kriminalitet skal hjælpes hurtigst muligt og der skal løbende være oplysninger om hvor de kan henvende sig.

Retsvæsenets servicering af befolkningen i Grønland skal udvikles til

at være fleksibel og sammenhængende.

Ud fra ovenævnte at kriminelle skal placeres et sikkert sted under hensynten til ofre for kriminalitet og de kriminelle.

Det er nødvendigt at Staten finansierer oprettelse af detentioner i bygderne for at løse de utilfredsstillende forhold i bygderne, og i dette er det nødvendigt, at man samarbejder med Selvstyret og kommunerne.

POLITEEQARNEQ

Siumup anguniarpaa politieeqarnerup pinerluttunillu isumaginninnerup nunatsinnit tiguneqarnissaat.

Kalaallit politiinngorniartartut amerlisartariaqarput politiit sulifimminni pitsaanerusunik atugassaqartilernerisigut, politiitullu atorfiup soqtiginarsartuarneratigut.

Siumup sulissutigissavaa nunatsinni politiit suliaminnut akissaaf-fimminnullu naleqqunnerusunik Danmarkimi suleqatimi akissaataasa assinginik akissaateqartinneqalissasut soraarnerusutisiaqalersinneqa ssasllu.

Politeeqarneq nunatsinnit tiguneqarpat avatangiisimik piniakkanillu nakkutilliineq ilanggullugu politiinit isumagineqalissaaq, politiillu piniarnermi avatangiisinillu nakkutilliisussanik ilinniartitsisalissapput.

Siumut isumaqarpoq, naak politiinngorniartarnerup aaqqissugaanera naalagaaffimmit oqartussaaffigineqaraluartoq, ilinniartitaanerup iluani oqaatitsinnik piginnaasaqarneq naleqarnerusutut isigalugu inissinneqassasoq, piukkunnarsinnaasut qallunaatut piginnaasakinnerinnaq aallaavigalugu mattunneqartariaqanngimmata.

Taamatuttaaq Siumut isumaqarpoq ernumanartutut isigineqartariaqartoq ukiuni kingullerni amerlasuuni malunnaatilimmik kalaallit ukiorparujussuarni politiitut misilittagallit allanik periarfissarsiortalermta, suliffeqarfiummi iluani kalaaliuneq qaffakkiartornissamut aporfüssanngimmat. Tamanna danskit naalagaaffiannut saaffiginnissutigineqassaaq.

POLITIET

Siumut har som mål at områderne politi og kriminalforsorgen overtages af Grønland.

Der skal være flere politielever ved at vilkårene for politifolk bliver forbedret og at arbejdet i politiet skal være attraktivt.

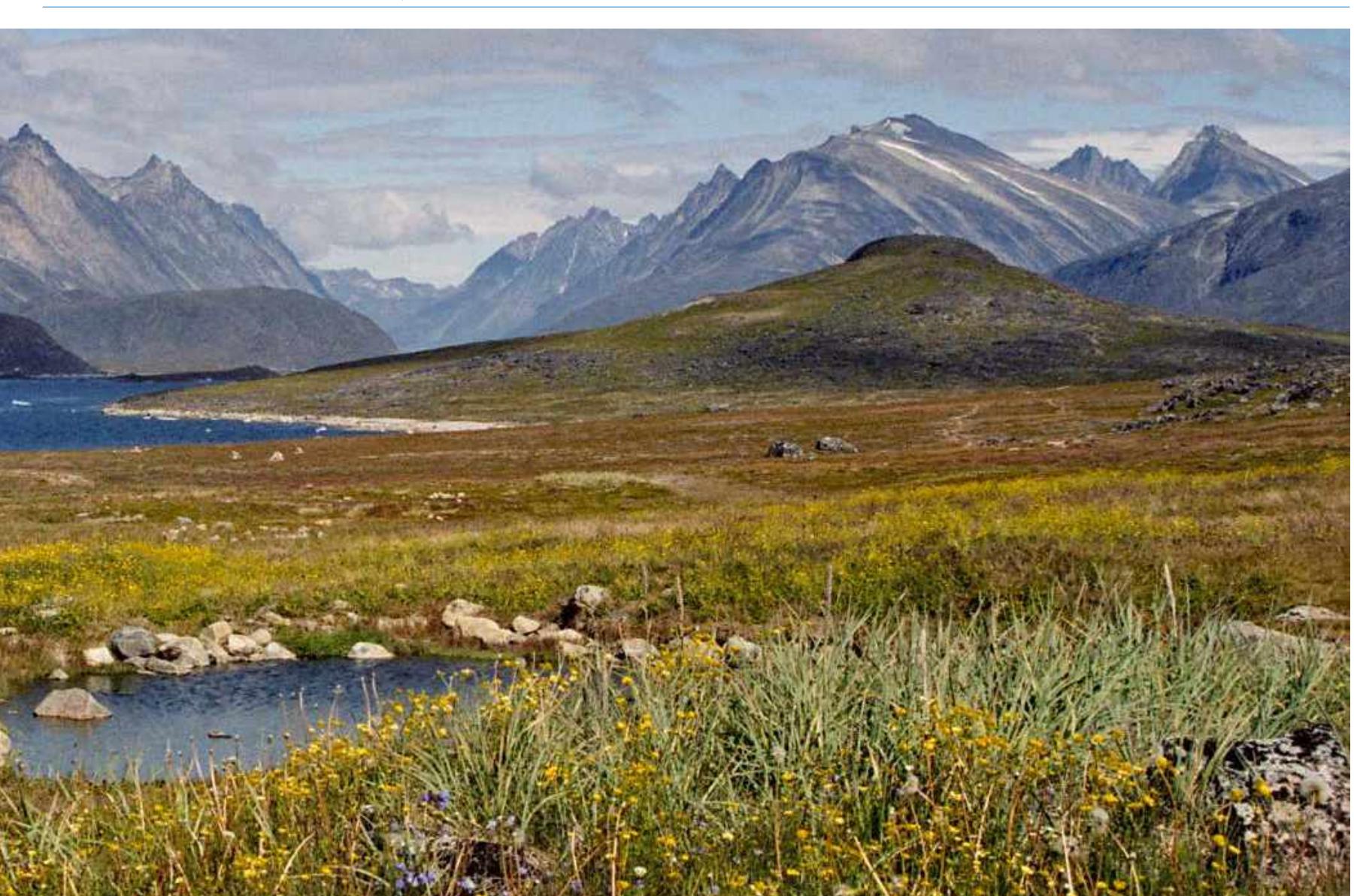
Siumut vil arbejde for, at politiet i Grønland skal have løn og pension som deres kollegaer i Danmark og som mere passer til deres arbejde ansvar.

Når området Politiet bliver overtaget af Grønland skal politiet også have kontrol af miljø og fangstdyr som deres arbejdsgøve og politiet skal uddannes til at varetage arbejdet med kontrol af miljø

og fangstdyr.

Siumut mener, at sprogkundskaber skal vægtes mere i uddannelsen og uden at udelukke ansøgere med mindre danskkundskaber, selvom organiseringen af politiuddannelsen varetages af statslige myndigheder.

Siumut mener også, at det er bekymrende at mangeårige politifolk som har erfaring med politiarbejdet søger andre steder hen, da det at være grønlænder jo ikke skal være en barriere i karrieren. Der vil ske en henvendelse til den danske stat omkring dette.

AKULERUTSITSINEQ

Kalaallit ataatsimoornitsinni kinaassuserput, kulturerput oqaaatsivullu qitiulluinnarput. Naalagaaffinngornissarput eqqarsaatigalugu ilinniartitaaneq ineriarornerlu qitiupput pingaaruteqarluinnarlutillu.

Inuit nunanit allaneersut inuaqatigiinni inooqataalersimasut akuulersinniarlugit immikkut iliuuseqartoqartarnissaas pisariaqarpoo:

- Taamaammat oqaatsitigut inuaqatigiinni akuunerulersitsiniarnermut inatsimmik Siumut pilersitsiniarpoo – kinaluunnit nunatsinni najugalik kalaallit, danskit tuluillu oqasiiunik, kalaallilu kulturiannik inooriaasiannillu ilinniagaqarsinnaaleqqullugu.

INTEGRATION

Vores sammenhold og kernen i dette er vores identitet, kultur og sprog. Med tanke på statsdannelse er det utrolig vigtigt med uddannelse og udvikling som centrale områder.

Det er vigtigt med en særskilt tiltag for at udefrakommende medborgere, som er en del Vores land, kan integreres og der skal ske en indsats dertil:

- Derfor vil Siumut etablere en integrationslov indenfor sprog –

Akuuneruneq oqaatsitiguinnaanngitsoq aamma sulisoqarnikkut allatigullu timitalerneqassaaq.

- Nunat allamiut nunatsinnut nuuttarsinnaanerat, najugaqarallartarsinnaanerat nakkutigineqarnissaallu pillugit nunatsinni nammineerluta inatsisilonnissarput Siumup sulissutigissavaa.

således at enhver som bor i Vort land, kan lære det grønlandske, danske og engelske sprog, og den grønlandske kultur og levevis. Integration skal ikke kun være sprogligt, men også personaleforhold og andre områder skal der arbejdes med.

- Siumut vil arbejde for at der i forbindelse med mulighed for ophold for udenlandske borgere, og midlertidig bosættelse i Vort land, og kontrol hertil varetages af Vort land.

NUNAT ALLANUT TUNNGASUT ILLERSORNISSAQ UPALUNGAARSIMANERLU

Siumup anguniarpaa sunulluunniit tunngasutigut nunanik allanik suleqateqarnissanut Nunatta nammineerluni isumaqatigiissuteqartal ernissaa.

Nunarput ukiuni aggersuni annertuunik ilungersuutissaqarpoq. Nunarsuarmioqatigiit sukkaqisumik imminnut akuliukkiartuinnarnerisa tikikiartuinnarpaatigut nunarsuarmilu aningaasaqarneq niuernikkut sukkasuumik allanngoriartorpoq. Nunatta ilungersuutissanut tamakkununngaa piareersarnissaa Siumut isumaqarpoq, tamatumalu nunarsuarmioqatigiit aningaasaqarnikkut kattukkiartuinnarnerannut peqataalernissaq Siumup sulissutiginiarpaa.

Siumup naggueqatitta suleqatiginerat attatiinnarlugulu nukittorsarniarpaa ilaatigut ICC aaqqissugaalluartoq nunarsuatsinnilu nuktuumik inisisimasoq aqqutigalugu.

Nunat avannarliit suleqatigiinerat ingerlateqqinnejarnissaa nutarternejarnissaalu Siumup sulissutiginiarpaa, ilaatigut Nordisk Råd aqqutigalugu. Siumup kissaatigaa nunarput nunat avannarliit suleqatigiinneranni sunniuteqarnerulissasoq, avatangiisit illersugaanerat, pisuussutit uumassusillit nungusaataanngitsumik atugaanerat kiisalu avannaarsuata imartaani oqartussaaqataanerulernissaq eqqarsaatigalugit. Taamaattumik Siumup kissaatigaa nunatta Nordisk Rådimi sinniisutitaqalernissaa.

USA-mut 2004-mi illersornissaq pillugu isumaqatigiissutip naalagaaffinnornissatsinnut sulissutiginninnitsinnut naapertuuttumik ineriartorttuarnissaa Siumup sulissutiginiarpaa.

Kangerlussuup illersornissakkut ilinniarfittut, Politinut ilinniarfittut, annaassiniartarnernut ilinniarfittut, Qatserisartunut ilinniarfittut atuutsilernissaa Siumup sulissutigissavaa.

Siumup tapersorsorpaa NATO-mut ilaasortaaneq, eqqissinissaq pillugu suleqatigiiflummat. Nunarput NATO-mi ilaasortaanermigut Amerikap avannaata Europallu akornanni attaveqaqatigiinnermut aqqutasarsinnaavoq. Ilanngullugulu Siumup kissaatigaa NATO-mi ataatsimiittarnerni nunatsinni Naalakkersuisut peqataatinneqartarnissaat. Aammalu Siumup anguniarpaa Nunatta nammineerluni NATO-mut isumaqatigiissuteqartalernissaa.

Siumup anguniarniarpaa nunatta aalisarnikkut killeqarfiknik nakkutiliinermi tamatigut umiarsuit minnerpaamik marluk ataatsikkut nakkutiliisinneqartalernissaat, tassa nunatta kangiani aammalu nunatta kitaani. Tamatumalu piumasaqaatip Danmarkip naalakkersuisuinut piaartumik isumaqatigiissutigineqarnissaa kaammattuutigalugu.

Nunatsinni ajunaarnersuarnut upalungaarsimajuarnissarput pisariaqarluinnarpoq, upalugaarsimanermut ataatsimiitaliarsuup ingerlluarnissaa pisariaqarpoq aammalu suleqatigiinnermi tessani inuiaqtigiinni pisariaqartut tamarmik peqataatinneqassapput. Timmisartut umiarsuit ajornaarnerini, nunamik ikuallattoornermi, illorsuit ikuallarujussuarnerini allatigullu ajunaarnersuarnut periusissat peqqissaartumik suliarineqarsimassassapput. Inuttaasullu peqataatinnissaannut periusissiat innuttaasunut ingerlaavartumik pa asissutissiissutigineqartassapput.

Nunatsinni upalugaarsimanikkut periusissiap naleqqussarlugu nutartertuarnissaa Siumup sulissutiguassavaa. Nunatsinni inuttaasut tamarmik sumiluunniit najugaqarunik toqqissimallutik inuunerminnik ingerlatsinissaat qularnaarneqarsimajuarnissaa Siumup anguniagaraa.

Siumup sulissutiginiarpaa nunatsinni upalugaarsimanermut aqtsisoqarfiup nutaamik aaqqissuuteqqinnejarnissaa susassaqarfiit tamaasa peqatigalugit.

Upalungaarsimanermi suliaqartut toqqissimamanartumik, akissaatitigullu naleqquttumik suliffeqartutut inisisimasoqalernissaa Siumup anguniagaraa.

Takornariaqarnerup annertusiartornera malillugu umiarsuit takornariartaatit upalungaarsimanikut annaassiniarsinnaanikkullu pitsaasumik sullinneqartuarnissaat ineriartortinneqassaalu Siumup sulissutiginiarpaa.

Nunatsinni inoqarfinttamani kommuunit suleqatigalugit qatserisartoqarneq ineriartortinneqassaaq isumannaatsumik ingerlanneqarsinnaasunngorlugu. Qatserisartoqarfiit nutaaliasut atotorissaarttullu pigineqassapput.

Silaannakkut angallannermi nakkutiliisoqarfiup nunatsinnit akisussaaffigineqalernissaa Siumup anguniarpaa.

Silasiornikkut upalungaarsimanermut nakkutiliinerup nunatsinniit akisussaaffigineqalernissaa Siumup anguniarpaa.

UDENRIGSANLIGGENDER, FORSVARET OG BEREDSKABET

Siumut har som mål, at Grønland selv skal varetage samarbejdet med andre lande på alle områder.

Grønland har store udfordringer i de kommende år. Globaliseringen har mere og mere indflydelse på os og verdensøkomen forandres meget hurtigt. Siumut mener, at Grønland skal forberede sig på disse tilstande og Siumut vil i den forbindelse arbejde for, at Grønland til stedighed er med i den økonomiske globalisering.

Siumut vil styrke samarbejdet med vores stammefærender, bl.a. gennem den velorganiserede ICC og ved at have en stærk position i verden.

Siumut vil arbejde for forståttelse og fornyelse af samarbejdet i de nordiske lande, bl.a. gennem samarbejdet i Nordisk Råd. Siumut ønsker, at Grønland skal have mere indflydelse i det nordiske samarbejde, bl.a. på miljøbeskyttelse, bæredygtig udnyttelse af de levende ressourcer og mere medbestemmelse omkring arktiske farvande. Siumut ønsker også, at Grønland skal have repræsentanter i Nordisk Råd.

Siumut vil arbejde for, at forsvarsaftalens i USA fra 2004 løbende skal udvikles mod arbejdet om at blive en selvstændig stat.

Siumut vil arbejde for, at der i Kangerlussuaq etableres forsvarsuddannelse, politiuddannelse, redningsarbejde/uddannelse og brandmandsuddannelse.

Siumut støtter op om medlemskab i NATO, da organisationen arbejder for fred. Ved Grønlands medlemskab i NATO kan Grønland være mellemled i kontakten mellem Nordamerika og Europa. Derudover ønsker Siumut, at Naalakkersuisut i Grønland skal deltage under møderne i NATO. Siumut har også som mål, at Grønland selvstændigt skal indgå en aftale med NATO.

Siumut har som mål at der altid skal være mindst to fiskeriinspek-

tionsskibe samtidig ved overvågningen af Grønlands fiskerigrænser, det vil sige i Østgrønland og Vestgrønland. Der opfordres i den forbindelse til, at der indledes forhandlinger om dette med den danske stat.

Det er nødvendigt at Grønland har beredskab mod katastrofer, det er nødvendigt at beredskabsrådet er velfungerende og alle involverede i samfundet skal deltag i dette arbejde. Ved fly- og skibsulykker, ved naturbrande, ved voldsomme bygningsbrande andre tilfælde skal der foreligge grundigt udarbejdede strategier. Befolkningen skal løbende orienteres om strategierne med henblik på medinddragelse.

Siumut vil arbejde for at beredsskabsstrategien for Grønland revideres med tilpasning til forholdene. Siumut har som mål, at enhver borger hvorend de bor skal have et trygt liv.

Siumut vil arbejde for, at beredskabsstyrelsen skal reorganiseres i samarbejde med alle relevante parter.

Siumut har som mål, at medarbejderne i beredskabet skal have trygge arbejdsforhold og være passende aflønnet.

Siumut vil arbejde for, at krydstogtskibe ud fra udviklingen af turismen altid skal have den bedste service med hensyn til beredskab og eventuel redningsoperation.

Brandvæsenet skal i samarbejde med kommunerne udvikles i alle bosteder i Grønland, således det kan fungere sikkert. Der skal være moderne brandstationer med godt og tidssvarende udstyr.

Siumut har som mål, at Grønland skal have ansvaret for kontrollen af lufttrafikken.

Siumut har som mål, at Grønland skal have ansvaret for det meteorologiske arbejde af hensyn til beredskabet.

QATSERISARTOQARNEQ

Qatserisartuuneq aamma ilinniartitaanermik imaqassaaq, timikkut tarnikkullu nukittuujunissaq pisariaqarmat, minnerunngitsumillu suliassanut pikkorissuunissaq suligasuarsinnaanerlu pisariqarmata.

Qatserusartut aningaasaqarnikkut atugarissaarnissaat ilanggullugu suliarineqassaaq.

Nunarput tamakkerlugu innuttaasut tamarmik Nunaqarfimminni Illoqarfimmilu toqqisisimallutik ulluinnarni inuunerminnik ingerlatsinissaat qulakeersimaniarlugu Nunatsinni qatserisartoqarneup inatsisitigut ersarissumik tunngaveqartumik aammalu qatserisartutut inissisimanerup apersuuserneqarsinnaajunn aarlugu aaqqiiviginissaa Siumup sulissutigeqqinniarpa.

Nunatsinni qatserisartunut ilinniarfiup annaassiniartarnermut ilinniarfullu ataatsimoortillugit ingerlanneqarsinnaasunngorlugit Kangerlussuarmi pilersinneqarnissai Siumup sulissutiginiarpai. Taamatullu aamma upalungaarsimanermi suliassaqarfitt isumagisassallu ilanggullugit ilinniartitsissutigineqartarnissai Siumup sulissutiginiarpai.

Sinerissami qatserutitigut atotorissaarutit ullutsinnut naleqquttut Nunaqarfinni Illoqarfinnilu tamani pigineqarnissaat Siumup anguniarpaa.

Meeqqat atuarfini ilinniarfinnilu tamani ikiueeqqaarnermut, annikitsunillu qatserinermut tunngasunik paasisitsiniaanerit ilinniartitsisarnerillu ingerlanneqartarnissai Siumup sulissutiginiarpa.

BRANDVÆSENET

At være brandmand skal have et uddannelsesindhold, da det er nødvendigt at man er fysisk og psykisk stærk, og ikke mindst da det er nødvendigt man er god til sit arbejde og kan arbejde hurtigt.

Der skal også sorges for, at brandmænd har gode lønningsforhold.

For at sikre, at alle borgere i Grønland skal have et trygt dagligt liv, skal brandvæsenet have et solidt lovgrundlag og Siumut vil arbejde for, at der ikke skal sættes spørgsmålstege hvad det indebærer at være brandmand.

Siumut vil arbejde for, at brandmandsuddannelsen og beredskabsuddannelsen lægges sammen og skal gennemføres i Kangerlussuaq. Siumut vil også arbejde for, at der sker uddannelse af beredskab og tilstødende områder.

Siumut har som mål, at der i alle bygder og byer skal være tidssvarende brandslukningsudstyr.

Siumut vil arbejde for, at der i alle skoler og uddannelsesinstitutioner uddannes i førstehjælp og mindre brandslukning.

SIUMUT – POLITIKKIKKUT SULEQATIGIIFFIK

Siumut politikkikkut suleqatigiiffuvoq inuianni Kalaallini sorlaqartoq. Suleqatigiiffup tunngavilersimavaa danskit Nunatsinni nunasiaateqarnerata aqqissukkamik illuatungilorsorneqarnera. Siumut partiitut pilersinnejarpooq ulluni 28. – 30. juli 1977-imi Upernaviarsummi Qaqortup eqqaani.

Siumup tunngaviusumik eqqarsartaasiata tunngaviginngilaa inuiaqtigii aqqissugaanerata aalajangersimasup qaqugorsuarmut atortuujumaarnissaa. Inunniq isiginnitaasiuvoq eqqarsaatigineqar-lutik inuiaqtigii naqsimaneqanngitsunik, equeersimaartunik suleqatigiissunillu innuttaqartut politikkikkut aningaasaqarnikkullu demokrati tamakkiisumik naammassineqarsimasoq, pilersinneqar-simallutik inuit atugarisaasigut naapertuilluarneq, assigiimmik naleqassuseq kulturikkullu naqsimaneqarani suliniuteqqarsinnaaneq.

Allanik suleqateqarsinnaaneq oqaloqateqarsinnaanerlu politikkikkut aqqissugaanitsinni immikkut pingaaruteqarput, tamatumuunami innuttaasut assigiinngitsut akornanni politikkikkullu isummat akornanni sakkortuumik assortunneq pinngitsoorsinnaagatsigu.

Ersarissunik anguniagaqarneq aqqutaanilu naaperiaanissamut piumassuseqarneq siunertap ataatsip iluaniippu. Tamatuma kinguneranik suleqatigiiffimmi ilaasortat oqartussaaqataanerat annertuumik pingaartittariaqarpoq.

Politikkikkut suleqatigiit tapersersorteqarluartut, aalajaatsumik isummertaasillit ersarissunillu anguniagallit nukissaqarluarnerpaapput allat suleqatiginiarnissaannut.

Sapinngilagut ataatsimoorpugut
Qinersilluarisi !

SIUMUT – ET POLITISK SAMARBEJDSFORUM

Siumut er et politisk samarbejdsforum, som har rod i det grønlandske folk. Samarbejdsforummet har lagt grundlaget for, at den danske kolonisering af Grønland modsvares. Siumut blev stiftet i dagene 28. – 30. Juli 1977 i Upernaviarsuk ved Qaqortoq.

Det er ikke grundlaget for Siumuts grundlæggende tankegang, at samfundet skal have en fast organisering, der skal gælde til evig tid. Det er et menneskesyn, at samfundet skal have en aktiv befolkning, som arbejder for fuldtud at opnå politisk og økonomisk demokrati, som er grundlagt for, at befolkningen skal have retfædig livsvilkår, er ligeværdige og arbejde for kulturel frihed.

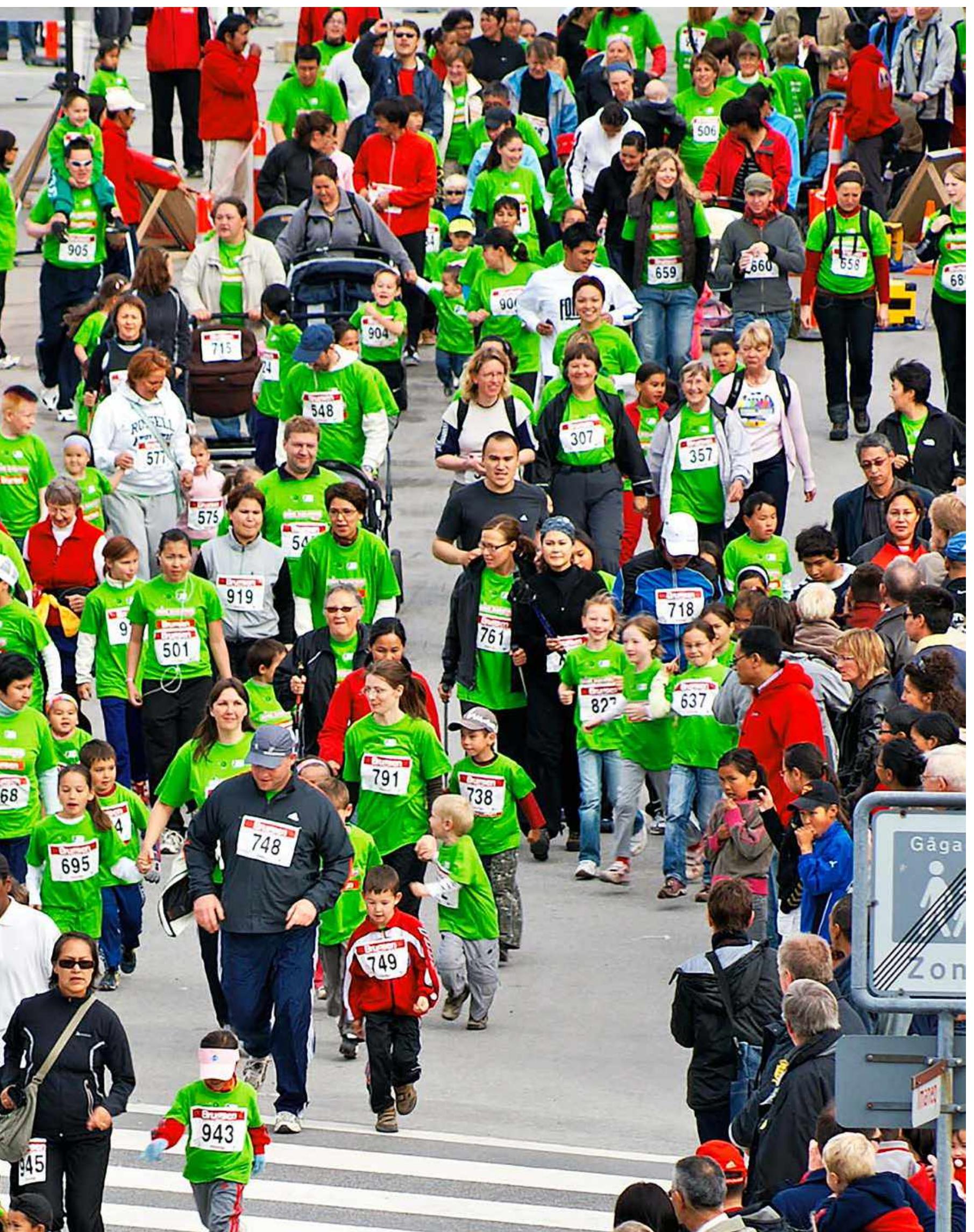
Det er i vores politiske organisering særlig vigtigt, at man har evnen til at samarbejde og debattere med andre, da vi derved kan undgå hård konflikt mellem politiske holdninger.

At have klare mål og undervejs indgår kompromiser er under samme formål. Som følge deraf skal medlemmer i samarbejdsforummet tages alvorligt.

Politiske samarbejdspartnere, som har bred opbakning med faste holdninger og klare mål er dem, der har flest kræfter til at samarbejde med andre.

Vi kan, vi er et samlet folk
Godt valg !

#Ataatsimoorluta

Siumut tunuliaqutaralugu Inatsisartunut qinigassangortippunga

Jeg stiller op til Inatsisartuvalget på vegne af Siumut

